

Bilden av historien

Lärraranvisning Textview

Verksnummer: 40303

Lärraranvisningens innehåll

Lärraranvisningen är till för att du som undervisande lärare ska få information om hur den pedagogiskt anpassade boken skiljer sig från originalboken och hur ni kan arbeta med den. Nedan kan du läsa vad respektive del i lärraranvisningen handlar om, så att du kan förbereda och planera arbetet med läromedlet på bästa sätt.

- **Generella förändringar av boken**
Under denna rubrik beskrivs de generella tillägg och ändringar som är gjorda i den punktskriftsläsande elevens bok, till exempel på vilket sätt ikoner eller text i marginalen är hanterade.
- **Sidspecifika förändringar**
Här kan du läsa om sidspecifika tillägg och ändringar som är gjorda i den pedagogiskt anpassade boken. Det kan till exempel vara en övning som omarbetats eller en bild som flyttats.
- **Till läsaren**
I den pedagogiskt anpassade boken återfinns alltid en text som riktar sig till eleven. Samma text hittar du också i lärraranvisningen. Den innehåller information som kan vara bra för läsaren att känna till innan arbetet med boken påbörjas. Läs denna text tillsammans med eleven!
- **Pedagogiska tips**
I denna del av dokumentet hittar du pedagogiska och metodiska förslag på hur ni kan arbeta med de olika uppgifterna i boken. Du hittar också exempel på hur skolan bör tänka kring läxor, taktila bilder, provsituationer osv. Här återfinns också förslag på olika pedagogiska hjälpmedel som skolan kan behöva köpa in eller ta fram för att ni ska kunna arbeta med boken på ett bra sätt.
- **Bildbeskrivningar**
Här hittar du en sammanställning av alla de bildbeskrivningar som beskriver originalbokens bilder.

Återkoppling och synpunkter

Dela gärna med dig av dina synpunkter på den pedagogiska anpassningen av denna bok till anpassningsfunktionen@spsm.se eller ring oss på tel. 010-473 50 00.

Behöver du komma i kontakt med försäljningen går det bra att mejla till order@spsm.se eller ringa på tel. 020-23 23 00.

Trevlig läsning!

Lärraranvisning

Titel: Bilden av historien 1b

Författare: Dick Harrison

ISBN: 978-91-47-10820-6

Innehåll

Generella förändringar av boken	1
Sidspecifika förändringar.....	3
Till läsaren.....	5
Pedagogiska tips	6
Bildbeskrivningar	7

Generella förändringar av boken

- Pedagogisk anpassning gör läromedel tillgängliga för elever med synnedsättning genom omarbetningar av visuellt beroende text och bilder. Målet med pedagogisk anpassning är att elever med svår synnedsättning/blindhet ska kunna använda läromedlet på samma sätt som sina klasskamrater. De anpassade uppgifterna ska ha samma pedagogiska innebörd som förlagan och eleven ska vara lika självgående i den anpassade boken som de övriga klasskamraterna i sina böcker.
- Baksidestexten har flyttats till bokens början.
- Två bilder: En målning och en världskarta med världens länder från förlagens omslag ligger som bildbeskrivningar i en separat flik rubricerad "Omslagsbilder" före registret.
- Flera bilder med lågt informationsvärde har strukits.
- Bilder som är viktiga för förståelse av texten har återgetts i bildbeskrivningar.
- Bilder och text har flyttats på, och mellan, sidorna för att underlätta läsning.
- Boken innehåller texttrutor. Dessas textinnehåll återges i stor utsträckning som brödtext eller som bilder med bildtext.
- Boken innehåller många ordförklaringar. Dessa har i regel placerats efter - eller, i vissa fall, strax ovanför - de ord och begrepp som de syftar på.
- I vissa fall har text som hör till bilder infogats direkt på sidorna som brödtext eller citat.

- Felstavningar, av misstag utelämnade ord, och liknande i förlagan har i vissa fall rättats.
- Onödiga versaler i rubriker har ändrats till gemener.
- En tabell har gjorts om till en lista.
- Kursiv- och fetstil i originalet har genomgående ersatts med versaler.

Sidspecifika förändringar

42

Tabellen med alfabeten har gjorts om till lista. De feniciska skrivtecknen återges (i mån av behov) med infogade beskrivningar.

50-51

1:a och 2:a styckena i brödtexten på sidan 51 har flyttats till sidan 50.

63-65

Texten om Lucretias självmord har flyttats från sidan 65 till sidan 63

64-65

Texten som inleds med rubriken "Rom blir en stormakt" har flyttats från sidan 64 till sidan 65.

116-118

Text på kartan över Digerdödens spridning på sidan 118 i originalet (sid 116 i anpassningen) har infogats upptill på sidan 116 som brödtext.

126-127

Rubriken "Osmanska riket" och de två första styckena i brödtexten på sidan 127 har flyttats till sidan 126.

228

Texttrutan med rubriken "The Boston Tea Party" har gjorts om till brödtext.

256-257

De tre första styckena i brödtexten på sidan 257 har flyttats till sidan 256 och placerats ovanför bilden.

262-263

Rubriken "Wienkongressen" och 1:a stycket i brödtexten på sidan 263 har flyttats till sidan 262.

297

Bildtext som hör till den 1:a bilden (de stupade) har gjorts om till bildtext som placerats högst upp på sidan.

346-347

Brödtexten på sidan 347 har flyttats till sidan 346.

389

De tre nedersta styckena i brödtexten har placerats högst upp på sidan (ovanför rubriken "***Marie Curie**").

394-395

Bildtext från sidan 394 har gjorts om till brödtext, flyttats till sidan 395 och placerats högst upp på sistnämnda sida.

414

En textruta med rubriken "Maginotlinjen och "låtsaskriget"" är struken. Texten i rutan är i stället infogad som brödtext upptill på sidan (under rubriken "Operation Weserübung – invasionen av Danmark och Norge")

494

Texten i textrutan om Fannie Lou Hamer har gjorts om till brödtext.

499

En bild (en handskriven strof i en sångtext av singer/songwritern Bob Dylan) har infogats på sidan som "poem" (vers).

534

Textinnehållet i textrutan om Aids har gjorts om till brödtext.

564-565

1: stycket i brödtexten på sidan 565 (ovanför rubriken "Nya sociala rörelser") har flyttats till sidan 564 och placerats ovanför rubriken "***Veganer**".

Till läsaren

Det finns bildbeskrivningar till nästan alla bilder i boken.

Stavfel och några andra fel i förlagan har rättats.

Bilder och text har flyttats mellan sidor.

Baksidestexten är flyttad till bokens början.

Tabeller har gjorts om till listor.

Fet och kursiv stil skrivs med stora bokstäver.

Pedagogiska tips

- Det är viktigt att eleven har god ordning på sin dokumentation av svar och liknande genom att exempelvis ha en särskild fil på datorn med just denna bok och antecknar kapitel/avsnitt och när man svarar.
- Eleven med synnedsättning behöver mer tid till vissa uppgifter och det har eleven rätt till även vid prov.
- Eleven med synnedsättning måste få tid att läsa igenom text eller bildbeskrivningar.
- Berätta mer om bilderna som förekommer i boken. Bildbeskrivningar täcker ofta inte in helt vad bilden visar. Bildbeskrivningar kan aldrig ge exakt samma information som de seende eleverna får. Samtala om bilderna och ge den extra information som eleven med synnedsättning kan ha nytta av för att få samma förståelse som de seende eleverna.
- Några bildbeskrivningar är väldigt detaljerade. Du kan som pedagog välja ut det som är viktigt för undervisningssituationen och läsa bildbeskrivningen tillsammans med eleven.
- Följande två basbilder med kartor kan vara användbara: Europakarta med EU (Översiktskarta över Europa) (2xA3) Best.nr 6588 175:- (186:-). Världskarta i tre delar (3XA3) Best.nr 6577 318:- (337:-).
- De ovan nämnda svällpapperskartorna kan användas till att komplettera vissa bildbeskrivningar (kartor) med hjälp av vaxsnören och häftmassa.
- Även ritmuff kan användas för att komplettera bildbeskrivningar och eventuella svällpappersbilder.

Bildbeskrivningar

i

Målat porträtt. En ung kvinna avbildad snett framifrån möter betraktarens blick.

Hon bär en löst virad turban av mörkblått silke över sitt långa rödbruna hår och är iförd en rosa mantel av tunt tyg som hålls ihop med en knut över vänstra axeln.

Hon håller en lång gåspenna tryckt mot bröstet med höger hand.

7

Svart-vitt foto. Spridda mindre grupper av turister samlas vid foten av höga räfflade pelare vars överdelar alltjämt bär upp resterna av det forna templets portik.

Personerna på bilden framstår som mycket små i förhållande till byggnadsverkets väldiga proportioner.

Bakgrunden domineras av torra bergssidor.

9

Målning. De nio muserna och guden Apollo dansar i ring.

Alla muserna framställs som unga kvinnor med blont hår uppsatt i olika former av flätor.

De bär alla tunna kläder med bara armar och slitsade sidor som bara delvis hålls samman av knappar så att deras ben lämnas bara när de virvlar runt i dansen.

Några av dem är barfota, andra bär tunna sandaler.

Apollo (som är krönt med en lagerkrans) är iförd en kort tunika som lämnar ena axeln bar och bär ett koger med pilar och båge på ryggen.

Under bilden återges "dansdeltagarnas" namn på grekiska.

10

Illustration från 1600-talet, filmaffisch och foto.

Illustrationen: Guy Fawkes har axellångt mörkt hår och en tunn uppåtriktad mustasch i kombination med ett litet "bockskägg".

Han bär bredbrättad hatt med hög smal kulle och en trång jacka med korta ärmar över en skjorta med mycket breda slag.

Affischen gör reklam för filmen "V For Vendetta" där den ena huvudpersonen ständigt bär en Guy Fawkes-mask för att dölja sitt förstörda ansikte.

Fotot återger några deltagare i en demonstration som bär samma sorts mask som används i den ovan nämnda filmen. En av deltagarna (som står i förgrunden) bär vit t-shirt med texten "STOP".

13

Tre bilder med samma motiv: Soldater som lämnar en landstigningsbåt under invasionen av Normandie.

Den första, autentiska, bilden (längst till vänster) är tagen inifrån landstigningsbåten. Rampen framtill på båten är nedfälld och de flesta av soldaterna vadar som bäst mot den avlägsna stranden där landstigningshinder i form av korslagda järnbalkar är knappt urskiljbara. I förgrunden skymtar det hjälmklädda huvudet på en ensam soldat som är kvar ombord.

Den andra (datorgenererade bilden) (till höger) föreställer samma scen - men med endast två soldater som fortfarande befinner sig på den nedfällda rampen (den ene av dem ser ut att blir träffad av en kula). Förgrunden domineras av en hand som riktar ett gevär mot stranden.

På den tredje bilden/filmscenen har de tungt rustade soldaterna ännu inte hunnit lämna landstigningsbåten.

13

Tidslinje.

Västerländsk epokindelning

- Forntiden (tiden fram till ca 1000 f.Kr.)
- Antiken 1000 f.Kr.–500 e.Kr.
- Medeltiden 500–1500
- Tidigmodern tid 1500–1800
- Modern tid - från 1800 till nutid

Svensk epokindelning

- Äldre stenåldern - tiden fram till 10 000 f.Kr.
- Mellanstenåldern 10 000 f.Kr.-4000 f.Kr.
- Yngre stenåldern 4000 f.Kr.-1800 f.Kr.
- Bronsåldern 1800 f.Kr.-500 f.Kr.
- Järnåldern 500 f.Kr.-1000
- Svensk medeltid 1000–1521
- Tidigmodern tid 1521–1800
- Modern tid - från 1800 till nutid

15

Målning. Utsikt över ett gigantiskt torn som befinner sig under uppbyggnad.

Tornet, som är runt och omfattar ett område stort som en mindre stad, är byggt i trappstegsform där varje nivå har något mindre diameter än den föregående.

Var och en av dessa nivåer (som har stora välvda portaler och många fönster) omfattar flera våningsplan.

Tornets översta, och smalaste, del är omflutet av moln.

På alla plan pågår omfattande byggnadsarbete med resta byggnadsställningar, hästdragna vagnar, högar av huggen sten och lyftkranar av trä som drivs genom att människor går i stora "ekorrhjul".

Bortom tornet breder en stor stad ut sig med kyrktorn, höga stenhus, en stenbro med många valv över en flod, krenelerade borgmurar med torn och en hamn med kajer och segelfartyg.

Bortom staden ligger en grönskande milsvid landsbygd och en öppen havskust.

Där tornet vetter mot havet har en bred kaj anlagts där olika sorters byggnadsmaterial lastas av från fartyg (timmer fraktas över vattnet genom att stora stockar binds ihop till flottar).

I förgrunden inspekterar en härskare iförd krona och pälsbrämad mantel arbetet med att hugga sten till bygget.

Härskaren är omgiven av ett följe med präster och spjutbeväpnade knektar.

Flera av stenarbetarna avbryter sitt arbete och faller på knä när majestätet vänder sig till dem.

16

Foto. Två personer med vita handskar på händerna håller tillsammans upp ett bokuppslag med två starkt stiliserade (förenklade) illustrationer.

Den övre av bilderna föreställer en kroksabelviftande Josua som från hästryggen anför en väpnad skara.

Josua är betydligt större än hästen han rider på. Hans följeslagare återges som en tät formation av huvuden omgivna av armar som håller i sablar.

Större delen av den nedre bilden omfattas av en slags "labyrint" bestående av koncentrisk lager av rutmönster.

Till höger om labyrinten står en gestalt (Josua) som håller upp en kroksabel och en lans. Denna gestalt återges även spegelvänd på samma sätt bilderna av t.ex. kungen och damen i en kortlek.

16

Två framställningar (en målning och en affisch) som båda föreställer Gustav Vasa när han talar till dalkarlarna.

Målningen: En ung och skägglös Gustav Vasa som är klädd som en dalkarl gestikulerar och talar till en skara män och ett fåtal kvinnor med Mora Kyrka i bakgrunden.

Det råder vinterskymning och de skäggyrda och långhåriga männen på bilden bär bredbrättade hattar med höga kullar och långa vita pälskantade koltar över vida långbyxor.

De fåtaliga kvinnorna (som håller sig i utkanten av folksamlingen) är iförda samma sorts koltar som männen, men bär huva och kjol.

Affischen är baserad på målningen. Här avtecknar sig Gustav Vasa i silhuett mot en dramatisk solnedgång.

I bakgrunden avtecknar sig den spetsiga spiran på klockstapeln som hör till Mora Kyrka mot himlen.

18

Foto. Två sommarklädda kvinnor cyklar genom en spetsbågad port i en hög medeltida stenmur.

Fotografiet (som är taget inifrån det muromgärdade området) visar hur porten vetter ut mot en träbro - och bortom den - grönskande gräsmattor och lövträd.

19

Foto. En handskriven text som är uppställd i parallella kolumner på gulnat pergament. Någon läser raderna genom att följa dem med pekfingret.

19

Foto taget uppifrån av en utgrävning. En arkeolog arbetar med att frilägga flera mänskliga skelett.

20

Två foton. Heideman håller upp ett svart skrivhäfte där omslaget är prytt av något som ser ut som två röda sigill med vidhäftande snoddar. Under armen håller han ett andra likadant häfte.

En infälld bild visar en sida hur häftet som upptill pryds av det nazityska riksvapnet (en örn med utbredda vingar som sitter på ett inringat hakkors).

Den aktuella sidan bär handskriven text och ett antal namnteckningar.

21

Senmedeltida illustration. Kung Arthur och nio av hans riddare sitter kring det berömda "runda bordet".

Bordet återges här som en stor cirkel där den Heliga Gral (i form av en "pokalliknande" bägare krönt av ett kors) svävar uppuren av små änglafigurer i cirkelns mitt.

Arthur (återgiven som en skägglös ung man med axellångt hår) sitter mitt för Gralen i en hög tronstol med baldakin.

Genom en öppen dörr till vänster om bordet skymtar en stor folkmassa.

23

Målning. I förgrunden faller Maria Magdalena på knä inför den uppståndne Kristus.

Maria Magdalena återges som en ung kvinna iförd kläder som hörde till de högre stånden på 1600-talet (klänning av glänsande siden med bara axlar och uringning och en tunn slöja över hår och nacke).

Jesus är barfota, bär en enkel bredbrättad halmhatt och är delvis insvept i ett stort brandrött tygstycket.

Hans vänstra hand vilar på handtaget till en spade.

Till höger om honom ligger ett stort arrangemang av diverse frukter och grönsaker vid foten av två blommande rosenbuskar (en räfsa står lutad mot buskarna).

I det bergiga landskapet i bakgrunden skymtar några gestalter vid den öppnade graven.

24

Målat porträtt av Kristian II. Kungen har halvlångt brunt hår med tvärklippt lugg och ett välansat helskägg.

Han bär en bred svart barett (ett slags platt mössa) och svart jacka över en vit kraglös skjorta och röda puffärmar.

24

Målat porträtt av Maria I.

Hon sitter i en stor länsstol som är klädd med röd sammet och dekorerad med fransar och intrikata guldbroderier.

Hennes röda hår är till största delen dolt i en mörk pärlbroderad hätta.

Hon bär en mörkbrun varm jacka med halvlånga ärmar över en lång klänning med vita slingrande mönster över svart botten.

Hennes smycken utgörs av en stor guld- och pärlinfattad ädelsten över bröstet och en guldkedja kring midjan.

Hon håller en röd ros i sin högra hand och möter betraktarens blick med ett strängt uttryck i de mörka ögonen.

25

Foto och träsnitt.

Fotot (taget snett underifrån) återger ett murgrönebevuxet torn med tre våningsplan och stora fönster.

Träsnittet föreställer hur två män kastas ut genom de öppna fönstren.

27

Senmedeltida kyrkmålning. Kungen och hans knektar bär senmedeltida rustningar.

En tidig kanon avfyras intill kungen samtidigt som han är i färd med att genomborra en fiende med sitt svärd.

30

Väggmålning. Stilisert "porträtt" av Nefertari Meritmut återgiven i profil.

Hon har långt svart hår och sminkade ögon och ögonbryn.

På huvudet bär hon en elaborerad huvudbonad i form av en solskiva som vilar på en förgylld gam.

Hennes skuldror och bröst täcks av en bred guldkrage. I övrigt är hon klädd i en tunn vit dräkt med korta och mycket vida ärmar.

Ovanför bilden står en text skriven med hieroglyfer.

31

Tidslinje som omfattar perioden 12000 talet f.Kr. till 2000 e.Kr..

Tidslinjen återges:

- 12 000-talet f.Kr.: De första människorna bosätter sig i Sverige.
- 8000-talet f.Kr.: Jordbruket breder ut sig i Främre Orienten.
- 4000-f.Kr.: Jordbruket når Sverige.
- 3300-f.Kr.: Kilskriften utvecklas i Mesopotamien.
- ca 2500-f.Kr.: De stora pyramiderna i Egypten byggs.
- ca 1600-f.Kr.-1040 f.Kr.: Shangdynastin härskar i Kina.
- ca 1400–400 f.Kr.: Olmeketnas civilisation blomstrar i Mexiko.
- 1200-talet-700-talet f.Kr.: Fenicierna utvecklar handel och alfabetsskrift.
- 479–430 f.Kr.: Athens storhetstid.
- 430–403 f.Kr.: Peloponnesiska kriget mellan Athen och Sparta.
- 340–270 f.Kr.: Rom erövrar den italienska halvön.
- 323–31 f.Kr.: Hellenismen – grekisk kultur präglar Främre Orienten och Medelhavsvärlden.
- 221-f.Kr.: Shi Huangdi enar Kina till ett kejsardöme.
- 110-talet: Romerska riket når sin största utsträckning.
- 280-talet: Efter en militär kris omorganiserar romarriket och kejsarmakten stärks.
- 395: Romerska riket delas i Västrom och Östrom.
- 476: Västrom går under.

32

Två foton återger dels en forskare som iförd handskar, munskydd och visir håller upp ett benfragment, dels de "hoppusslade" benen från "Lucys" skelett (Skelettet är långt ifrån komplett - till exempel återstår bara några spridda fragment och en underkäke av kraniet och endast det ena av bäckenbenen).

33

"Familjefoto" med realistiska rekonstruktioner av våra förfäder där de olika människotyperna är numrerade.

Familjebilden återges på följande sätt:

1. Homo ergaster (man). Han har naken hud som en nutida människa och saknar skägg. Han har låg och sluttande panna, kraftiga ögonbrynsbågar över djupt liggande ögon, bred näsa och ytterst liten haka.

2. Homo georgicus (man). Han är klädd i bitar av långhårig päls. Hans anletsdrag liknar de hos Homo ergaster men pannan är högre och de glest sittande ögonen ligger inte lika djupt. Han har även kort skägg.
3. Homo neanderthalis. En grupp om hela sex personer - tre yngre män, en ung kvinna, ett barn och en äldre kvinna (längst ut till höger). Två av de yngre männen bär var sitt klövdjur (förmodligen vildsvin) på ryggen medan barnet sitter på en stor ljus päls. De påminner alla till utseendet om nutida människor men har mer sluttande pannor, större ögon och kraftigare näsor och ögonbryn. De är ljushåriga och har ljus hy. Alla utom den äldre kvinnan (som är invirad i en lång päls) är nakna eller ytterst lättklädda.
4. Homo georgicus (ung kvinna) Hennes anletsdrag påminner mycket om Homo georgicus-mannen som skildrats ovan (2). Hon är naken och hennes slanka kropp är täckt av tunn päls.
5. Homo habilis (kvinna). Hon står på knä och håller ett avlångt föremål som kan vara en sten eller en rotknöl i ena handen. Hon har "aplika" anletsdrag och omfattande kroppsbehåring.
6. Homo floresiensis (kvinna). Hon är kraftigt byggd och saknar kroppsbehåring. Hon har ett brett ansikte med kraftiga käkar och smal panna.
7. Australopithecus afarensis (Lucy
8. och Lucien). Båda två har breda "aplika" ansikten med djupt liggande ögon under kraftiga ögonbrynsbågar och omfattande kroppsbehåring
9. Cro magnon (man) Han ser ut som en nutida människa. Han har brunt hår och skägg och ljus, bred och hög panna, smal och liten näsa samt framträdande haka. Han är iförd kläder tillverkade av pälsverk och måttar ett kast med ett litet spjut.
10. Paranthropus boise. En människa med mycket brett "kägelformat" ansikte med smal och låg panna, ytterst breda kindknotor, tättsittande ögon, framåtriktade näsborrar, mycket bred mun och obetydlig haka.
11. Sahelanthropus tchadensis. En människa med mycket brett ansikte, låg panna över djupt liggande stora ögon, framåtriktade näsborrar, bred mun och obetydlig haka. Kroppsbehåringen är omfattande
12. Australopithecus africanus. En människa med tättsittande ögon, mycket breda kindknotor, bred näsa med framåtriktade näsborrar. Ansiktets nedre del är långlagt/avsmalnande.

34

Teckning. Några män av "nutida" människotyp sitter och samtalar med tre neanderthalare (varav en är en kvinna med ett litet barn i famnen).

Nutidsmänniskorna har håret friserat och flätat och bär smycket av snäckor, djurtänder och pärlor kring hjässa, hals och armar. Två av dem bär dessutom stora pälsmössor.

Neanderthalarna är klädda i pälsverk och har håret klippt nedanför öronen men saknar helt smycken.

Stämningen är avspänd. Deltagarnas ansikten uttrycker framför allt vänskaplig nyfikenhet.

35

Tavla med kilskrift. Skrivtecknen består av olika sammanställningar av små intryckta kilar. Texten är uppställd i vertikala kolumner.

36

Foto. Byggnadskomplex som ser ut som om det vore hopfogat av olika stora, rektangulära "element" i gulaktig murad sten som tillsammans bildar ett "fort" med höga, något sluttande väggar, platt tak och ytterst små spridda fönstergluggar.

Två jättelika ramper leder upp till byggnadens tak.

En terränggående bil står parkerad vid yttermuren.

Runt byggnaden utbreder sig ett torrt och platt ökenlandskap.

36

Stele (Hög upprätt sten med text och bilder).

Överst pryds den svarta stenen av en relief som föreställer hur Hammurabi tar emot de hoprullade lagarna från solguden.

Guden avbildas som en härskare som sitter på sin tron.

Kungen står inför honom som en underordnad.

Såväl guden som kungen bär långa välfriserade helskägg och fotsida dräkter.

Guden bär turban medan kungen bär en kalottformad huvudbonad.

Större delen av stenen täcks av finstilta lagtexter.

37

Två bilder.

Upptill. En röd mask som föreställer ett mansansikte med långt helskägg som är omsorgsfullt friserat i långa rader av små lockar. Ansiktsmasken bär en kalottformad mössa med bred kant.

Nedtill. Relief som föreställer Sargons triumf på slagfältet. Sargon (som bär hornhjälm) återges i betydligt större format än de andra människorna på bilden.

Marken under hans fötter är täckt med stupade. Framför honom segnar en man ned med ett spjut i halsen.

En annan person håller händerna framför ansiktet i en gest av förtvivlan.

38

Foto. Carter och en egyptisk medarbetare sitter vid den öppnade sarkofagen.

Tutankhamons mumie ligger i en mindre mumiekista som är utformad som en skulptur föreställande den döde faraonen vilande på rygg med armarna lagda i kors över bröstet och två attribut för den egna värdigheten i händerna: ett gissel och en kräkla.

39

Foto av relief. Faraon Ramses II håller en hel bunt av knästående och hjälplösa fiender i håret samtidigt som han höjer en stridsklubba med andra handen.

Han är endast klädd i ett ländkläder och går barfota. Han bär en hög huvudbonad som fram till pryds av en liten kobra i hotställning.

Bilden är omgiven av flera lodräta kolumner med hieroglyfer och en bild av en flygande rovfågel.

39

Foto av en höjd som täckt av breda ruinvägg och trappor kring en hög central "platå". Ytterst lite vegetation förekommer i området.

40

Målat porträtt. Kejsaren har kortklippt hår, skepparkrans, välvårdade mustascher och en liten "skäggöm" under läppen.

Han bär en huvudbonad som är krönt med en rektangulär svart platta med en vidhängande svart rem (det hela påminner om hattarna som studenter i den anglosachsiska världen bär i samband med fullgjord examen).

40

Foto taget snett uppifrån. Långa led av ljusbruna skulpturer står uppställda på ömse sidor av en låg och bred mur i samma färg.

Soldatskulpturerna är realistiskt utförda och är alla klädda och friserade på samma sätt: En tunika som hålls samman i midjan av ett bälte och långt hår flätat till en knut på höger sida av hjässan.

Till vänster om muren står dessutom tre skulpterade hästar sida vid sida.

42

Foto. Två snäckor från en havslevande mollusk. Snäckorna på bilden är ljusst skära med mörkare tvärband och har många små "taggar" och utskott.

44

Foto taget snett nedifrån. En bred trappa av huggen sten leder upp till ett delvis restaurerat tempel i Knossos. Kraftiga pelare bär upp en bred rektangulär portik dekorerad med en rad jämnstora cirklar.

Pelarna är målade i en djupröd färg med kapital (pelarhuvuden) i svart och guld.

En relief på tempelväggen föreställer en stor uroxliknande tjur som rusar fram med sänkta horn. Tjuren, liksom underlaget han springer på, är målade i samma röda färg som pelarna, medan bakgrunden är koboltblå (intensiv blå färg).

I bakgrunden skimtar ett andra liknande tempel intill några höga pinjer (barrträd).

En infogad vasmålning återger hur hjälten Theseus dödar Minotaurus (framställd som en naken man med tjurhuvud).

46

Vasmålning med ljusa figurer mot mörk bakgrund. Gudinnan Afrodite och Helena är "utstyrda" på samma sätt med hår som hålls samman över hjässan av ett brett band och fotsida, ärmlösa dräkter av ljust tyg.

Eros framställs som en liten naken mansgestalt med fågelvingar som flyger från Helena till Menelaos. Den sistnämnde bär heltäckande hjälm med hög kam av tagel och håller en stor rund sköld framför ansiktet som om han rycker fram mot en fiende. Både Helena och Menelaos går barfota.

47

Foto. Utsikt mot Akropolis med den berömda tempelruinen som tornar upp sig på klippans krön.

De torra sluttningarna nedanför klippan är beväxna med låg buskskog och cypresser.

47

Skulpturen i ljus marmor föreställer en naken ung man som utför ett diskuskast.

48

Karta över Medelhavsområdet med Svarta havet.

Följande är utmärkt på kartan:

- Grekland: Omfattar större delen av nutidens Grekland med Kreta samt den västligaste delen av Mindre Asien (nutidens Turkiet).
- Grekiskt inflytande: En sträcka utmed nordvästra Medelhavskusten från östra Spanien till nordvästra Italien, östra Korsika, Syditalien med östra Sicilien, Nordöstra Libyen (utmed kusten), nordöstra nuvarande Grekland, kusterna runt Dardanellerna, Marmarasjön och Bosporen (i nutidens Turkiet) och större delen av kusterna runt Svarta havet med sydöstra delen av halvön Krim, sydvästligaste delen av Mindre Asien samt västra Cypern.
- Grekiska städer och handelsplatser: Förutom dåtidens Grekland låg de flesta städerna i Syditalien och på Sicilien. Även längs libyska kusten och områdena runt Dardanellerna, Marmarasjön och Bosporen låg många grekiska städer och handelsplatser.
- Fenicien: Område längs östligaste Medelhavskusten som omfattar nutidens Libanon och västra Syrien.

- Feniciskt/karthagiskt inflytande: Sydligaste Spaniens kustområden på ömse sidor om Gibraltar sund, nästan hela Nordafrikas kust från Atlanten till Libyen, Västra Sardinien, nordvästra Sicilien samt norra Cypern.
- Feniciska städer och handelsplatser: Förutom det egentliga Fenicien låg dessa kring Gibraltar sund, södra Sardinien, nutida Tunisien och Libyen samt på norra Cypern.

49

Illustration. Hopliter (återgivna framifrån) rycker an mot fienden.

De bär brons hjälm dekorerad med höga tagelkammar i olika färger som skyddar såväl nacke som ansikte (knän och smalben skyddas dessutom av ornerade bronsskydd).

Deras stora runda sköldar är dekorerade med olika motiv från sagor och myter (t.ex. Pegasus (en bevingad häst) och Medusa (kinnoväsen med giftormar på huvudet istället för hår)).

I händerna håller de tunga lansar som de riktar framför sig.

En infälld vas målning från antiken föreställer en hoplit som håller sin tagelprydda hjälm och lans i ena handen. Hans runda sköld är dekorerad med en tupp.

50

Målning. Kaotisk bataljscen där skeppssegel, skummande bränningar och ett myller av hjälmlädda män och mer eller mindre avklädda kvinnor blandas om varandra.

Tre grekiska gudar svävar i luften ovanför spektaklet.

50

Karta. Landområdena runt Egeiska havet.

Följande återges på kartan:

- Grekiska allierade: Sparta med större delen av halvön Peloponnesos, Korinth, Pireus, Athen, den stora ön Euboia och flera mindre öar söder om Attika, områden nordost om Delfi och staden Ambrakia vid Greklands nordvästra kust.
- Persiska riket: Makedonien och Thrakien som omfattade hela nordöstra delen av det nutida Grekland samt nutidens Makedonien och Bulgarien med städerna Chalkidie, Athos och Thasos, områdena kring Bosporen, Dardanellerna och Marmarasjön med staden Byzanthion, Svarta havskusten och hela Mindre Asiens västkust med landområdena Frygien, Mysien, Lydien och Karien och städerna Lesbos, Chios, Samos, Miletos och Sardes samt ön Rhodos.
- Neutrala områden: Ön Kreta, Thessalien (som omfattar större delen av norra Grekland), Nordligaste delen av Peloponnesos, Thebe, ön Naxos med flera andra öar norr om Kreta samt ön Lemnos i norra Egeiska havet.
- Persiskt flottangrepp 490 f.Kr.: Flottan seglade västerut genom sundet mellan Rhodos och Mindre Asien, förbi Naxos och vidare till Marathon i Attika.

- Persiska härens väg 480 f.Kr.: Hären marscherade norrut från Sardes i Mindre Asien och följde sedan Egeiska havets kust genom Thrakien, Makedonien och Thessalien för att sedan utkämpa slag vid Thermopyle och Plataiai.
- Persiska flottans väg 480 f.Kr.: Flottan utgick från kusten söder om ön Lesbos utanför Mindre Asien och seglade sedan parallellt med arméns framryckning runt Egeiska havet till Salamis väster om Athen.
- Fältslag/sjöslag med årtal f.Kr: Marathon år 490 (nordost om Athen), Artemision år 480 (östra Thessalien), Thermopyle år 480 (södra Thessalien), Salamis år 480 (väster om Athen), Plataiai år 479 (utanför Thebe), Mykale år 479 (vid Mindre Asiens kust norr om Miletos).

52

Marmorskulptur som föreställer Pallas Athena. Hon är iförd en lång fotsid dräkt som är hopsnörd under bröstet och bär en hjälm krönt av höga dekorationer i form av en liten människogestalt flankerad av två hästar över två "öronliknande" uppåtstickande flikar.

52

Filmscen. Medea som bär en hög huvudbonad och många halsband sitter i en gunga.

Bakom henne kommer en lång rad personer vandrande genom ett landskap med böljande kullar.

52

Teckning med ljusa figurer på svart botten. Penelope tar emot tre av friarna stående vid sin vävstol. En annan kvinna bredvid henne trycker sig mot en av de smala pelarna som bär upp vävstolen.

53

Två ljust tecknade personer - en man och en kvinna - på mörk botten. Båda står och håller i var sin lyra (ett slags harpliknande instrument). De går båda barfota och bär långa fotsida ärmlösa dräkter. Kvinnan föreställer Sapfo (hennes namn på grekiska är infogat i bilden).

54

Två män i skägg och fotsida dräkter med korta ärmar står och diskuterar med varandra. En av männen antecknar på en tavla stor som en handflata. I bakgrunden syns en sal med flera pelare där en mängd människor verkar vara inblandade i olika samtal.

54

Tre keramikskärvor med inristad text på grekiska. Den översta av skärvorna bär namnet "Aristeides".

55

Skulpterat huvud sett framifrån. Skulpturen föreställer en ung skägglös man med lockigt halvlångt hår.

55

Mosaik. Bataljscen där Alexander leder sitt kavalleri i ett anfall mot den persiske kungen Dareios och hans "livgarde".

Alexander är barhuvad men klädd i rustning. Soldaterna som följer honom är iförda hjälm och rustning.

De persiska soldaterna (som inte är lika tungt rustade och har huvudet insvept i tyg i stället för att bära hjälm) har råkat i panik. Även Darios befinner sig på flykt. Han vänder sig mot sin unge fiende och sträcker ut armen mot honom samtidigt som kusken bredvid honom driver de två hästarna som drar hans stridsvagn med piskan så att de springer ned hans egna soldater.

56

Skulpturgrupp utförd i ljus sten.

Förgrunden domineras av en lätt igenkännlig framställning av Buddha sittande i lotusställning (med korslagda ben) och rak rygg. Till höger om Buddha står emellertid en naken och skäggprydd mansfigur vars ben är delvis insvepta i ett stort tyg. Den senare framställningen tyder på tydligt grekisk/hellenistiskt inflytande.

57

Fresk. I förgrunden leder en bred trappa ned till en sal med stengolv.

Runt trappan och i salen nedanför flockas ett stort antal vetenskapsmän, filosofer, författare, konstnärer, politiker och militärer från såväl antiken som konstnärens egen samtid.

Människorna på bilden diskuterar och studerar skrifter och jordglobar eller för anteckningar.

Endast en kvinna ingår i sällskapet.

Några av personerna i målningen är Alexander den store, Leonardo da Vinci och Rafael själv.

Målningens centralfigurer utgörs av Platon och Aristoteles. Platon återges som en åldrad man med långt vitt hår och skägg medan Aristoteles är betydligt yngre. De står sida vid sida mitt för en portal som öppnar sig ut mot en avlägsen blå himmel med tunna vita moln.

57

Senmedeltida träsnitt. Arkimedes framställs som en naken man som iförd badmössa står i en stor och grund tunna fylld med vatten. Bredvid tunnan står två stora metallkar (ett mindre och högre som är staplat i ett större och bredare). Det mindre av dess kar innehåller en stor kula eller boll. En gyllene kungakrona ligger på stengolvet bredvid karen. Ljus kommer in från höga spetsbågade fönster med blyinfattat glas.

58

Mycket brett "mössliknande" gulddiadem som är hopfogat av rader av små "guldfjäll".

Diademet (som sitter på en svart skyltdocka) är på ömse sidor försett med långa "tränsar" med konformade guldplattor som hänger ned framför axlarna.

Ett infogat svart-vitt foto återger en ung kvinna som bär samma diadem tillsammans med andra smycken.

60

Skulptur i ljus marmor. Gudinnan står med högra handen på höften och den vänstra framsträckt.

Hon bär en hjälm med ansiktsskydd uppskjuten i pannan och är iförd en fotsid och ärmlös dräkt som är dekorerad med ett litet ansikte i relief över bröstet.

60

Brunt fragment med text skriven på grekiska.

61

Skulpterat huvud återgivet framifrån. Herodotos framställs som en medelålders man med halvlångt hår och långt helskägg.

62

Målat porträtt. Det unga paret möter vår blick som om de tittade ut genom ett fönster från sin egen tid.

Kvinnan bär ett hårnät på hjässan. Hennes mörka hår är friserat i tunna lockar som hänger ned i hennes panna och nacke. Hon visar upp en vaxtavla och håller en stylus mot sina läppar (Stylus var ett smalt stift som användes för att skriva i vax).

Mannen är kortklippt och slätrakad. Han håller änden på en papyrusrulle mot sin haka.

63

Foto. Vy över Forum Romanum. Området är fyllt av kolonner som bär upp rester av kapital och delvis grästäckta husgrunder. Längst bort till höger i bilden skimtar en kulle bevuxen med höga pinjer (barrträd).

Till vänster (och närmare) tornar en stor barockkyrka med takkupol upp sig.

63

Målning. Två personer framträder i belysning mot svart bakgrund.

Lucretia (till höger) framställs som en blek ung kvinna iförd tunn vit klänning som är delvis neddragen från höger skuldra och bröst.

En skäggprydd man till vänster som är klädd helt i scharlakansrött (och har ett ansikte och händer som går i samma färg som hans kläder) griper om Lucretias vänstra axel och arm och försöker trycka henne till sig.

Lucretia ryggar tillbaka från honom samtidigt som hon riktar en lång och ytterst vass dolk mot sitt eget hjärta.

64

Bronsskulptur som föreställer ett kvinnoansiktet vänt mot åskådaren. Ansiktet har ett både högtidligt och strängt ansiktsuttryck under en bred "krans" av lockiga hår.

64

Seriefiguren Asterix. Han tecknas som en småvuxen man med halvlångt blondt hår och yviga mustascher.

Han bär hjälm med stora vingar på sidorna, kort tunika och byxor.

66

Karta. Romarrikets expansion fram till 110-talet.

- Latinarnas ursprungsområde: Området närmast och strax söder om staden Rom.
- Landvinningar fram till år 300 f.Kr.: Ett "bälte" tvärs över den mellersta delen av den italienska halvön.
- Landvinningar fram till år 264 f.Kr.: Hela den "italienska stöveln" upp till de västra delarna av Podalen i norr.
- Landvinningar fram till år 218 f.Kr.: Nordöstra delen av Podalen med angränsande bergsområden i norr, Områden kring Adriatiska havet (nuvarande nordöstra Italien och Illyrien (nuvarande Kroatien) samt öarna Sicilien, Sardinien och Corsica.
- Landvinningar fram till år 121 f.Kr.: Resten av nuvarande Norditalien, större delen av Iberiska halvön (nuvarande Spanien och Portugal) med ögruppen Balearerna, begränsade områden i södra Gallien (nuvarande Frankrike), nuvarande nordöstra Tunisien med staden Kartago, Makedonien och Grekland med västligaste delen av Mindre Asien.
- Landvinningar fram till år 14 e.Kr.: Hela Gallien upp till floden Rhen, Raeticum, Noricum och Pannonien (delar av nuvarande Sydtyskland, Österrike och Ungern), Thracia (nuvarande Rumänien och Bulgarien), större delen av Mindre Asien med länderna Bithynia (vid Svarta havets sydkust), och Cappadocia, ön Cypern, hela Medelhavets östligaste kust med staden Antiochia i nutidens Syrien och Judaea (nutidens Israel och Palestina), Egypten, Cyrenaika (nutidens Libyen) med staden Cyrene, Numidia (södra Tunisien), hela Nordafrikas kustområde upp till och med nuvarande Marocko.
- Landvinningar fram till år 117 e.Kr.: Britannien (England), Mauretania (Atlasbergen i Nordafrika), Arabia (nordligaste delen av Arabiska halvön), Cilicia (område i sydvästra Mindre Asien), Armenia (som förutom dagens Armenien omfattade Georgien och östligaste Turkiet, Assyria och Mesopotamia nordöst om floden Euftrat i nuvarande Irak, Dacia (östra Bulgarien och Rumänien)
- Senare erövringar: Områden i norra Britannien upp till nuvarande Skottland, områden norr om Armenien vid Svarta havets östkust.

67

Relief i vit sten. Två gladiatorer kämpar mot var sitt lejon.

Gladiatorerna bär hjälmar med låga kammar, brätten och kindskydd och är beväpnade med svärd och sköld.

Lejonen de kämpar mot bär med ett slags ringförsedda selar kring främre delen av kroppen.

67

Filmscen. Två gladiatorer kämpar mot varandra.

Gladiatorn till vänster är beväpnad med en lång treudd och ett nät medan hans "kollega" till höger använder ett kort svärd och en mycket liten sköld.

Båda två är barhuvade och lättklädda. Den enda rustning de bär är en ringbrynjeärm som skyddar deras högra arm och axel.

68

Skulptur och målning.

Upptill: Skulpturen framställer Caesar som en slätrakad och korthårig medelålders man med skarpskurna drag, stora ögon och kraftigt käkparti.

Ned till (målningen): De sammansvurna angriper Caesar vid foten av en stor staty föreställande en naken man som håller ett stort klot i handen.

Caesar sträcker vädjande ut handen mot en av mördarna - en ung man som höjer ett kort svärd till hugg.

I bakgrunden skymtar andra medlemmar av senaten som blir förfärade och indignerade vittnen till händelsen.

69

Två foton.

Upptill: Akvedukt som spänner över en liten flod med steniga stränder.

Akvedukten utgörs av ett slags bro och vattenkanal som är byggd med brovalv i tre våningsplan där valven i det översta planet är betydligt mindre än de andra.

Ned till: Rektangulär bassäng under bar himmel. Bassängen är omgiven av pelargångar. Ovanför pelarna löper en stenbalustrad med några statyer som föreställer män iförda romerska rustningar.

I bakgrunden tornar en medeltida katedral upp sig mot himlen

70

Målning som föreställer katastrofen då ett våldsamt vulkanutbrott förstörde staden Pompeji. Människor och deras husdjur försöker ta sig bort från vulkanen som till stor del är täckt av glödande lava under bolmande tjock rök.

Två infällda foton från utgrävningarna visar hur man med hjälp av gipsavgjutningar i hålrum har kunnat återskapa många av katastrofens offer där de föll och dog på stadens gator.

71

Foto. En person som står med ryggen mot kameran beskådar ett väldigt skulpterat huvud som vilar på en hög sockel.

Skulpturen återger Konstantin den store som en man med kort vågigt hår, stora ögon, smala läppar och kluven haka.

72

Mosaik. Jesus, framställd som en pojke i 10-12 årsåldern sitter på en bred tronsol med lågt ryggstöd. På hans vänstra sida sitter jungfru Maria - en ung kvinna iförd fotsid dräkt med slöja och rödbruna skor.

Bakom tronen står fyra änglar - höga skägglösa mansgestalter i ljusa dräkter som bär stora vingar på ryggen.

Den unge Jesus och änglarna bakom honom har alla huvudet omgivet av glorian (ljusa cirklar som markerar deras helighet).

Nedanförl tronen skymtar en folkmassa med "vanliga" människor.

Bredvid folkmassan står en soldat iförd hjälm med hög hjälmkam i flera färger.

74

Målning. Maria ligger i en mycket stor säng som är försett med baldakin med draperier (som på bilden är helt frändragna).

Hon är omgiven av ett helt "lag" med kvinnor som är febrilt sysselsatta med att hjälpa henne.

En av dem håller fram det nyfödda barnet till henne. Två diskuterar situationen vid sängfoten. En plockar fram rent linne från en stor kista bredvid sängen. Två sitter vid ett stort tvättfat som står på golvet och som just fylls på av en flicka med en spann (den ena av kvinnorna känner efter om vattnet har rätt temperatur).

Alla kvinnorna på bilden utom den unga flickan med spannen bär vita dok som täcker hjässa, nacke och axlar.

75

Tidslinje som omfattar åren 300 till 1500.

Tidslinjen är i bildbeskrivningen indelad i två delar: Dels en för skeenden som utspelar sig under längre tid, dels en för enstaka händelser eller "kortvarigare" skeenden.

Tidslinjen återges:

Långvariga skeenden:

- ca 370–600: "Folkvandringstiden" i Europa.
- 618–907: Tangdynastin härskar i Kina.
- 632–732: Muhammeds efterträdare, kaliferna, skapar en muslimsk stormakt från Atlanten till Centralasien.
- ca 790-ca 1060: Vikingatiden i Nordeuropa.
- 960-talet-1271: Songdynastin härskar i Kina.

Viktiga händelser och kortvarigare skeenden:

- 622: Muhammed flyr från Mekka till Medina, vilket inleder islams tideräkning.
- 800: Karl den store kröns till kejsare i Rom.
- 962: Otto den store kröns till kejsare. Hans "tysk-romerska" rike består ända till 1806.
- 1054: Påven i Rom och patriarken i Konstantinopel bannlyser varandra. Europa splittras i en katolsk och en ortodox kulturkrets.
- 1073–1085: Gregorius VII gör påvedömet till en andlig och politisk stormakt.
- 1095–1099: Första korståget leder till att Jerusalem erövrar av västeuropéer.
- 1250-talet: Birger jarl omvandlar Sverige till ett starkt rike.
- 1291: Muslimerna kastar ut de sista korsfararna från Främre Orienten.
- 1347–1352: Digerdöden leder till stor folkminskning.
- 1453: Konstantinopel faller för de osmanska turkarna, som bygger upp en muslimsk stormakt.

77

Foto. En låg och mycket bred stenmur slingrar sig fram genom ett böljande grönt och trädfattigt landskap där urberget på sina håll går i dagen i branta raviner.

En infälld bild från en mosaik föreställer en ryttare med en borg i bakgrunden.

Ryttaren (som sitter på en sadel utan stigbyglar) har halvlångt hår som är tvärklippt nedanför öronen och ett kort välansat helskägg.

Han är klädd i kort tunika och bär en mantel som fladdrar efter honom när han rider.

Borgen bakom honom har höga stenmurar med små fönster högst upp och takförsedda torn.

78

Målad illustration. Arabiska krigare stormar en stadsmur genom att rusa upp för stegar som de har rest mot murens krön. Flera av stadens invånare kastas i samband med stormningen ned från murarna och faller handlöst mot sin död.

Araberna saknar rustning och är klädda i knälånga tunikor och har hjässa och hals insvepta i tyg. De är beväpnade med runda sköldar, spjut och långa raka svärd som liknar dem som användes i Västeuropa vid denna tid.

Målningen är detaljrik men icke-realistisk med "hopträngda" proportioner (krigarna når nästan halvvägs upp på stadsmuren de skall storma.)

78

Illustration. Muhammed sitter med korslagda ben bredvid Kaba.

Han är iförd vit turban med blå inslag och lång grå dräkt.

Hans ansikte återges inte (det representeras endast av en vit yta).

Hans huvud och axlar omges och kröns av lågor.

79

Målning. I förgrunden arbetar en kvinna och en man med att klippa ullen av får med hjälp av breda ullsaxar.

Kvinnan (som står på knä med ryggen mot betraktaren) bär en bred svart huvudbonad som även skyler hennes nacke och skuldror. Hon är iförd en kort djupblå jacka tillsammans med en lång kjol i samma färg som brer ut sig på marken kring henne. I springan mellan jacka och kjol tittar ett nätmönstrat underplagg fram.

Mannen som sitter mitt emot henne är klädd på liknande sätt, men i grått. Han bär en svart bredbrättad hatt med hakrem och skyddar nacken mot solen med en kort duk.

Bortom ett litet vattendrag med kaveldunsbevuxna stränder ligger en mogen sädesåker kantad av pilalléer där ett annat par bärskar skörden med hjälp av stora skärar och käppar.

Dessa två bär båda bredbrättade halmhattar. Kvinnan är bara klädd i ett mycket kort vitt linne och har bara ben och fötter. Mannen bär grå tunika, långa strumpor och stövlar.

81

Illustration. Högmedeltida kloster sett snett uppifrån.

Byggnaderna - som är uppförda i grå sten med tegeltäckta sadeltak - ligger tätt samlade kring en liten klostergård med prydliga fyrkantiga gräsmattor kantade av gångar.

Den vänstra gaveln på klosterkyrkan (som är den största byggnaden) vetter ur mot en väg kantad av höga stenmurar där en oxdragen vagn lastad med säckar står framkörd. Två män står och väntar tålmodigt vid kyrkporten.

I utkanterna av klostret ligger flera mindre byggnader vars väggar är uppförda av mer grovhuggen sten (och i ett fall av korsvirke).

Där ligger även en köksträdgård, en åker och en serie ovala dammar sammanlänkade av smala kanaler.

82

Målning. Kung Edmund (sedd rakt framifrån) sitter omgiven av änglar på sin tronstol.

Två änglar sätter kronan på hans huvud medan två andra sätter en spira och ett palmlblad i hans händer.

Två munkar kysser hans fötter.

83

Senmedeltida illustration. Brunhilds händer och fötter är fästade med rep vid fyra stora hästar med ryttare som drar åt var sitt håll.

Händelsen bevittnas från en utsmyckad tribun av en krönt man som om det rörde sig om ett tornerspel.

83

Svart-vitt foto. Operasångerskan Minnie Salzman Stevens har långt utslaget hår och är iförd en hjälm smyckad med stora upprättstående vingar. Hon bär något som skall föreställa en ärmläs "pansarskjorta" med fiskfjällsformade metallplattor och stödjer sig på ett långt spjut och en sköld.

84

Karta över västra och södra Europa.

Följande återges på kartan:

- Frankerriket vid Karl den stores död år 814: Förutom Austrasien, Neustrien, Burgund, Akvitanien, Gascogne och Septimanien (det vill säga större delen av nutidens Frankrike) omfattar riket delar av norra Spanien (med Katalonien och staden Barcelona) ögruppen Balearerna, Schweiz, norra Italien, Karantanien (Österrike och Slovenien), Belgien, Nederländerna, södra, västra och nordvästra Tyskland (Alemannien och Sachsen) upp till nuvarande Schleswig Holstein (vid gränsen till Danmark).
- Områden med stort frankiskt inflytande: Södra Katalonien med angränsande områden, Bretagne, nuvarande östra Tyskland (vid denna tid bebott av västslaver och sorber), västra Tjeckien, områden i nuvarande Ungern (bebott av avarer) och Kroatien och Bosnien Hercegovina (bebott av kroater).
- Bysantinska riket: Landområdena kring Egeiska havet inklusive Kreta, kustremsan från västra Grekland till nuvarande Italiens adriatiska kust vid Venedig, "tån" och "klacken" på den sydligaste delen av den italienska halvön och Sicilien (Dessutom ingår Sardinien som ett område med stor autonomitet).
- Kyrkostaten med starkt frankiskt inflytande: Ett bälte tvärs över den Italienska halvön som omfattar städerna Rom och Ravenna (den senare belägen vid Adriatiska havet).
- Furstendömet Benevento: Större delen av Syditalien med städerna Neapel och Benevento.

85

Målning. Bataljscen där de hjälm- och ringbrynjeklädda frankiska ryttarna stormar fram mot den sviktande muslimska hären. Frankerna är anförda av en yxsvingande krigare på vit häst som bär krönt hjälm med orangeröd tagelplym och fladdrande röd mantel.

De lättbeväpnade muslimerna som viker undan visar tecken på panik, så när som på en hjälmklädd man med långt gulaktigt skägg som måttar ett hugg mot angriparna.

Mitt i stridslinjen skyddar en halvnaken ung kvinna ett litet barn med sin kropp.

Till höger passerar de frankiska ryttarna ett högt vitt stenmonument i form av ett så kallat keltiskt kors (kors med cirkel som omsluter dess skärningspunkt).

85

Fotografi av en bronsstaty mot bakgrund av en handskriven sida.

Kejsaren sitter på hästryggen med ett riksäpple i vänster hand.

Han har kort hår, långa mustascher till kort skägg och bär en låg krona kring hjässan.

Han är iförd lång mantel och snörda lågskor.

Baljan (fodralet) till ett långt svärd tittar fram under manteln.

Han rider utan stigbyglar.

86

Foto. Låg kyrkobyggnad med en central kupol med väldiga dimensioner som flankeras av två höga flygelbyggnader, flera lägre kupoler och två höga minareter med spetsiga tak.

87

Två fotografier.

Upptill: Fönsterlös tornliknande byggnad försedd med högt tak i extremt dåligt skick (det liknar mest en slarvigt uppstaplad hög med tegelstenar).

En fönsterliknande nisch i byggnadens vägg ramar in en skulpturgrupp som föreställer en vilande lättklädd mansgestalt omgiven av ett stort antal mindre människofigurer.

Nedtill: Skulpterat skägglost ansikte med kort lockigt hår, slutna ögon och fridfulla anletsdrag.

88

Karta. Öst- och Sydasien.

Följande är utmärkt på kartan (alla uppgifter är ungefärliga):

- Kinesiska provinser år 763: Omfattar östra delen av nuvarande Kina och norra delen av nuvarande Vietnam.
- Områden som tillhörde Tangdynastin före mitten av 700-talet: Områden i norra Vietnam, södra Kina, ett område vid namn Langyou nära nuvarande Mongoliet samt ett område vid Gula havet i nordöstra Kina.

- Områden som under 600- och 700-talen ofta var kinesiska protektorat: Områdena/länderna Beiting och Anxi norr om Tibet (i östligaste delen av nuvarande Kina).
- Omgivande länder: Tibet (som vid denna tid var nästan lika stort som Kina), Uigurernas rike (omfattade bland annat nuvarande Mongoliet), Pyu-riket (norra nuvarande Burma), Nanzhao (område i den sydvästligaste delen av nuvarande Kina), Zhenla (i nuvarande Thailand), Champa (södra Vietnam), Parhae (Manchuriet (nordöstligaste Kina), Silla (Koreanska halvön), samt Japan.

En infogad teckning föreställer en ryttare iförd lång röd dräkt och svart mössa.

89

Målning. Till vänster sitter kejsaren på bärstol som bärs fram av unga kvinnor. Två av kvinnorna fläktar honom dessutom med väldiga "segel" på långa skaft (Alla dessa kvinnor är klädda i likadana dräkter i grått och rosa och har sitt svarta hår uppsatt på samma sätt.

Kejsaren själv har långa smala mustascher och ett välansat bockskägg.

Han bär en liten tätsittande mörk mössa till en enkel gråbrun dräkt.

Tre män står mittemot honom och bugar sig lätt med händerna för bröstet.

Två av dem (som står till höger och vänster) är klädda i långa enfärgade tunikor (den ene i vitt, den andre i rosa) över byxor och stövlar och mössor av samma typ som den kejsaren bär. Båda bär var sitt stavliknande föremål i händerna.

Mannen i mitten är smärt byggd med kort hår och ett mycket välansat kort helskägg i ett bekymrat ansikte. Han är iförd en lång tunika som är täckt med snirkliga broderier i grått och rosa.

Hans bär ett enkelt mörkt hårband kring hjässan.

89

Målat porträtt. Wu Zetian bär en hög huvudbonad med snirkliga drakmönster över en nederdel med röda droppmönster inramade i grönt och blått.

Hon har plockade tunna ögonbryn och rödmålade läppar.

Huvudbonaden är fäst under hennes haka med långa svarta remmar som faller ned över hennes rosa sidendräkt med blå krage och drak- och blommönster i olika klara färger.

90

Två foton.

Upptill: Hög pyramidliknande byggnad med trappstegsformade sidor.

Byggnaden kröns av ett slags "torn" med högt tak.

En bred och brant trappa leder upp till denna byggnad från en stor välskött gräsplan där skaror av besökare flockas.

I bakgrunden växer tät lövskog.

Till vänster skymtar trappor som leder till andra byggnader.

Nedtill: Ett högt och smalt stentorn sticker upp ur tät tropisk vegetation.

92

Karta. Europa med Medelhavsområdet där vikingarnas färder är utmärkta.

Kartan återges:

Färder västerut:

- Från södra Norge: En rutt ledde västerut till Färöarna, Island, Grönland och Newfoundland (Vinland). En annan rutt gick söderut till brittiska öarna och nordöstra England, västra Skottland och Irland med staden Dublin. Rutten fortsatte utmed Frankrikes och Spaniens kuster med städerna Paris och Sevilla, och vidare genom Gibraltar sund och utmed Medelhavets nordvästra kust till Norditalien.
- Från Danmark (med "staden" Hedeby): Rutten gick dels till den närlägnade staden Hamburg, dels till södra England och utmed Frankrikes och Spaniens västkuster där den anslöt till den ovan nämnda rutten in i Medelhavet.

Färder österut:

- Från östra Svealand (med "staden" Birka) österut genom Finska viken och vidare till städerna Holmgård (Novgorod) i västra Ryssland och Bulgar längre österut, och vidare söderut till Kaspiska havet. En annan rutt gick söderut till Könugård (Kiev) och vidare längs Svarta havet till Miklagård (Konstantinopel) i det bysantinska riket.

Ett infogat foto visar ett drakhuvud av det slags som bars på långskeppens förstäv.

"Huvudet" är täckt med intrikata snidade ornament (mönster).

94

Foto. Mönstrade och spiralformade armringar av silver.

95

Ikonmålning föreställande Hagia Anna mot förgylld bakgrund. Hon står vänd mot åskådaren med en palmkvist i höger hand. Hon bär ett långt rödrosa dok som täcker hjässa och överkropp över en fotsid ljusblå klänning.

På ömse sidor om henne huvud (som är omgivet av en gloria) står hennes ryska namn "Hagia Anna" skrivet med kyrilliska (ryska) bokstäver.

96

Foto. Kyrkobyggnad där ett stort antal våningar och utbyggnader med "egna" höga sadeltak är "staplade" i varandra i ett slags "trappstegsform" för att upptill avslutas i ett smalt torn med en hög spira. Taknockarna i två av våningsplanen är dessutom dekorerade med ett slags utstickande "drakhuvudsliknande" ornament.

96

Foto. Två åskådare betraktar en stor runsten vars yta är täckt av drakslingor. Stenen är skyddad av en stor "glasbur".

En annan runsten bakom åskådarna, som är täckt av runtext i tre vertikala kolumner, är även den inglasad.

97

Målning. Otto II på sin tron. Han är slätraktad och utstyrd på ett sätt som påminner om samtida bysantinska härskare.

Han bär krona och håller ett stort riksäpple dekorerat med en krona och en hög spira i händerna. Han bär en mantel som hålls samman över höger axel med ett stort runt spänne dekorerat med ädelstenar.

98

Medeltida illustration. Henrik IV böjer knä inför Matilda av Toscana som sitter på en tronstol under ett valv som hålls upp av två pelare.

Matilda har hjässa täckt av ett vitt dok medan Henrik bär krona.

Båda är insvepta i varma mantal med färggranna mönster.

Bakom Henrik tornar Gregorius VII upp sig. Han är iför enkel brun fotsid dräkt med hög spetsig huvudbonad och håller en kräkla i ena handen.

98

Sentida teckning. Henrik med flera följeslagare vid porten till Canossa.

De är alla barhuvade och klädda som munkar.

Henrik står på knä medan en av hans följeslagare anmäler deras närvaro med hjälp av en stor dörrkläpp i form av en ring i käften på ett skulpterat lejonhuvud.

99

Detaljer från den så kallade Bayeuxtapeten från 1000-talet.

Bilderna föreställer en strid mellan normandiska ryttare och anglosaxiska fotsoldater.

Båda sidor bär ringbrynjor som täcker huvud, bål och armar, ringbrynjebyxor som når ned till knäna, konformade hjälmar med nässkenor och droppformade sköldar.

En ryttare i förgrunden (som använder stigbyglar och sporrar) stormar fram med en lans i handen mot yxbeväpnade anglosaxare.

På marken ligger stupade och sårade krigare.

100

Målning. Ett stort följe färdas genom det torra landskapet.

Längst fram rider Rikard Lejonhjärta flankerad av en arab på vit häst och en västerländsk riddare som båda verkar försöka övertyga kungen om någonting.

Kungen, som rider på en stor svart häst, verkar inte lyssna till de två andra utan ger intryck av att vara försjunken i sina egna tankar.

Såväl kungen som alla de andra kristna riddarna i följet är iförda ringbrynjor och platta hjälmar i motsats till de fåtaliga araberna som ingår i följet.

Bakom kungen rider en rödhårig kvinna klädd i långt vitt dok på en åsna bredvid en ung kvinna som sitter i en slags draperiomgiven "bärstol" på ryggen av en praktfullt utstyrd dromedar.

En riddare som rider bredvid lägger handen på dromedarens rygg och tittar upp mot kvinnan som gläntar på draperiet och möter hans blick.

Dromedaren och åsnan leds av två barfota svarta män som är de enda i sällskapet som går till fots.

101

Målning. Ett stort torg omgivet av borgar, palats och kyrkobyggnader i en medeltida stad.

En väldig schavott (träplattform) som vilar på träpelare har uppförts mitt på torget.

Däruppe halshugger bödlar knästående vitklädda män sedan de först bundit för deras ögon (Längre bort på plattformen står en stor skara vitklädda män med bakbundna händer och väntar "på sin tur").

De redan halshuggna kropparna ligger i en hög under schavotten.

I förgrunden reser en soldat en stege mot schavotten samtidigt som andra soldater leder fram ytterligare en stor grupp dödsdömda över torget.

En krönt kung beskådar tillsammans med sitt följe avrättningarna från en hög tribun på andra sidan torget. Under kungens plats hänger en tygbanderoll med ett vapen i form av tre lejon i gult mot röd botten.

Stora folkskaror på torget bevittnar även de händelsen.

102

Foto. Veldig sal med höga rundade valv i tvärrandigt gult och rött som bärs upp av en "skog" av smäckra pelare.

103

Foto. Medeltida kyrka med tjocka stenmurar, små fönster och högt och brant sadeltak utan kyrktorn.

Kyrkan är uppförd i fyra "delar": en stor huvudbyggnad som är hopbyggd med en mindre del vars gavel består av en rundad absid (En annan tillbyggnad skymtar bakom/vid sidan om absiden).

105

"Serie" om 11 högmedeltida illustrationer.

Alla bilderna utom en (den 9:e) är uppställda i par.

Bilderna återges nedan:

1. Arbete med att beskära och binda upp vinrankor.
2. Två män arbetar i en vingård. Den ene gräver med en spade. Den andre (som håller i en stor käpp) bär en strutformad korg på ryggen.
3. Arbete där räfsa och högaffel används för att bygga en höstack.
4. En man håller i en lie som har längre skaft och kortare och mer böjt blad än nutidens liar. En annan man som är naken så när som på ett ländkläde använder en högaffel.
5. En man står i ett stort fat (tunna) och krossar vindruvor med käppar och fötter medan en annan man bär fram en korg full med vindruvor på axeln samtidigt som han passar på att äta av druvorna.
6. Två män skördar druvor genom att skära av klasarna och lägga dem i stora korgar. Den ene passar på att äta av druvorna medan den andre ogillande ser på.
7. En man går och besår en åker för hand. Han bär utsädet i ett tygstycke som är hopknutet vid hans nacke så att det bildar en "säck" framför hans mage (En svart fågel passar på att äta av utsädet på marken).
8. En kvinna står bredvid och spinner tråd med hjälp av en slända (en slags tung spole som tvinnar tråden genom att bringas i rotation).
9. En man harvar en åker. Harven är triangelformad och dras av en häst.
10. En man matar svin genom att dra ned ekollon från träden (svinen på bilden är mer lika vildsvin än nutida tamsvin).
11. En man står grensle över ryggen på ett svin och måttar ett våldsamt slag mot djurets huvud med en bakvänd yxa.
12. En man tillagar ett svin genom att helsteka det över öppen eld.

106

Målning. Män och kvinnor med små korgar skördar druvor tillsammans.

De skördade druvorna fraktas därefter bort i stora korgar som är klövjade (upphängda över ryggen) på åsnor eller i fat som står på tvåhjuliga vagnar dragna av oxar.

107

Medeltida illustration. Fem riddare utkämpar en våldsam kamp medan fyra unga kvinnor som sitter på något slags läktare ovanför dem ser på.

Kvinnorna har långt hår som faller ned för deras rygg och bär små kronliknande huvudbonader eller diadem kring hjässan.

Riddarna är iförda ringbrynja från topp till tå och bär tunnhjälmar (hjälmarna med springa för ögonen som trädde över huvudet) dekorerade med stora plymer eller djurfigurer.

Hästarna är täckta av schabrak (tyger) dekorerade med ryttarens sköldmärke.

Två av kämparna på bilden har tappat sina hjälmar och svärd.

107

Beskuret exempel på tidig notskrift. Tonerna anges med små rutor. Vissa av rutorna är försedda med tunna streck i framkant, andra inte.

108

Foto. Milsvid utsikt från/över Notre Dame i Paris. Solen, som tränger igenom en himmel täckt av höga tunna moln, skiner på några djurskulpturer i förgrunden föreställande två rovdjur (varav ett med mänskliga drag) och en tjur som skådar ned över staden.

109

Freskmålning. Tät stadsbebyggelse med stor variation beträffande såväl höjd som utförande på byggnaderna. Kyrkobyggnader och krenelerade murar utgör inslag i bebyggelsen. Flera hus har platta tak.

Några mulåsnor som är klövjade med stora säckar leds genom de smala gatorna.

I bakgrunden arbetar två män med att lägga ett tak.

109

Målning. Klädeshandlare arbetar vid ett gatustånd. Tyger hänger till beskådan på högt uppsatta linor. Tyger skärs och sys vid bänkar där även affärer görs upp med kunder. En man som går barfota och är iförd trasiga kläder hålls fast i armen av en av männen som arbetar vid ståndet.

110

Foto. Vy över stadsbebyggelse som helt domineras av villor och två- och trevånings flerfamiljshus från olika tider. Ett stort antal grönområden med gräsmattor och lövträd ingår i stadsbilden.

Ett infogat foto visar en borgruin med delvis raserade murar och ett högt runt torn som ligger nära vattnet med en skogklädd höjd i bakgrunden.

111

Staty som föreställer en reslig man med stort helskägg som är iförd hjälm och ringbrynja. Hans övriga klädsel består av en tunika som når ned till knäna och en lång mantel.

Hans brynjeklädda händer vilar på hjaltet (handtaget) till ett stort svärd medan hans blick söker sig mot en fjärran horisont.

En stor trekantig sköld vid hans fötter bär bilden av ett lejon.

Ett infogad rekonstruktion framställer jarlen som en barhuvad och slätrakad medelålders man med halvlångt mörkblont hår och kluven haka.

Han bär en mörkblå pälsbrämad jacka över ett vinrött plagg knäppt med knappar.

112

Målning. Två kvinnor står och drar i ett långt vitt tygstycke som i vardera änden är fäst i små träbommar.

En tredje kvinna står och bearbetar tyget med något som ser ut som en liten borste med långt skaft.

Två flickor hjälper också till.

Kvinnorna är alla klädda i ärmlösa och fotsida sidenklänningar utan markerad midja som går i milda färger.

Över klänningarna bär de tröjor med vida ärmar.

Långa sjalar vilar över deras nackar och hänger ned över deras axlar och bröst.

Kvinnornas svarta hår är uppsatt i höga frisyrier över sminkade ansikten och rödmålade läppar.

De två flickorna är klädda på samma sätt som de vuxna.

113

Målat porträtt. Den förste shogunen sitter på en matta.

Han har kort hår och tunna smala mustascher tillsammans med en antydning till "bockskägg".

Hans huvudbonad består av en platt svart hatt med hög uppstickande bakdel som är försedd med en tvärställd nål eller pinne och en lång tygremsa som hänger ned över hans nacke.

Hela hans kropp är dold av en lång mörk dräkt med vadderade axlar och svarta växtmönster. Bara fästet till hans svärd sticker fram ur dräkten.

113

Träsnitt. En samuraj riktar ett kort smalt svärd eller kniv mot sin egen mage.

Han är barhuvad och har samlat sitt långa hår i en hästsvans i nacken.

Han sitter med korslagda ben och naken överkropp med sina nedhasade kläder omkring sig. Bredvid honom står hans långa svärd lutat mot en klippa.

Till vänster om honom singlar några höstlöv mot marken.

113

Målning. Bataljscen där krigarskaror vimlar omkring runt en stad eller ett palats. Alla krigarna bär rustningar med stora plattor som skydd för axlarna.

Några är beridna. Vapnen som används är svärd, spjut och pilbågar.

I några hus pågår överläggningar eller förhandlingar mellan soldater, i andra verkar civila sitta och lugnt betrakta striderna nedanför som om de inte själva vore berörda.

114

Målat porträtt av en äldre man med kort mustasch och långt glest hakskägg. Han bär vit mössa och är helt klädd i vitt.

114

Foto. I förgrunden bär en äldre kvinna en plåtspann och en stor mjölkkanne. Hon är iförd en lång grå dräkt över långbyxor och kraftiga skor och bär en tättsittande vit mössa med rosa fläckar på huvudet.

Bakom henne betar en flock getter av det korta gröna gräset kring en vit jurta (ett slags stort tält).

En annan kvinna längre bort lutar sig över en get.

Några cyklar står lutade mot jurtans väggar.

116

Karta. Pestens väg genom Europa och Medelhavsområdet utmärkt med pilar och årtal.

Kartan återges:

- 1347: Epidemin börjar på halvön Krim och sprider sig dels västerut till Grekland, Sicilien, Norditalien och Sardinien, dels öster- och söderut till nuvarande nordöstra Turkiet och Egypten.
- 1348: Epidemin fortsätter väster- och söderut till Adriatiska havets östra kust, Centraleuropa, östra och norra Spanien, Frankrike och Irland. I sydöst fortsätter pesten dels söderut genom Egypten och österut till nuvarande sydöstra Turkiet, dels västerut genom nutidens Libyen, Tunisien och Algeriet.
- 1349: Pesten når Portugal, England, och därifrån, södra Norge. Den når även Tyskland och (i sydväst) nuvarande Marocko.
- 1350: Pesten når Skottland, Danmark, södra Sverige och nuvarande Polen.
- 1351-1352: Pesten fortsätter i sprida sig upp genom nordvästra Ryssland.

117

Målning. Under en olycksbådande rödaktig himmel med mörka moln väller en armé av skelett fram i väldisciplinerade led för att åstadkomma ett slags "superhalloween" som inte är det minsta lustigt.

Människor från alla klasser som flyr inför dem drivs in i en jättelik sarkofag vars öppna lock är dekorerat med ett kors.

Andra dränks i dammar med kvarnstenar fastbundna kring halsen, hängs i galgar, steglas eller halshuggs med svärd.

En vagn fullastad med dödsfall dras av en benrangelshäst medan ett skelett som sitter på vagnen spelar på en vevlira (ett slags stränginstrument) medan ett annat skelett som sitter på hästen klämtar i en klocka och håller upp ett timglas.

Ingen kommer undan. En kung iförd krona, hermelinbrämad mantel och rustning som håller i sin spira dukar under medan ett skelett ifört rustning lägger beslag på hans tunnor fulla med guld och silvermynt.

Ett litet barn som ligger i sin stupade mammas armar angrips av en skeletterad hund. Ett elegant sällskap kring ett runt bord täckt med vit duk angrips. Några av männen försöker försvara sig med sina långa slagsvärd medan en narr klädd i röd- och vitrutig dräkt försöker gömma sig under bordet. En förnäm dam angrips medan en annan dam serveras en döds-kalle på fat av en skelettbetjänt. En man underhåller en dam genom att sjunga och spela på luta som om ingenting hänt, men ett skelett lutar sig redan över dem.

118

Illustration. En präst iför hög konformad huvudbonad och röd mantel står i en predikstol. Han lyfter sin hand med utsträckt pekfinger över fyra munkar vars ansikten är täckta av stora röda utslag.

119

Senmedeltida målning. En armé försöker storma en fästning med höga borgmurar.

Soldaterna på båda sidor är iförda rustningar och stålblänkande hjälmar.

Angriparna försöker inta fästningen genom att resa höga stegar mot murarna.

De stridande använder sig av både pilbågar och tidiga kanoner (som står på hjulförsedda lavetter).

120

Senmedeltida illustration.

Andromeda står på ett klipp utsprång omgivet av höga vågor medan ett hiskligt sjöodjur med gapet fullt av vassa tänder hotar henne.

Hjälten, Perseus, som kommer till hennes undsättning på den flygande hästen Pegasus svingar en lie.

Andromeda har långt rödblont hår som når ned till hennes midja och är klädd i fotsid mörkblå klänning.

Perseus bär den senmedeltida riddarens heltäckande plåtrustning med en hjälm som helt döljer ansiktet bakom en stor perforerad "metallstrut".

Även Pegasus bär rustning med ringbrynja över rygg och manke, ledad plåt över nacken och en heltäckande "ansiktsmask" med skyddande kåpor för både ögon och öron.

121

Målning. "Gruppbild" där hela hertigens familj med tjänare poserar mot en bakgrund av vita marmorornament och praktfulla tyger.

Många av kvinnorna och männen på bilden är iförda dyrbara kläder av guldbrokad.

Alla män är slätrakade och bär (så när som på ett par undantag) röda mössor i olika utföranden.

Kvinnorna bär alla tunna vita slöjor som i varierande grad döljer deras hår och hjässa.

Längst till vänster för den sittande fursten (som håller ett uppvikt dokument i händerna) ett viskande samtal med en mörklädd man som står med mössan i handen.

Till höger om furstinnan står en dvärgvuxen kvinna som är klädd som de övriga kvinnorna.

Längst ut till höger står tre yngre män med yvigare frisyrier som alla är iförda korta tunikor med skärp kring midjan och åtsittande benkläder (som hos två av dem är i olika färger - en färg för vänster ben och en annan för höger).

En av dessa män bär dessutom ett kort och mycket smalt svärd vid sitt bälte.

122

Foto av ett handskrivet dokument som nedtill är kantat av en antal runda sigill.

Ett infogat foto föreställer ett sigill med ett vapenmärke i form av ett kors i en trekantig sköld.

Fältet upptill/till höger på skölden dekorerats av tre stiliserade lejon, medan motsvarande yta till vänster pryds av tre kronor.

En inflikad flagga består av ett rött kors på gul botten.

122

Foto. Staty föreställande Engelbrekt som en rakryggad man som stödjer ett stort tveeggat slagsvärd mot marken. "Engelbrekt" är iförd en knälång tunika med brett bälte och kraftiga skor.

123

Foto av ett handskrivet dokument.

Tre sigill är fästade vid dokumentets underkant med tunna band (ett av sigillen har fallit bort så att bara bandet återstår).

123

Senmedeltida målning. Ball talar till den samlade bondehären utanför en kyrka.

Ball (som är enkelt klädd i lång brun kaftan och en mörkblå mössa med lång kulle som hänger ned över hans axel) sitter på en häst med skyggglappar (små mörka "rutor" som hindrar hästen att se bakåt och åt sidorna).

Bondesoldaterna på bilden är utrustade som professionella soldater med blänkande rustningar, hjälmar och pikar.

De är samlade under två flaggor: Den engelska flaggan (rött kors på vit botten) och en flagga som är indelad i fyra lika stora fält där två av fälten bär gyllene lejon på röd botten och de andra två stiliserade gyllene liljor på mörkblå botten.

I bakgrunden skymtar ett stort slott.

124

Målning. Utsikt över renässanstidens Florens.

Staden, som är omgiven av en lång stadsmur med krenelerade murkrön och höga vakttorn, brer ut sig på ömse sidor av en flod i ett landskap som domineras av låga, men branta berg.

Några höga byggnader tornar upp sig över den övriga bebyggelsen. Den största av dessa byggnader utgörs av en mäktig katedral mitt i den västra delen av staden.

Ett antal stenbroar med många valv sammanbinder de två halvorna av staden.

I förgrunden skymtar några män som drar not i floden (drar ett nät mellan sig medan de vadar genom vattnet) och andra fiskare som använder båt.

124

Målat porträtt av Lorenzo de' Medici.

Han är slätrakad och har långt mörkt hår som är tvärklippt strax ovanför axlarna och delat i en mittbena över pannan

Hans klädsel utgörs av en röd kraglös rock med korta ärmar över ett rött långärmat plagg i glänsande tyg.

I sin händer håller han ett mörkt föremål och ett hopvikt ark

Bakgrunden utgörs av en vy över staden Florens under mörka moln.

125

Foto och illustration.

Fotot: Skulptur i form av ett stiliserat huvud med inlagda ögon av orangerött material och framträdande vita tänder i den öppna munnen.

Illustrationen: En bred trappa mellan kraftiga pelare leder upp till en avsats framför en liten byggnad.

På denna avsatts offras en man på ett altare genom att hans hjärta skärs ut ur hans kropp medan flera präster håller fast i hans armar och ben.

Prästen som för kniven håller just upp hans utskurna hjärta mot himlen.

I den blodfläckade trappan nedanför och vid dess fot ligger flera avlånga trasiga föremål som skulle kunna föreställa kroppsdelar.

125

Två foton.

Första fotot: Detalj av en mur som består av stora huggna och hopfogade stenblock.

Andra fotot: Ruinerna/husgrunderna efter ett omfattande byggnadskomplex i sten som är byggt i "trappsteg" längs en sluttning (trapporna som länkade samman de olika "etagen" är fortfarande välbehållna).

I bakgrunden skymtar tvärbranta bergssidor.

126

Två målningar.

Till vänster: 1800-talsmålning som föreställer osmanernas intåg genom Konstantinopels stadspört.

Sultanen själv, som, iförd en senmedeltida riddares rustning, rider i spetsen för sina turbanklädda soldater, lyfter i triumf en grön fana krönt av en gyllene månskära.

Innanför porten är marken täckt av deras stupade motståndare (däribland en ung kvinna och en präst med krucifix).

Till höger: Målat porträtt av sultan Mehmet II. Sultanen - som är avbildad snett från sidan - är omgiven av en rundad portik med många ornament som på ömse sidor flankeras av två staplar med tre "fritt svävande" gyllene kronor.

Mehmet II har ett smalt och blekt ansikte med tättsittande bruna ögon, lång, något böjd näsa och välansat helskägg.

Han bär en mycket stor vit turban kring en något slags hög, röd huvudbonad (vars överdel "tittar upp" ovanför turbanen).

Han är insvept i rött tyg och bär en brun sjal över axlarna.

126

Målad illustration. Osmanernas armé stormar fram mot Konstantinopels murar där en stor bräsch (öppning) har slagits upp (Ena väggen på det närmast belägna vaktornet har kollapsat helt).

De osmanska soldaterna är beridna och iförda toppiga hjälmar och ringbrynjor.

Flera av dem håller gula och röda eller gröna och röda fanor (utan månskäror).

En brinnande projektil som avfyras från staden slår ned förgrunden och dödar och sårar flera soldater och hästar.

128

Målning. Bildens centrum utgörs av rödklädd Jungfru Maria som sitter på en hög och smal tronstol med röd baldakin med Jesusbarnet på sitt högra knä och en uppslagen bok i vänster hand.

Jungfru Maria flankeras av två änglar som håller i var sitt musikinstrument (ett stråkinstrument och något slags cittra).

(En av änglarna håller fram en frukt mot Jesusbarnet).

Framför - och till vänster om Jungfru Maria - står en mörklädd och slätrakad man på knä med knäppta händer.

En elegant klädd ung kvinna som bär ett långt slagsvärd vid sidan står bakom honom och håller fram en beskyddande hand.

Mittemot honom står hans hustru på knä med en uppslagen bok i händerna intill parets dotter som även hon knäfaller med knäppta händer.

En annan elegant kvinna vilar ena handen på hustruns axel i en beskyddande gest.

Bortom den lilla gruppen utbreder sig en vy över ett pastoralt landskap med böljande kullar, fält med betande djur, lövträd, en å med en vattenkvarn, samt några höga slottsbyggnader.

129

Serietidningsomslag. I förgrunden står en barhuvad fjärrskådande Ingrid Bergman iförd senmedeltida rustning och håller upp en stor fladdrande fana.

I bakgrunden försöker medeltida soldater storma en borg.

Texten på omslaget lyder:

Joan of Arc

Starring Ingrid Bergman

Adapted from the Maxwell Andersson and Andrew Solt screenplay, "Joan of Arc", a Sierra Pictures Inc. production, released by RKO.

130

Medeltida kyrkmålning. Helgonet sitter och arbetar vid sin skrivpulpet när hon störs av en djävul med rovdjursfötter, fläckig hud och stora öron.

En vredgad ängel slår fridstöraren över hjässan med en stor knölpåk.

132

Målning. Maria av Medici går iland från slupen (en slags mindre båt) som för henne i land från skeppet hon anlänt med. På landgången möts hon och hennes sällskap av en man iförd hjälm med hög tagelkam och blå mantel dekorerad med liljor medan en ängel som spelar på två smala trumpeter svävar ovanför henne.

I havet nedanför landgången framför Neptun tillsammans med najader och nereider (i gestalt av unga nakna kvinnor) tillsammans sina hyllningar till den blivande drottningen (en av dem använder en stor snäcka som blåsinstrument).

I bakgrunden skymtar höga byggnader med marmorkolonner.

133

Tidslinje som omfattar perioden 1300-1800.

Linjen återges:

- 1368–1644: Mingdynastin härskar i Kina.
- ca 1450: Johann Gutenberg utvecklar boktryckarkonsten med lösa typer.
- 1492: Christofer Columbus upptäcker Amerika.
- 1497–1498: Vasco da Gama upptäcker sjövägen till Indien.

- 11517: Martin Luther inleder reformationen.
- 1519–1530-talet: Spanjorerna erövrar aztek- och inkarikena.
- 1523: Gustav Vasa blir svensk kung.
- 1603: Tokugawafamiljen enar Japan och skapar ett nytt shogunat.
- 1611–1632: Gustav II Adolf gör Sverige till en stormakt.
- 1618–1648: Trettioåriga kriget härjar i Europa.
- 1643–1715: Ludvig XIV regerar i Frankrike och dominerar Västeuropa.
- 1644: Den manchuiska Qing-dynastin erövrar Kina.
- 1658: Freden i Roskilde: den svenska stormakten når sin största utsträckning.
- 1682–1725: Peter den store gör Ryssland till en stormakt.
- 1683: Osmanska riket lider nederlag vid Wien och Österrike kan börja expandera på Balkan.
- 1688–1689: "Årorika revolutionen" leder till regimskifte i England.
- 1709: Slaget vid Poltava: ryssarna besegrar svenskarna, vars stormaktsvälde börjar falla samman.
- 1713–1740: Fredrik Vilhelm I gör Preussen till Tysklands starkaste militärmakt.

135

En målning och sex teckningar utförda av Leonardo da Vinci.

Bilderna återges nedan (numreringen är tillagd i bildbeskrivningen):

1. Målat porträtt som föreställer en ung kvinna sedd från sidan.
Hennes långa ljusbruna hår är hopsamlat i ett hårnät som täcker hennes bakhuvud och i en lång fläta invirad i band som når långt ned på hennes rygg. Hårnätet hålls på plats av ett smalt band som sträcker sig från överdelen av pannan till bakhuvudet.
Hon bär inga som helst synliga smycken och en enkel uringad dräkt under en tunn "jacka" med något slags öppning vid den axel som är vänd mot åskådaren.
2. Tecknat porträtt av en äldre man med hög panna, böljande långt vitt hår och helskägg och svårmodigt tankfulla ögon under buskiga ögonbryn.
3. "Serie" om fyra anatomiska teckningar som återger musklernas arbete i nacke, skuldra, axel och höger arm hos en person som lyfter högra armen.
Varje teckning i serien är försedd med handskrivna textkommentarer.
4. Teckning av ett stort antal katter och kattungar som rullar ihop sig, ligger och vilar, skjuter rygg eller tumlar om under lek eller slagsmål. Mitt bland katterna har Leonardo infogat en liten drake med krullig svans.
5. Skisser och ritningar för tekniska anordningar som bland annat omfattar något som påminner om kugghjul och pistonger. Skisserna är omgivna av infogat text.
6. Skisser över olika avancerade vapensystem.
Upptill återges en slags hästdragen kärra med stora roterande lieblad fram och bak. Nedtill återges en sorts rund stridsvagn med kanoner riktade åt alla håll under ett lågt konformat tak.

7. Skiss till en tänkt "helikopter" där en rund platta lyfts upp i luften av en högt placerad "luftskruv" med mycket stor diameter som roterar runt en central axel i plattans mitt.

136

Målning. Utomhusbankett där gästerna sitter på rad med ansikten (mer eller mindre) vända mot åskådaren längs två långa och smala bord som är ställda i vinkel mot varandra.

På dessa bord (som är täckta av vita dukar) ligger så väl "plockrätter" som diverse musikinstrument.

Mitt framför gästerna angriper två stora hundar en naken ung kvinna medan en man i förgylld rustning kommer ridande på en vit häst med svärdet i högsta hugg.

En annan man står bredvid hundarna och riktar en lugnande gest mot de kvinnliga gästerna vid bordet längst till vänster som i förfäran har rest sig upp och vält bordet med maträtter över ända.

Förgrunden domineras av stubbarna efter stora träd som huggits ned.

I bakgrunden (bortom ett slags kombinerad häck och mur) skymtar en spegelblank havsvik mellan höga pinjetråd.

Över viken, som är omgiven av höga blånande bergstoppar, gröna sluttningar och ett ensamt slott, glider två segelskepp sakta fram.

Längst till höger står elegant klädda kvinnor och män tillsammans med en häst framför två stora tält.

136

Målning. I förgrunden står den lagerkrönte Dante och håller fram en uppslagen bok med sitt verk.

Till höger om honom ligger en medeltida stad med kyrktorn och kupoler bakom krenelerade murar.

Till vänster om honom ligger skärseldsberget och nedgången till helvetet.

Skärseldsberget är konformat och omgivet av en serpentinväg som ringlar sig upp till toppen.

De dödas nakna själar släpps in genom en hög port som vaktas av en ängel.

Därefter får de genomgå olika prövningar (som t.ex. att bära klippblock på ryggen) på sin väg mot toppen och den rengörande elden som skall ge dem tillträde till paradiset.

Ingången till helvetet vaktas av höga murar. Därbakom föser hiskliga djävulsfigurer de fördömdas nakna själar ned till olika former av evigt lidande och straff.

Tvårs över hela bilden spänner de himmelska sfärerna sina banor med de olika himlakropparna (sol, stjärnor och måne).

137

Träsnitt och fotografi.

Träsnittet återger arbetet i ett tryckeri.

Till vänster trycker en man pappersark med hjälp av en stor träpress som skruvas ned mot pappret med hjälp av ett långt trähandtag.

På bänken bredvid pressen ligger en hög trave med pappersark.

Till höger arbetar två andra män med att dels lägga färdigtryckta ark i något slags ramar, dels med att behandla de färdigtryckta arken med stora handhållna "dynor".

I förgrunden ligger höga buntar av färdigtryckta ark där texten är uppdelad på två sidor.

Ljuset kommer in i lokalen genom inglasade fönster omgivna av djupa välvda fönsternischer.

Fotot. Metalltypen för versalen "R". Typen är monterad på en liten tråkloss som har en urgröpt skåra längs ena sidan.

138

Världskarta. Spanska och portugisiska koloniseringar år 1600.

Kartan återges:

Spanien:

- Europa: Förutom nuvarande Spanien omfattade landet vid denna tid Nederländerna, delar av östra Frankrike, delar av Norditalien och hela Syditalien inklusive öarna Sardinien och Sicilien.
- Nordamerika: Nästan hela nuvarande Mexico, Florida, hela Karibien och Centralamerika, Sydamerika: Ett bälte som omfattar hela nordligaste och västra delen av kontinenten ned till södra nuvarande Chile.
- Sydasien: Filippinerna.

Portugal:

- Sydamerika: Ett bälte utmed nuvarande Brasiliens västra kust.
- Afrika: Spridda handelskolonier runt kontinentens kuster och utmed dess floder.
- Sydasien: Handelskolonier utmed Indiens västra kust och sydspets inklusive Sri Lanka, samt på öarna öster om Java (nuvarande Indonesien).

139

Foto. Hög och smal stensockel krönt av ett kors. I bakgrunden skymtar en öppen havskust.

139

Målning. Det spanska kungaparet tar emot Christopher Columbus i ett palats med höga valv uppburna av pelare.

Kungligheterna sitter på en upphöjd tronstol täckt av dyrbara tyger.

De är omgivna av en stora skaror av hovdamer, adelsmän, kyrkliga dignitärer (däribland en helt rödklädd kardinal) och unga pager, varav de flesta lyssnar uppmärksamt till det Columbus har att berätta (några passar till och med på att studera kartor).

Columbus själv framställs som en ung barhuvad man iförd en brun kaftan som står vänd mot kungligheterna. På golvet bredvid honom ligger en kedja med två öppnade bojar.

140

Målat porträtt. Maglhães framställs som en blekhyad medelålders man med svart helskägg och mörka outgrundliga ögon.

140

Illustration. Spanjorerna tvingar män och kvinnor (även kvinnor med små barn) att bära tunga bördor åt dem.

Indianerna är helt nakna så när som på att ett fåtal av dem bär höftskynken.

Spanjorerna är däremot fullt påklädda och beväpnade med svärd, pikar och hillebarder.

141

Illustration som till stor del utgör en upprepning av den föregående bilden.

Ytterst lättklädda eller nakna inkaindianska män bär fram olika föremål av guld så som djurskulpturer, fat och olika sorters bägare under överinseende av ett fåtal beridna spanska soldater.

142

Foto. Skulptur av sten som föreställer en stor sittande fågel med kraftig krökt näbb.

142

Flygfoto. Stort område som är täckt med och genomdraget av husgrunder av sten. Längst bort till höger ligger några ruiner omgivna av en hög cirkelformad stenmur.

Omgivningarna utgörs av glesa lövskogsområden och brunbrända gräsmarker.

143

Foto. En skulptör arbetar med en jätteskulptur föreställande sjöfararen och upptäcktsresanden Zheng He stående med en mantel över axlarna och en hoprullad karta i ena handen.

Två infogade foton återger följande (numreringen hör till bildbeskrivningen):

1. En stor modell av Zheng Hes skepp är placerad utomhus på ett stort klippblock. Modellen föreställer ett mycket stort segelskepp med hög och smal akter. På klippan under skeppsmodellen står röda kinesiska skrivtecken under en översättning som lyder:
Zheng He Treasure Boat
1405-1433.

2. En stor lockförsedd porslinsskål som är dekorerad med blå drakar på vit botten.

144

Foto. Stor byggnad med tegelröd fasad och många fönster.

Byggnadens sadeltak är "uppbrutet" i flera tvärgående smala gavlar med "egna" branta sadeltak av koppar.

Byggnaden är även försedd med ett torn med en hög och spetsig "spiralvriden" tornspira.

145

Tecknad karta över Norden.

Kartans proportioner stämmer inte överens med vår nutida kartbild men det går utan större svårighet att urskilja Skottland, Danmark, Island, hela Skandinaviska halvön med Finland, Baltikum och Finska viken.

Kartan är full av små inritade figurer av olika slag. Här följer några exempel:

Farvattnen mellan Island och Norge innehåller förutom bilder av segelskepp ett stort antal hiskliga sjöodjur av högst skiftande skepnad.

Norra delen av Bottenhavet och större delen av Finska viken är isbelagda.

Människor färdas mellan Västerbotten och Österbotten i stora hästdragna slädar.

På Finska vikens isar drabbar svensk-finska riddare samman med beridna ryska soldater iförda toppiga huvudbonader.

På bottenviken bedriver jägare på isflak jakt på djävliknande djur på isen som förmodligen skall föreställa sälar.

I norr jagar skidåkande samer med pilbågar iväg svensk-finska knektar.

(Och så vidare).

146

Målat porträtt. Machiavelli återges som en smärt man i yngre medelåldern.

Han är slätrakad och har kortklippt mörkt hår.

Han är klädd i en ärmlös svart dräkt över ett rött långärmat plagg utan krage och håller ett par ljusbruna handskar i vänster hand.

149

Målat porträtt. Drottningen sitter och håller höger hand på en jordglob som ligger på ett lågt bord bredvid henne.

Till vänster om henne (ur åskådarens perspektiv) står en praktfull krona dekorerad med guld, pärlor och ädelstenar på ett högt rödklätt bord.

Väggen bakom henne är dekorerad med gröna glänsande draperier och två målningar som föreställer den stora spanska armadans öden.

Till vänster skickar den engelska flottan så kallade "brännare" (avsiktligt övertända skepp) mot de spanska skeppen.

Till höger drabbas den spanska flottan av en svår nattlig storm som skingrar styrkan och leder till många skepps förlisning.

Majestätet självt har vitsminkat ansikte och rödmålade läppar och bär en rödbrun peruk dekorerad med pärlor som är krönt av en smycke i guld och blått tillsammans med vita plymer.

Hon är klädd i en ärmlös svart kjol med ytterst smal midja och bred nederdel över en "andra kjol" i pärlgrått siden med extremt stora ärmar i pärlgrått siden som smalnar av vid handlederna.

Över axlarna bär hon dessutom en svart mantel med orangefärgad undersida.

Runt halsen har hon en stor cirkelrund krage av tunn vit spets med mycket komplicerade mönster.

Klänningarna och manteln är dessutom dekorerade och kantade med massor av pärlor och rader av rosa sidenrosetter.

150

Målning. Den medeltida maktordningen återgiven mot bakgrund av stammen och kronan på ett lövträd.

Överst befinner sig den kyrkliga hierarkin med påven omgiven av kardinalerna med en yttre krets av präster, abbotar och abbedissor.

Därunder sitter kungen på sin tronstol omgiven av sina vasaller och deras respektive följen av pansarklädda riddare.

Längst ner (runt trädets stam) står det burgna borgerskapet.

150

Målning. Gästerna sitter på bänkar på ömse sidor av ett långt bord.

Två män bär fram en slags stor "brädbricka" på stänger som är täckt av runda tallrikar med pannkakor som langas fram av en man som sitter vid bordet.

Två män står bredvid bordet och spelar säckpipa.

Bruden (som är den enda personen på bilden som är barhuvad sånär som på en tunn ring runt hjässan) sitter framför en uppspänd grön duk under något slags pokal som är upphängd på en spik.

Kvinnorna bär i allmänhet en vit klut eller slöja över hjässan medan männen bär mössor och hattar av varierande utseende.

I förgrunden fyller en man på dryck i en lerflaska från ett större behållare.

Bredvid honom sitter en liten flicka med alldeles för stor mössa och håller en pannkaka i händerna. I hennes knä ligger en "påbörjad" smörgås.

151

Illustration. En flotta bestående av stora segelskepp beskjuter en hamnstad.

Skeppen har flera master med råsegel, höga akterkastell med fönster och förgyllningar och ett eller flera kanondäck. De för alla en flagga med tre horisontella fält i rött, vitt och blått.

Den beskjutna hamnstadens bebyggelse och befästningar har en utpräglad "västerländsk" karaktär.

Endast inslaget av höga palmer röjer att händelsen utspelar sig på sydligare breddgrader.

I förgrunden har ett av de angripande skeppen blivit skadat av moteld från staden och förlorat en mast.

152

Två målade porträtt.

Upptill: Martin Luther är slätrakad och har halvlångt mörkt hår.

Han bär en enkel svart kraglös dräkt.

Nedtill: Martin Calvin har kort hår och välansat mörkt helskägg.

Han bär en svart baret (platt baskerliknande mössa) med öronlappar och är varmt klädd i en mörk rock med hög pälskrage.

153

Målning. Trupper står uppställda med kavalleriets tungt rustade riddare till vänster och infanteri till höger.

I luckan mellan de två styrkorna skymtar en avlägsen stad med tät bebyggelse och kyrktorn med höga spetsiga spiror som delvis är skymd av ett högt berg med rundat krön.

Riddarna till vänster är till största delen iförda heltäckande rustningar och (vad beträffar de flesta) hjälmar med visir.

Deras långa lansar, som hålls rakt upp, bildar tillsammans något som kan liknas vid en "skog".

Knektarna (fotsoldaterna) till höger har kort eller halvlångt hår och (hos de flesta) välansade helskägg.

De bär stora platta baretter i svart eller rött tyg, korta bröstharnesk över jackor med puffärmar och tunna tättsittande benkläder i kombination med korta puffbyxor som når ned till strax ovanför knäna.

De bär värjor vid bältet och håller i hillebarder (spjutyxor med långa skaft) och många långa pikar som de riktar rakt upp på samma sätt som riddarna gör med sina lansar.

153

Målat porträtt. Margareta Erikdotter bär en hög förgylld krona och har håret samlat vid bakhuvudet i ett pärlsmückt hårnät.

Hon bär en röd ornerad väst över en klänning av guldbrokad med hög smal krage krönt av vit spets och långa ärmar uppdelade i flera smala "segment" där ljust tyg "pyser ut"

Hon håller en spira i höger hand och ett stort riksäpple i vänster dito.

154

Målat porträtt. Henrik VIII har kortklippt hår och kort rödblont helskägg.

Han bär en liten svart baret krönt av en liggande vit plym och är iförd en vit skjorta delvis täckt av plummonfärgat slitsat tyg dekorerat med gröna ädelstenar och pärlor.

Hans breda axlar är täckta av en mörkbrun päls.

Han håller fram ett litet avlångt och delvis upprullat stycke papper eller pergament med förgylld text på latin som inleds med "MARCI 16".

154

Filmscen. Drottning Elisabet I (spelad av Kate Blanchett) avtecknar sig i silhuett mot dagsljuset från en port som står öppen bakom henne.

Hon är iförd en röd, fotsid och klockformad klänning med många broderier och smal midja och har en stor vit krage kring halsen.

På huvudet bär hon en peruk dekorerad med kvistar och stora plymer formade som utbredda vingar.

155

Foto. Kyrkobyggnad där fasaden domineras av en hög och bred gavel i två våningar med stora fönster flankerad av två torn med koppargröna takkupoler.

Hela byggnaden är gulrappad med inslag av ljusgrå sten.

155

Målning. Soldater mördar hugenotter på gatorna genom att slå och sticka ihjäl dem eller dränka dem i en närliggande kanal.

Ingen, inte ens små barn, skonas.

De dödas avklädda lik samlas ihop i högar på gatorna medan mördarna passar på att släpa iväg deras ägodelar.

156

Målat porträtt. Ignatius av Loyola framställs som en flintskallig man i den tidiga medelåldern.

Hans har kortklippt hår och ett prydligt ansat kort helskägg och är iförd en stor röd mässhake dekorerad med gyllene växtrankor över en vit kaftan.

Han står med öppen vänsterhand och blicken riktad mot himlen.

156

Emblem med en oval yta i mitten som bär bokstäverna IHS under ett kors.

Emblemet kantas upptill av ett barnansikte flankerat av små vingar och i övrigt av en "krans" av något som liknar spetsiga eldslågor.

157

Målat porträtt. Karl V framställd som en riddare i full rustning som rider genom ett ödsligt skymningslandskap med lövskogsdungar och öppna fält.

158

Målat "grupporträtt". Kungen och en manlig släkting sitter nakna sårar som på deras långa bruna peruker och de dyrbara tyger som de har virat in sig i.

Kvinnorna och barnen på bilden är klädda efter antika förebilder och håller i olika attribut så som koraller, treuddar, blomsterkransar och jordglober (en liten flicka har fjärilsvingar monterade på ryggen).

Bakgrunden utgörs av ett ödsligt skymningslandskap med höga bergknallar omgivna av ängsmarker med enstaka lövträd.

158

Illustration. I mitten bränns flera kvinnor och en man levande på bål med de står fastbundna vid en stor påle.

Till vänster om bålet sitter en kvinna grensle på en kvast med ett litet barn framför sig.

Till höger rider två barn på en getabok anförda av en kvinna som sitter grensle på en dynggrep.

Ovanför bålet svävar en djävul med bockhorn, lång svans och rovfågelsfötter.

Ett infällt foto återger en plakett med följande text:

Till minne av Stor-Märil från Lillhärdal och de svenska kvinnor som på grund av falska vittnesmål och vidskepelse avrättades och brändes på bål under Häxprocesserna i Sverige år 1668-1676.

160

Målning. Ett rymligt rum som får allt sitt ljus från ett stort öppet fönster till vänster.

En man som ligger på rygg med upplyfta armar kastas precis ut genom fönstret av tre män.

Inne i rummet (som vimlar av upprört gestikulerande män) förbereds en annan man för samma brutala behandling.

161

Målning. Till vänster står några holländska soldater som håller i korta pikar och hillebarder.

Till höger står de spanska knektarna under en skog av långa uppåtriktade pikar.

I förgrunden (och mellan de två styrkorna) håller den nederländske befälhavaren fram stadens nycklar till sin spanska motsvarighet. Istället för att ta emot nycklarna lägger Spinola sin högra hand på motståndarens axel i en både tröstande och vänskaplig gest.

Båda männen har kort hår och välansade korta skägg

Justinus av Nassau bär vida byxor och kort jacka i ett och samma "fiskbensmönstrade" ljusbruna tyg över stora kragstövlar av gulaktigt läder.

Kring hals och axlar, såväl som kring handlederna, bär han breda kragar av vit spets.

Spinola är klädd på liknande sätt men bär en mörkt glänsande rustning.

I sin vänstra hand håller han en marskalksstav.

I bakgrunden utbreder sig en vy över ett vidsträckt landskap där flera befästningar står i brand.

162

Målning. Ett slagfält där striderna just slutat.

Överallt ligger döende och svårt sårade soldater och hästar.

Många soldater är upptagna med att plundra de olyckliga på deras utrustning och kläder vilket får till följd att många av dem ligger mer eller mindre nakna på marken.

Några soldater försöker hjälpa och trösta de sårade medan andra istället passar på att döda dem genom att sticka ihjäl dem med sina värjor.

I bakgrunden skimtar kavalleri och infanteri under framryckning.

163

Målning. En stor skara män står samlade kring ett bord med en låda, vax och en stor uppslagen bok.

Flera av de närvarande gör en gest där de höjer höger hand med pekfinger och långfinger utsträckta.

Samtliga på bilden har axellångt hår och välansade helskägg eller mustascher.

De flesta är iförda mörka jackor med breda vita kragar.

En grupp män längst till höger skiljer sig till klädseln från de övriga.

Dessa bär långa mörka slängkappor (som i ett fall dessutom är klarröd till färgen).

I detta sällskap ingår även en man som istället för kappa bär en enkel grå munkkåpa.

164

Målning. Karl I har långt mörkt hår som ramar in ett smalt blekt ansikte med spetsigt skägg och "uppsvängda" mustascher.

Han står rak i ryggen med ena handen på höften och möter betraktarens blick med ett befallande och högdraget ansiktsuttryck.

Han är iförd en lång och mörk kortärmad rock som framtill är kantad med hermelin (vitt pälsvärk med små glesa svarta fläckar) och en lång mantel i samma vita material.

Under rocken bär han en silverglänsande jacka.

Hans likaledes silverglänsande smala stövlar är täckta med stora blomliknande "tofsar" av guldträns.

164

Målat porträtt. Oliver Cromwell har vågigt långt brunt hår, stubbade mustascher och en liten "skäggtöm" på överläppen.

Han är enkelt klädd i en brun knäppt jacka och en skjorta med breda vita slag utan spets eller dekorationer.

Han ser åt sidan med ett tankfullt och svårmodigt ansiktsuttryck.

Övre delen av bilden bär Cromwells egen namnteckning.

165

Foto. Cylinderformat befästningstorn med få och små fönster som på tre håll är omgivet av spegelblankt vatten.

Innanför tornet ligger ett par höga och smala stenbyggnader som även de har små fönster.

Ett infällt porträtt föreställer Karl X Gustav.

Kungen (som står med en marskalksstav i ena handen) är barhuvad, men iförd en svartglänsande rustning anpassad till hans framträdande korpulens (övervikt).

Intill honom ligger en mantel av hermelin och ett riksäpple.

165

Målat porträtt. Axel Oxenstierna har kort hår, hög kal panna, rakade kinder, mustasch och rödblont kantigt skägg.

Han bär ljusblå jacka och mörkt ordensband under en stor krage av vit spets som täcker hans axlar och hals.

166

Foto. En kvinna till häst och två män som är utklädda till "snapphanar".

De är iförda långa vita ärmlösa jackor och "bylsiga" mörka byxor över kragstövlar av läder.

En av männen bär dessutom en bredbrättad svart hatt som är dekorerad med en fjäder.

De två männen håller dessutom i var sitt gevär.

167

Målat porträtt. En ung Ludvig XIV sitter ensam på en tronstol med en lång spira i ena handen.

Han är slätrakad och bär lång brun peruk vars lockar faller ned över hans axlar.

Kring halsen har han en stor fyrkantig spetskrage ovanför en slags "poncho" av hermelin som når ned till hans armbågar och mage.

I övrigt är han klädd i lång röd sidenrock som är slitsad framtill, trånga vita benkläder och vita lågskor prydda av stora pärlbesatta rosetter.

Han bär dessutom en lång hermelinfodrad mantel av blått siden dekorerad med förgyllda stiliserade liljor (hans fötter vilar på en stor kudde klädd i samma tyg).

Tre mattklädda halvcirkelformade trappsteg leder upp till hans tron.

På golvet (i förgrunden) ligger följande föremål uppradade: En jordglob, en marmorbyst föreställande en skägglös ung man iförd grekisk hjälm, passare, en uppslagen bok samt diverse instrument för navigation.

168

Foto. En väldig slottssal med högt välvat tak där ljuset kommer in genom en rad stora välvda fönster till höger.

Salen är överdådigt smyckad med förgyllda statyer föreställande kvinnor som håller upp väldiga kandelabrar, rader av kristallkronor, stora takmålningar, väggar täckta av speglar och massor av ornament.

168

Målat porträtt. En ung kvinna möter betraktarens blick med ett stolt ansiktsuttryck.

Hennes långa bruna hår är lockat och tillbakakammat så att det faller ned över hennes rygg.

Hon bär en blå kortärmad och uringad sidenklänning som lämnar axlarna bara.

Hennes utsmyckning inskränker sig till örhängen med pärlor, ett enkelt pärlhalsband och några broscher som håller samman slitsar i klänningens korta ärmarna där underkläder av nästan genomskinligt tunt siden tittar fram.

Hon för undan ett tunt draperi av likadant genomskinligt material med händerna som om hon varit "dold" därbakom fram till nu.

169

Två målningar.

Till vänster. Dramatisk scen där två kvinnor dödar en man som ligger på rygg på en bädd genom att den ena kvinnan håller fast honom medan den andra genomborrar hans hals med ett svärd.

Samtliga personer i målningen framträder mot en svart bakgrund och är belysta rakt framifrån av ett varmt rödaktigt sken (som från en brasa).

Kvinnan som håller fast mannen bär en klut knuten över håret medan kvinnan som håller i svärdet bär en sidenklänning som lämnar axlarna bara.

Till höger. En ung kvinna håller en pensel eller penna mot en stor mörkt rödbrun duk som utgör målningens bakgrund.

Hon är klädd i en kortärmad och uringad sidenklänning och bär en lång tunn guldkedja kring halsen.

Hennes arm, barm och bleka koncentrerade ansikte är belysta uppifrån av ett vitt milt ljus (som från dagsljus genom ett fönster).

170

Gravyr. Vy över staden från andra sidan vattnet.

Bebyggelsen skyddas av befästningsmurar. Höga och spetsiga kyrktorn dominerar stadsbilden.

På en höjd i utkanten på andra sidan staden står en väderkvarn.

Ett befästningstorn omgivet av kraftiga murar är uppfört på en klippklack invid strandkanten i förgrunden.

Nedanförl/hitorn fästningen står trupper uppställda i en stor fyrkant.

En del av dess trupper är utrustade med pikar som de håller upp lodrätt.

172

Slagfältsmålningen från sidan 162.

Fotot av en dagbok och en handskrivna sida ur samma bok är infogade i målningen.

175

Målning. Två klipperskepp seglar bredvid varandra. Klipperskepp var smala och snabba så kallade fullriggare som under 1800-talet användes till att frakta te mellan Kina, Ostasien och Europa.

Infällda bilder visar kvistar från en tebuske med blommor och dito från en kaffebuske med mogna röda bär.

176

Illustration. I förgrunden utkämpar två grupper av män en ursinnig strid där båda sidor använder sig av pikar, musköter och kanoner.

I bakgrunden skymtar en stad med höga stenhus och kyrktorna med inslag av palmer.

Bortom staden tornar höga och kala berg upp sig mot horisonten.

176

Två målade porträtt.

Till vänster. Lars Gathenhielm som ung man. Han är slätrakad och har långt mörkt hår.

Han har en vit sidenduk knuten kring halsen och en blå jacka med röda inslag.

Han möter betraktarens blick med ett litet spefullt leende på läpparna.

Till höger. Ingela Gathenhielm som ung kvinna med långt rödblont vågigt hår som är delat över hjässan av en mittbena.

Hon är iförd en urringad klänning och bär inga smycket.

Samma leende som hos maken präglar hennes ansiktsuttryck.

177

Karta. Södra Atlanten med omgivande landområden.

På kartan är "Triangelhandeln" återgiven med pilar på följande sätt:

- Tobak, bomull, socker och melass från Virginia (sydöstra nuvarande USA) och bomull och socker från Kuba och Jamaica fraktas till Storbritannien och Frankrike.
- Hantverksprodukter från Storbritannien och Frankrike fraktas till Senegal (västligaste Afrika) och områdena utmed Guineabukten (Kuststräcka som bland annat omfattar nutidens Liberia och Nigeria).
- Från de sistnämnda områdena fraktas slavar till Västindien, Kuba, Jamaica, Mexico och Virginia. Dessutom transporteras slavar från Gabon i västra Afrika till Brasilien.

177

Illustration. En europé iförd hatt, uppknäppt rock med väst, knäbyxor, strumpor och skor samtalar med en piprökande afrikansk man som håller i ett spjut.

I motsats till europén bredvid honom är afrikanen praktiskt klädd i en kort tunika med öppen hals och vida luftiga ärmor.

Två manliga slavar som är nakna så när som på små höftskynken står fjättrade vid varandra med en boja vid vänster respektive höger vrist.

178

Detalj av en skiss över "lastutrymmet" i ett slavskepp sett rakt uppifrån.

De bundna slavarna ligger bokstavligt talat "packade som sillar" i långa rader.

Inget som helst utrymme har lämnats outnyttjat.

178

Foto från en gammal befästning.

En lång rad rostiga kanoner på lika rostiga lavetter pekar ut mot ett blått hav fårat av stillsamma dyningar.

På andra sidan gången, och mitt emot varje kanon, ligger ammunitionsförråd i form av små högar av hoprostade kanonkulor.

179

Målat porträtt. En ung kvinna som står med blicken vänd mot betraktaren håller ett litet förgyllt urverk utformat som ett torn i ena handen.

Hennes svarta hår är mittbenat och samlat i ett hårnät i nacken.

Hon bär en svart uringad klänning som lämnar hals och skuldror bara sår som på att de är täckta av ett ytterst tunt genomskinligt tyg som är öppet vid halsen.

Hon möter vår blick som om hon betraktar oss genom ett fönster som vetter mot vår egen tid.

179

Illustration. Slavar dödar alla kolonisterna, såväl män som kvinnor och barn, med hjälp av knivar, yxor och musköter.

Några av kolonisterna försöker sätta sig till motvärn men blir övermannade.

180

Enkel karta över staden Batavia.

Kartan återger en kuststad som till största delen är planerad som ett "rutnät".

Närmast kusten ligger en pir (eller bro) intill en befästning med fyra trekantiga torn.

I utkanterna av staden ligger ett antal odlingar.

181

Målning. Babur till häst. Babur bär hjälm med långa flikar av "fiskfjällspansar" som skyddar hans axlar.

Han håller en kort lans med spetsar i båda ändarna i ena handen och har ett koger med pilar fäst vid bältet.

Hans häst är till och med bättre skyddad än "husse" med hjälp av segmenterat pansar som täcker rygg, flanker, nacke, hals och bringa kompletterat med en hjälm med hål för ögon och öron.

De ryttare som omger Babur är utrustade på liknande sätt som honom (dock inte deras hästar).

Flera av Baburs fotsoldater springer framför honom. De flesta av dem saknar rusting och är klädda i turbaner eller toppiga mössor, långa rockar och vida byxor.

Dessa soldater är beväpnade med yxor, långa svärd och stridsklubbor.

182

Foto. Mausoleet - som är uppfört i vit marmor omfattar en stor central kupol flankerad av två mindre kupoler.

På ömse sidor omges det även av två vita minareter som är lägre än huvudbyggnaden.

En lång rektangulär damm i vars yta byggnaderna speglas leder fram till Mausoleet.

Mitt i dammen, som på ömse sidor är kantad av cypresser, sitter en rad uppstickande föremål som ser ut som små "spiror".

183

Målning. Vy över Kantons hamn. Stranden saknar strandskoning och kajer men är försedd med många bryggor där små traditionella kinesiska båtar ligger förtöjda.

I vattnet utanför bryggorna ligger några lite större kinesiska "segelskutor" för ankar.

Endast en liten västerländsk segelbåt som för den brittiska flaggan är med på bilden.

Den täta stadsbebyggelsen som ligger en bit från stranden utmärks av att flera hus är byggda på pelare.

Framför byggnaderna står en rad om sex flaggstänger med följande nationers flaggor: Danmark, Spanien, USA, Sverige, Storbritannien och Nederländerna.

184

Målning. De koreanska sändebuden är beridna och håller i ett slags långa "lansar" som istället för spetsar är krönta med ett slag trekantiga beslag med ett hål i mitten.

De har kortklippt hår och långa tunna mustascher och bär stora svarta hattar med höga kullar och vida brätten till långa sidenrockar med korta ärmar.

184

Foto. Slottet, som vilar på mycket höga och massiva murade stenfundament, omfattar fem våningar byggda som "trappsteg" - det vill säga så att varje våningsplan (som har sina egna uppsvingda tak och utbyggnader) är mindre till omfattningen än det närmast underliggande.

Väggarna (som är försedda med många fönster) är vitmålade medan de vågformade taken är koppargröna (taket på den högsta våningen kröns av en förgylld dekoration).

186

Målat porträtt. Den barhuvade tsaren står utomhus under ett mörkt ovädersmoln.

Han är slätrakad och har små uppvända mustascher och långt mörkt vågigt hår.

Han är iförd en mörkgrön uniformsrock med orangefärgad krage och breda pärlbesatta ärmslag i samma färg som kragen.

Han bär vit kravatt (en sorts halsduk) och ett brett ljusblått ordensband i glänsande tyg.

Överdelen av hans bröst skyls av en halvmånformad glänsande metallbricka dekorerad med ett vapen i form av en krona under två korsade marskalksstavar.

Hans högra hand (som vilar på mynningen till en kanon) håller en dragen värja medan hans vänstra håller upp en karta mot en stor intelligande sten.

I bakgrunden, bortom ett snöklätt fält, skymtar ett torn med spira bakom en befästningsmur.

Ett andra porträtt av en yngre Peter den store som är infogad i den ovan beskrivna bilden framställer den unge tsaren iförd full rustning med marskalksstav i ena handen och den andra stödd mot höften.

Över axlarna bär han en väldig hermelinfodrad mantel som utvändigt är klädd med brandrött tyg dekorerat med det förgyllda tsarryska riksvapnet: en dubbelhövdad örn. Bakgrunden utgörs av ett rum med en stor målning som föreställer segelskepp.

187

Målat porträtt. Vilhelm III sitter på en stegrande vit häst.

Han är slätrakad och bär en lång mörk allongeperuk som når ned över hans bröst och axlar.

Hans svarta trekantiga hatt är dekorerad med en vit plym.

Han är iförd blåvit kravatt, orange rock med mycket vida brandröda ärmslag och bruna handskar.

Hans bröst pryds av en kraschan (ordensstjärna) med den engelska flaggan (rött kors på vit botten) under ett mörklila ordensband.

Han höjer en marskalksstav i höger hand med en befallande gest.

I bakgrunden står soldater på en havsstrand och bevittnar ett sjöslag som utspelar sig under en kvällshimmel överdragen av stora mörka moln.

Ett andra infogat porträtt föreställer Vilhelm III som barn med långt brunt hår och lila kravatt.

Han är omgiven av ett stort arrangemang av allehanda blommor och frukter.

Två örnar som sitter på ömse sidor om honom kikar fram mellan blommorna.

Under honom tittar en lejonhane fram på samma sätt.

188

Målning. Bataljscen där röduniformerade kavallerister rycker fram i samlad trupp.

I förgrunden pekar en beriden man i röd uniform framför sig med värjan som om han ger order till flera andra ryttare som följer honom.

En av dessa ryttare blåser i en lång trumpet. Längre bort undersöker några soldater en fältkanon. Bredvid dem höjer en officer i grå uniform en stor vit flagga.

I bakgrunden passerar ett välklätt sällskap i en täckt vagn som eskorteras av flera röduniformerade ryttare.

188

Målat porträtt. Karl II återgiven mot svart bakgrund.

Han har långt vågigt brunt hår som ramar in ett blekt långlagt ansikte med tunga ögonlock, stor näsa och tydligt underbett över en smal utskjutande haka.

Han är iförd en svart dräkt med liten vit krage utan spetsar.

En tung guldkedja hänger över hans axlar och bröst.

189

Målning. Vinterpalatset sett från andra sidan floden Neva. Fasaden på det väldiga palatset med dess långa rader av fönster i flera våningsplan badar i det varma ljuset från den nedgående solen.

I förgrunden brer en bred skuggad kaj ut sig där många människor går, rider eller färdas med häst och vagn.

En låg bro som leder över floden har sitt fäste vid denna kaj.

På floden ligger flera mindre segelfartyg och några täckta pråmar.

190

Målning. Karl XII sitter barhuvad på marken med sin värja bredvid sig och vänster fot ombunden med ett blodigt förband.

Ivan Mazepa, som står lutad över kungen, pekar ut något för honom.

Kungen bär gula byxor och en hög kragstövel (på det oskadda benet) till blå uniformsrock med brett bälte och stora handskar.

Ivan Mazepa har långa slokmustascher och bär pälsmössa och mantel av pälsverk över kaftan och stövlar.

I bakgrunden skymtar silhuetterna av trupper i ett öppet trädlöst landskap som till vänster avgränsas av en flod.

191

Två foton och en målning.

Övre fotot: Statyn i Kungsträdgården som föreställer Karl XII.

Kungen står barhuvad med dragen värja och pekar österut med sin handskklädda vänsterhand.

En skrattnås sitter på hans huvud medan två duvor har slagit sig ned på den pekande handen.

Målningen: Porträtt av Karl XII i unga år. Kungen har långt hår och bär ett blänkande harnesk under en uppknäppt blå uniformsrock.

Han poserar med marskalksstav i höger hand mot en målad fond som föreställer en utsikt över ett sydländskt landskap.

Undre fotot: Kungens balsamerade huvud sett från sidan. Skallen har ett mycket stort kulhål omgivet av sprickor vid tinningen.

192

Målning. Ett stort slag där de flesta av soldaterna är beridna.

I förgrunden kastar sig det polska kavalleriet under ledning av Johan III Sobieski över de osmanska trupperna och tvingar dem på flykten.

De polska soldaterna, som är beväpnade med sablar, använder sig inte av sköldar och rustningar. De är istället iförda pälskantade mössor, kaftaner, vida byxor och stövlar.

Osmanerna (som i stor utsträckning kämpar till fots) är utrustade på liknande sätt förutom att de använder sköldar och bär turban.

I bakgrunden driver österrikiskt infanteri och kavalleri tillbaka osmanerna mot deras läger. Intill de många tälten i det osmanska lägret står en rad stora belägringskanoner.

193

Målning. Linjeskepp som försar fram för fulla segel (återgivet snett framifrån). Skeppet är en fullriggare, vilket innebär att det har tre master med flera råsegel vardera och att det framtill är försett med ett långt framåt/uppåtpekande bogspröt för förseglen.

Den böjda förstäven under bogsprötet är smyckad med en så kallad galjonsfigur (träskulptur).

Skeppet på bilden har två kanondäck målade i längsgående svarta och vita fält av vilka det övre däckets kanoner är utrullade under öppnade luckor.

I bakgrunden följer ett mindre segelskepp efter linjeskeppet.

194

Målat porträtt av Händel som är infogat i ett handskrivet partitur.

Kompositören är slätrakad och bär en lång vit allongeperuk, blå jacka med guldbroderade slag och vit kravatt.

En infogad målning skildrar hur ett omfattande fyrverkeri avfyras från pråmar på floden Themsen i London medan en stor publik ser på.

195

Målat porträtt. Arvid Horn är slätrakad och bär lång allongeperuk.

Han bär vit kravatt och en jacka med kragflikar och slag av hermelin.

På slaget sitter en stor brosch med guldfattade ädelstenar.

195

Foto. Detalj av ett slottsbyggnad som omfattar ett våningsplan med mycket höga välvda fönster och en koppargrön takkupol som på ömse sidor är kantad av ballustrader.

Väggarna på slottet är gulrappade och dekorerade med skulpturer föreställande lättklädda män och kvinnor omgivna av vinrankor.

Även takkupolen är försedd med skulpturer och ornament i sten.

196

Målning. Maria Theresia står upp framför sin tronstol och håller upp sin lille son till beskådan.

På ömse sidor om henne står två högtidliga män i vita allongeperuker som håller papper i händerna.

De många ungerska stormännen som omger tronen uttrycker sin entusiasm genom att höja sina dragna sablar.

Maria Theresia bär vit fotsid klänning med en kortare grön överdel och mantel av hermelin.

I hennes bälte hänger en sabel.

De ungerska stormännen har i allmänhet mustasch och bär vita peruker och mantlar kantade av pälsverk.

197

Målning. Robert Clive och Mir Jafar bugar sig artigt för varandra.

Den engelske fältherren och hans följe är alla slätrakade och bär svarta trekantiga hattar och röda uniformer med gröna inslag.

En av dem (som står på en upphöjning) håller i en stor brittisk flagga.

Till vänster om dem håller en indisk man i tömmarna till en häst som stegrar sig.

Mir Jafar och hans följe har korta helskägg och bär turban till långa kaftaner i glänsande tyg.

Till höger om dem tornar en väldig elefant upp sig med en vitklädd ryttare över nacken.

Djuret bär en slags stor "soffliknande" sadel på ryggen som är fastspänd med hjälp av en bred grön gördel som löper runt dess buk.

198

Målning. Kaotisk scen i ett trångt och överdådigt möblerat rum.

Ett stort antal män i olika åldrar knuffas med varandra.

En man och två kvinnor som sitter i en loge tittar ned på spektaklet medan den ena kvinnan fläktar sig med en solfjäder.

Några av männen som trängs är utstyrda i pudrade peruker, rockar och knäbyxor i enlighet med 1700-talets internationella mode, andra har yviga mustascher och bär stora pälsmantlar.

En man som hör till den senare gruppen ligger på golvet med skjortan uppfläkt medan några av de andra ledamöterna betraktar honom med förfäran.

198

Illustration. En jättelik karta över Polen ligger utbredd mitt i rummet

Fyra personer omger (och håller i) kartan.

Till vänster sitter Katarina den stora av Ryssland i en länsstol med ett hörn av kartan i knäet.

Till höger står Josef II av Österrike och Fredrik II av Preussen vända mot varandra medan de pekar på var sin del av kartan.

I mitten står Stanislaw II och pekar ut en flod på kartan med vänster hand medan han pekar uppåt med höger hand.

199

Foto. Fasaden på ett litet slott där huvudbyggnaden omfattar två våningsplan med höga fönster och ett litet centralt halvcirkelformat torn med spetsigt tak.

De lägre flygelbyggnaderna på ömse sidor omfattar endast en våning.

Slottets tak är koppargrönt och dekorerat med några mindre förgyllda spiror och kinesiskt inspirerade "drakornament".

Väggarna, som är rödrappade, vilar på en murad och omålad stengrund.

200

Teckning som visar hur de beväpnade kvinnorna släpar med sig en kanon. I vänstra hörnet står en ung kvinna som är mer elegant klädd än de övriga i sällskapet. Hon vill dra sig undan men två andra kvinnor håller fast henne.

201

Tidslinje som omfattar åren 1740-1830.

Tidslinjen är i bildbeskrivningen indelad i två delar: Dels en för skeenden som utspelar sig under längre tid, dels en för enstaka händelser eller "kortvarigare" skeenden.

Tidslinjen återges:

Långvariga skeenden:

- 1760- och 1770-talen: James Watt utvecklar ångmaskinen.
- 1762–1796: Katarina den stora regerar i Ryssland och dominerar östeuropeisk politik.

Viktiga händelser och kortvarigare skeenden:

- 1748: Montesquieu ger ut *De l'esprit des lois* ("Om lagarnas anda").
- 1751: *Encyclopédie*, ett uppslagsverk med ambitionen att samla all världens vetande, börjar ges ut.
- ca 1764: James Hargreaves lanserar en handdriven spinnmaskin ("Spinning Jenny").
- 1775–1783: Nordamerikanska frihetskriget leder till att USA blir självständigt.
- 1789: Franska revolutionen bryter ut.
- 1792: Det revolutionära Frankrike råkar i krig med flertalet grannländer, varefter krig präglar Europa ända till 1815.
- 1793–1794: "Skräckväldet" i Frankrike – mängder av människor avrättas.

- 1793: Ludvig XVI av Frankrike avrättas av revolutionärerna.
- 1799–1814: Napoleon Bonaparte härskar i Frankrike och dominerar Europa.
- 1808–1809: Finska kriget. Sverige förlorar Finland till Ryssland.
- 1812: Napoleons "stora armé" går under i försöket att erövra Ryssland.
- 1814: Norge förenas med Sverige i en union.
- 1814–1815: Wienkongressen avslutar Napoleontiden. Konservativa statsmän försöker återställa ordningen efter revolutionens och krigens omvälvningar.
- 1815: Napoleon försöker återta makten men lider nederlag vid Waterloo.
- 1820-talet: Järnvägar börjar byggas i Storbritannien.

202

Målning. Några stenhus i en brant sluttning avtecknar sig i silhuett mot bolmande rökmoln upplysta av ett eldrött sken.

Nedanför (och i förgrunden) passerar en tungt lastad vagn dragen av två hästar några kringspidda stora "trätrummor" medan en kvinna och en liten pojke tittar på.

Bortom några stora slagghögar slungas glöd upp mot kvällshimlen.

Längst ut till höger skymtar en fönsterlös stenbyggnad med många skorstenar.

204

Foto. Milan ser ut som en svart kulle eller hydda och är uppstöttad med många T-formade trästöttor.

Vit tjock rök väller ut ur en skorsten till höger om milan.

En man som håller i något slags borste eller skyffel står på toppen av milan.

Runtom växer tät barrskog.

204

Två foton.

Upptill: "Sedel" bestående av en skinande kopparplåt.

Plåten bär en vapensköld och följande text:

Alunbruket

Thenne sedel inlöses af brukscont. med åtta öresmynt

Andrarumd 176

(I vart och ett av plåtens fyra hörn står det dessutom "8:ÖR:").

Nedtill: Gulrappat slott med tre våningsplan och brutet tak

En central mangårdsbyggnad är flankerad av (och hopbyggd med) två flygelbyggnader.

205

Illustration. Sockerrören (som odlas intill anläggningen) matas in i och mals av en kvarn bestående av tre lodrätta cylindrar som drivs av två oxar.

Sjuderiet dit den pressade vätskan leds består av en stor och avlång murad "spis" som skyddas av ett tak men saknar väggar.

Denna "spis" är upptill försedd med en rad hål som nedtill/på utsidan motsvaras av en rad ugnsoppning för eldning.

En slav arbetar med en stor slev vid ett av spisens hål medan en annan (som också står vid spisen) slår över vätska från en stor skål till en annan.

Allt detta arbete utförs av mörkhyade slavar av vilka de flesta är så gott som nakna.

Den ende "vite" mannen på bilden (som är fullt påklädd och iförd hatt) står och dirigerar arbetet med en lång käpp.

207

Målat porträtt. Richard Arkwright återges som en slätrakad medelålders man iförd kort vit peruk, brun rock, vit kravatt och grönviträndig väst.

En infälld teckning under rubriken "Sir Richard Arwright's Spinning Machine.

Patent 1769." återger hans spinnmaskin som (bland annat) är försedd med ett stort hjul med drivrem och fyra lodrätt stående trådspolar.

207

Teckning. Tidigt ånglok. Loket har formen av en liggande cylinder vars främre kortända är försedd med en mycket stor och hög skorsten.

Den kombinerade eldaren och lokföraren står på framänden av en vagn med kol som är kopplad efter loket.

Han är helt oskyddad, utan tillstymmelse till lejdare eller motsvarande skyddsanordningar.

207

Två teckningar av tidiga ångmaskiner.

Den övre av dessa maskiner förefaller helt "fristående" medan den andra står inne i en tegelbyggnad och är ansluten till en fristående ångpanna med hög bolmande skorsten.

I båda maskinerna överförs kraften från en cylinderformad kolv via en högt placerad "vaggande" träaxel till en pistong som i sin tur driver ett stort hjul.

208

Illustration. Två barn hissas upp ur ett gruvschakt av en kvinna som står vid en stor vev.

Pojken sitter på en grov stång och håller om flickan som sitter på hans knä med ansiktet vänt mot honom medan hon håller i repet över sig.

Båda barnen är lättklädda och barfota.

209

Illustration. En man i medelåldern som bär glasögon, cylinderhatt och lång rock håller ett vikt papper och en penna i händerna medan han frågar ut unga flickor som har ställt sig i kö framför honom.

Dessa flickor är alla likadant klädda i mörka klänningar med korta ärmar under vita förkläen. Bredvid kön står stora balar fulla med råmaterial (råbomull eller ull).

Ett öppet fönster i bakgrund ger en vy över rykande fabriksskorstenar.

209

Illustration. Gatuscen som omfattar en trång gränd där olika varor som staplar av metallspannar, kistor, tunnor, lådor och vagnar trängs på ett begränsat utrymme.

I förgrunden "inspekterar" bordellföreståndarinnan (en medelålders kvinna med fula utslag i ansiktet) den unga kvinnan Moll som bär ett bredbrättad hatt dekorerad med rosetter och klänning med förkläde som är prydd med en ros vid bröstet.

I bakgrunden håller en beriden man fram en sedel mot två unga kvinnor i en täckt vagn medan hans häst passar på att äta av halm eller hö som ligger på gatan.

Två välklädda män som står i en port följer ryttarens aktiviteter med förväntansfulla miner.

210

Målning. Ett gröntapetserat rum där väggarna är täckta av inramade målningar med mytologiska motiv.

Brudens "borgerlige" fader (som håller en pincené över näsryggen medan han studerar äktenskapskontraktet) sitter mitt emot brudgummens adlige dito.

Den senare (som har liten hög av guldmynt och sedlar framför sig) bär en praktfull guldbroderad väst och sitter med sin högra bandagerade fot på en liten fotpall med han pekar på ett utrullat dokument med ett stort släktträd som spirar ur magen på en stupad riddare i full rustning.

En advokat som lutar sig över bordet mellan de två fäderna räcker fram ett annat exemplar av äktenskapskontraktet till honom.

På andra sidan rummet sitter brudparet sida vid sida i en soffa.

Detta tilltänkta äkta par vänder demonstrativt ryggen mot varandra.

Den sprättige brudgummen petar i en liten dosa han håller i handen medan en advokat med gåspenna i handen lutar sig fram och viskar något i den deprimerade brudens öra.

En liten hund ligger och sover vid brudparets fötter.

Från väggen ovanför dem stirrar en av gorgonerna (kvinnliga monster med ormar istället för hår) ned på dem från en tavla.

212

Politisk satirteckning. Två prydligt klädda män och en engelsk domare iförd ämbetsdräkt och lång peruk står sida vid sida uppe på en avsats.

Under dem vänder en jättelik demon omgiven av flammor sitt ansikte upp mot dem med öppet gap medan den i sina klolika händer håller upp en stor urtavla där minutvisaren står några minuter före tolv och timvisaren mellan tre och fyra.

Trion på avsatsen ovanför monstret är upptagna med att kasta ned små barn som försvinner mellan vidundrets stora huggtänder.

213

Fem gravyrer som visar hur barn tvingades dra vagnar fyllda med kol eller malm efter sig genom gruvgångar som är så låga att de måste gå på alla fyra som dragdjur eller ligga nakna på rygg och hacka loss malm från det låga "tak" i gångarna.

215

Foto. De läderinbundna ryggarna på Encyclopédie.

I förgrunden ligger två av volymerna som ingår i verket uppslagna.

Det ena uppslaget omfattar en illustration av något slags tillverkning där män bär stora korgar fyllda med flaskor eller behållare.

Den andra visar titelsidan som är dekorerad med en allegorisk teckning föreställande en naken bevingad mansfigur med en stav i ena handen som står på en hög av redskap, vapen, vetenskapliga instrument, nothäften med mera, med mera.

Rubriken ovanför bilden lyder:

"Encyclopedie ou dictionnaire raisonné
des sciences, des arts et des métiers,"

Ett tredje bokuppslag längst ut till höger visar en allegorisk illustration där tre putti (bevingade nakna barnänglar) håller fram en uppslagen bok inför en naken bevingad mansgestalt som hållande i en lie står framför foten till en hög obelisk (fristående stenpelare som smalnar av uppåt).

Titelsidan mitt emot bilden bär rubriken:

"Émile ou de l'éducation par
Jean Jacques Rousseau
citoyen de Genève"

216

Målning. Montesquieu sittande vid sitt skrivbord med gåspennan i högsta hugg.

Han är slätrakad och har kort grått hår (utan peruk) är klädd i en gul mönstrad rock med vida ärmar och purpurfärgade ärmslag.

Bordet han sitter vid är utformat i rokokostil med böjda ben.

216

Två målade porträtt.

Till vänster. Jean-Jacques Rousseau som är slätrakad och bär något slags hög brun pälsmössa.

Till höger. Charlotta Nordenflycht. Hon har håret samlat i nacken och bär varken huvudbonad eller smycken.

Hennes tunna ögonbryn är dock plockade och hon har målat läpparna röda.

217

Foto. Två uppslagna böcker från Linnés verk ligger på sidor med pressade växter från ett herbarium.

218

Foto av vinterhimmel med norrsken. Norrskenet kan liknas vid grönaktigt lysande svepande slöjor som rör sig över natthimlen.

Ett infogat målat porträtt föreställer Anders Celsius. Vetenskapsmannen är slätrakad och bär lång vit peruk och vit kravatt.

Ett andra infogat foto återger en termometer som anger temperatur med två skalor: Till vänster i grader Celcius på en skala från -30 till +50, till höger i Fahrenheit på en skala från -20 till +120.

219

Målning. Rumsinteriör med stengolv och högt tak.

Dagsljus från ett stort fönster till vänster faller över en säng under en blå sänghimmel dekorerad med guldträns och en åldrad Voltaire som iförd nattmössa och nattskjorta står och balanserar på ett ben medan han tar på sig byxorna.

En manlig sekreterare iförd peruk med stor blå rosett sitter vid ett bord till vänster och tar diktamen.

220

Porträtt av Adam Smith sedd från sidan.

Han är slätrakad och bär kort vit peruk, kravatt och jacka med breda slag.

220

Målning. "Panoramabild" över ett stort rum där en illustrer samling elegant klädda damer och herrar i olika åldrar sitter i halvcirkel runt en öppen mattbeklädd golvyta.

Till vänster sitter en man vid ett litet bord täckt med grön duk och håller i några papper medan han förväntansfullt ser uppåt och utåt mot något utanför bilden.

Till höger sitter värdinnan mellan två män. Hon är iförd en fotsid grå klänning och bär en svart sjalett över hjässan och bred vit spetskrage.

De flesta av damerna är klädda på liknande sätt medan herrarna (som alla är slätrakade) bär vita peruker, vita kravatter, rockar med guldbroderier (som ofta har klara färger som rött, grönt eller blått), sidenvästar och knäbyxor med långa strumpor samt lågskor med spännen.

Många av männen bär dessutom värjor som sticker ut vid deras sida när de sitter på stolarna.

Väggarna i rummet är täckta av porträtt och landskap målade i olja.

Där står dessutom en hög sockel med en marmorbyst av Voltaire.

221

Målat porträtt. Olympe de Gouges har håret kammat bakåt över hjässan i en hög frisyra. Hon bär inga smycken och har svept en stor vit sjal över axlarna.

222

Målat porträtt. Katarina den stora står omgiven av tunga mörka draperier och möter betraktarens blick med en myndig och befallande min.

Hennes vitpudrade hår är krönt av ett korsformat diadem.

Hon är iförd hermelinmantel och grå negligé över en vit klänning och bär ett mörkblått ordensband.

I sin högra hand håller hon en spira.

222

Målat porträtt. Struensee bär kort peruk och kravatt i enlighet med tidens herrmode.

Han ser åt sidan med ett grubblande ansiktsuttryck.

223

Målat porträtt. Josef II är slätrakad och bär kort peruk.

Han bär svart uniformsrock dekorerad med två kraschaner över en gul väst där en flik av vit spets "tittar ut" vid kragen.

Hans blick är riktad åt sidan som om något av intresse just fångat hans uppmärksamhet.

223

Kejsaren använder en plog med hjul som dras av två hästar.

En enkelt klädd man som håller i en piska står bredvid och lyfter på hatten.

I kejsarens sällskap ingår flera män med hästar (som för tillfället hålls av tjänare) och ett par stora hundar.

Det kejserliga sällskapet är alla likadant klädda i trekantiga hattar, uppknäppta rockar som baktill når ned till knäna, knäbyxor och höga stövlar.

En man av folket och två pojkar bevittnar händelsen.

224

Målat porträtt. Jonas Alströmer iförd lång vit peruk och vit kravatt.

224

Svart-vitt porträtt av Eva Ekeblad och detaljerad bild av potatisplanta med blad, vita stjärnformade blommor och rotknölar (potatisar).

Bilden omfattar även detaljerade framställningar av plantans gröna frukt och en kraftigt förstorad cellvägg i genomskärning.

226

Foto av den handskrivna självständighetsförklaringen.

227

Målning. Dagsljus från ett stort fönster faller över de tre männen och ett runt bord täckt av bleckhorn, gåspennor, papper och böcker.

En glasögonprydd Benjamin Franklin sitter och studerar ett utkast med Thomas Jefferson bredvid sig.

John Adams står på andra sidan bordet med en gåspenna i höger hand och ett delvis hoprullat dokument i vänster.

På golvet framför honom ligger en anhopning av hopskrynklade och sönderrivna papper tillsammans med en sliten bok.

I taket ovanför dem hänger en modell av segelskepp från 1600-talet.

De tre männen är klädda enligt tidens herrmode men ingen av dem bär den annars så vanliga pudrade peruken.

227

100-dollarsedel med Benjamin Franklins porträtt.

228

Illustration. Kolonister utklädda till indianer stormar fartyget där det ligger för ankar i hamnen och kastar lådor med te överbord.

En talrik publik på de omgivande kajerna uttrycker sitt gillande.

Entusiasmen delas inte av det angripna fartygets besättning som har satt sig i säkerhet uppe i skeppets rigg.

228

Politisk karikatyrteckning. Penelope Parker och hennes väninnor arbetar med sin protest (en lång lista som ligger på ett bord).

Kvinnorna på bilden framställs som vulgära och fåfänga. Flera av dem har överdrivet höga frisyror eller peruker. En av kvinnorna vid bordet vänslas med en ung man. Bakom henne står en annan medlem av sällskapet och dricker direkt ur en stor skål.

Under bordet sitter en liten pojke med en omkullvält bricka i händerna. En hund slickar pojken i ansiktet samtidigt som den passar på att urinera på golvet.

En av de många kvinnorna på bilden är svart.

229

Målning. Georg Washington och hans hustru sitter på var sin sida av ett bord som är täckt av en stor karta.

Bakom Washington står en ung pojke och håller i ett par passare samtidigt som han vilar handen på en jordglob.

En flicka i tonåren står bredvid hustrun.

Längst ut till höger (bakom fru Washington) står en välklädd mörkhyad man och tittar stint framför sig.

Washington bär den vid denna tid så vanliga vitpuddrade peruken med kravatt och en svart rock med gul krage och dito slag till gula knäbyxor och svarta stövlar med sporrar.

Hustrun bär en vid ljus sidenklänning och stor vit mössa.

Båda barnen är barhuvade och välklädda (flickan i vitt, pojken i roströd, rock, väst och byxor).

230

Målning som föreställer en stor sal fylld av män i olika åldrar. I förgrunden står och sitter ett mindre antal män kring ett bord som är täckt med papper och där det ligger en stor bok. En av dessa män står med högra handen på denna bok som om han avlägger en ed. På en vägg i bakgrunden hänger fyra flaggor (tre Georgskors och en Union Jack) tillsammans med en trumma och två trumpeter.

231

Målat porträtt. Thomas Jefferson möter betraktarens blick. Han är slätrakad och har halvlångt grått hår.

Han bär vit kravatt till en svart rock med hög krage.

231

Foto. Herrgårdsbyggnad där huvudbyggnaden är försedd med antikinspirerad portik och ett lågt torn med takkupol.

Flygelbyggnaderna har bara ett våningsplan med höga fönster och är (liksom sidorna på portiken) försedda med balustrader upptill.

Byggnaden är uppförd i rött tegel medan portiken, fönsterramarna, balustraderna och taket är vitmålade.

Den närmaste omgivningen utgörs av gräsmattor och stora lövträd.

231

Tvådollarsedel som bär Thomas Jeffersons porträtt.

232

Målning. Sjöslag där linjeskepp med tre kanondäck beskjuter varandra på mycket nära håll. I förgrunden kastar sig vitklädda matroser i havet från aktern på ett sjunkande franskt skepp. Två stora roddbåtar kommer till deras undsättning.

233

Målning. Två styrkor som båda omfattar kavallerister och infanterister i olika sorters mörkblå uniformer står uppställda mitt emot varandra.

Över truppstyrkan till vänster fladdrar en stor vit fana medan truppstyrkan till höger är samlad kring Förenta staternas flagga.

Mitt emellan styrkorna står några röduniformerade officerare bredvid en blåuniformerad officer till häst.

I bakgrunden skimtar soldater i blå uniform vid ett batteri med fältkanoner.

Längre bort rör sig långa led av soldater iförda röda uniformer och vita byxor.

Himlen ovanför är delvis täckt av rök eller mörka moln.

233

Målat porträtt. Joseph Brant är slätrakad och har rakat huvud som endast pryds av några små fjädrar på hjässan.

Han är klädd i blommönstrad skjorta och en mantel som endast täcker vänster axel.

Kring halsen bär han en löst knuten svart halsduk och ett långt halsband med avlånga "pärlor".

234

Sentida illustration. Ett batteri med fältkanoner under en strid.

I förgrunden hjälper en kvinna iförd hätta, lång kjol med uringning och förkläde till med att ladda en kanon.

Bredvid henne ligger en död eller sårad man på marken.

Alla i kanonbetjäningen är smutsiga och sotiga (kvinnans förkläde och kjol är trasiga).

Ett infogat bokuppslag bär ett porträtt av en ung kvinna till vänster och följande text på engelska till höger:

The Female Review or, Memoirs of an American Young Lady;

whose life and character are peculiarly distinguished - being a continental soldier, for nearly three years, in the late American war.

During which time, she performed the duties of every department, into which she was called, with punctual exactness, fidelity and honor, and preserved her chastity inviolate, by the most artful concealment of her sex.

235

På den första flaggan bildar de tretton stjärnorna på mörkblå botten en cirkel (på samma sätt som på EU:s flagga).

I övrigt liknar flaggan USA:s nuvarande flagga.

235

Illustration. Georg Washington står vid ett bord med ett hoprullat dokument.

Washington (som inte är klädd i uniform) höjer vänster hand i en befallande gest.

På ömsed sidor om honom sitter och står ett antal män som alla har samma allvarliga ansiktsuttryck.

236

Foto. De fyra amerikanska presidenterna Georg Washingtons, Thomas Jeffersons, Theodore Roosevelts och Abraham Lincolns ansikten har huggits ut i jätteformat ur en bergssida.

240

Målning. Ett stort uppbåd som omfattar såväl reguljära trupper, som civila beväpnade med allehanda tillhyggen, går till angrepp mot en medeltida borgs höga fönsterlösa murar och vaktorn.

I förgrunden beskjuter två kanoner borgen medan en tredje kanon släpas fram.

En sårad bärs bort på bår. En annan sårad tas om hand vid kanonerna medan en liten pojke slår ut med händerna i förfäran (några kvinnor och barn deltar i uppbådet).

240

Målning. En rymlig lokal med väl tilltagen takhöjd som på ömse sidor är försedd med högt placerade fönster där åskådare står och tittar ned på det som utspelar sig på golvet.

Därnere råder starka känslostormar bland en stor skara församlade män i olika åldrar. Många håller upp armen medan vissa visar sin entusiasm genom att vifta med sina hattar.

Mitt i rummet läser en man som har ställt sig på ett litet bord upp eden medan han håller upp höger hand.

Ett infogat foto visar bollhuset som det ser ut nuförtiden.

Längs lokalens kortsida och högra långsida står rader av vita marmorbyster.

Höger vägg dekoreras även av liten portik krönt av en förgylld tupp.

En marmorstaty framför portiken föreställer en man i 1700-talsdräkt som håller ett hoprullat dokument och pekar framåt med utsträckt arm.

240

Målning. Dokumentet med de mänskliga rättigheterna framställda som två lagtavlur med guldskrift på svart botten.

Två gestalter sitter på var sin sida av lagtavlornas överdel - en kvinna som håller i två öppnade bojur till vänster och en ängel till höger.

Ovanför tavlorna står det:

"Declaration de Droits de L'homme et du Citoyen"

Under tavlorna står det:

Aux Representants du Peuple Francois"

242

Foto och målning.

Foto. Giljotin. Anordningen är i huvudsak byggd av trä. Nedtill är den försedd med en bänk. Ena kortändan av bänken gränsar till en mycket hög lodrätt ram.

Denna ram är nedtill försedd med en tvådelad bräda med ett cirkelrunt hål där den övre halvan av brädan (och hålet) kan skjutas uppåt.

I ramens övre del sitter en stor diagonal stålegg upphissad som kan släppas ned så att eggen passerar hålet i ramens nederdel.

Målningen föreställer hur en delvis vitklädd Marie Antoinette går upp för en trappa från fängelsegården med bakbundna händer.

Hon åtföljs av flera muskötbeväpnade soldater.

Trappan leder till en stor välvd portal med järngaller där grindarna står öppna.

Därute väntar bödelskärran med en av bödlarna på henne.

Några civila blir också vittnen till händelsen.

Ansiktena hos de kringstående uttrycker en blandning av förfäran och medlidande snarare än hat och triumf.

243

Målning. Ett stort stadstorg under hotfulla ovädersskyar.

I förgrunden kryper fem flickor i olika åldrar ihop och söker tröst hos varandra vid foten av trappan som leder upp till schavotten (en slags upphöjd plattform som användes för bestraffningar).

Andra som skall avrättas (en medelålders man och en ung kvinna som lutar sig framåt så att håret faller i hennes ansikte) sitter i trappan ovanför dem.

En bödel iförd röd mössa tittar ned på flickorna från schavotten.

I bakgrunden har stora folkmassor övervakade av soldater samlats för att bevittna avrättningarna.

244

Målat porträtt. Robespierre är slätrakad och bär vitpudrad peruk.

Han är iförd en brunrandig rock med hög öppen krage och stora slag och mycket konstfullt knuten kravatt.

Hans ansikte uttrycker beslutsamhet men blicken i de bruna ögonen är fjärrskådande.

244

En motspänstig Robespierre tvingas ned på giljotinens bänk av den ene bödeln medan hans kollega lyfter upp den övre av brädhalfvorna till hålet som är avsett för de olyckligas huvuden.

En officer som håller ett dokument står bredvid dem.

I bakgrunden skimtar stora folkmassor på ett torg.

245

Illustration och kalender.

Två illustrationer under rubriken "Usage de Nouvelles Mesures" återger hur fem män och en kvinna använder de nya måtten till att mäta vätska, väga med balansvåg, mäta tyg och väggar med måttstock, räkna pengar och stapla ved.

Kalender med de nya månaderna.

Bilden är något beskuren så att alla månaderna inte kommer med.

Följande månader anges högst upp:

Brumaire

Frimaire

Nivôse

Pluviôse

Ventôse

Germinal

Floréal

Prairial

Messidor

Thermidor

246

Målning. Gustav III sitter vid ett bord och håller en bok med röda pärmar. Han bär vit pudrad peruk och en guldglänsande rock med broderade slag och vit kravatt. Över hans högra axel och bröst sitter ett brett mörkblått ordensband med "vågmönster". En man som står bredvid kungen är klädd på liknande sätt och bär ett likadant ordensband.

246

Ankarström står framför den stolpe han är fastkedjad vid med ett halsjärn. Högst upp på stolpen sitter en skylt med texten "Konunga Mördaren Jacob Johan Anckarström". Under skylten är en pistol och en kniv uppspikade på stolpen. Ankarström har halvlångt vågigt hår och kort skägg. Han är iförd en varm brun pälsjacka.

246

Tecknat porträtt. Anna Maria Lenngren sedd från sidan med gåspenna i handen. Hennes lockiga hår är samlat över hjässa och nacke med ett tygband. Hon bär en stor sjal över axlarna. Författarens namnteckning är skriven över nedre delen av bilden.

248

Illustration. Avrättningen av kungen i giljotinen har just skett och en av bödlarna håller upp det avhuggna huvudet till allmän beskådan. Schavotten med giljotinen är omgiven av långa led av soldater. Bortom soldaterna står civila som jublar och lyfter upp sina hattar mot skyn för att uttrycka sin entusiasm. I bakgrunden skymtar ett stort torg som kantas av höga byggnader med pelarprydda fasader. En infogad mindre teckning föreställer kungen när han står på schavotten. Han är bakbunden och bär endast skjorta och väst. Kravatten kring hans hals är uppknuten och hänger löst under halsen. Till höger om den olycklige monarken står en präst som håller i ett krucifix och pekar mot himlen. Till vänster om honom står en mössklädd bödel med korslagda armar.

250

Målning. En praktfull ceremoni i en stor sal med högt tak.

Napoleon Bonaparte står uppe på en bred sockel och håller upp en krona.

Nedanför sockeln faller hans gemål Josephine på knä med knäppta händer medan två hovdamer håller upp hennes långa hermelinkantade släp.

Både Napoleon och hans Josephine är klädda i långa mantlar och kläder med inslag av rött och guld.

De bär båda diadem av guld på huvudet.

Runt omkring står flera biskopar iförda mitra (en hög spetsig huvudbonad) och män i färggranna uniformer.

I bakgrunden bevittnar en elegant klädd skara händelsen.

252

Två målningar kring slaget vid Trafalgar.

Upptill:

Porträtt. Horatio Nelson är slätrakad och har halvlångt grått hår under en hög, svart trekantig hatt med guldglänsande kant och stor kokard.

Han är klädd i en svart uniform med hög krage och epåletter med guldträns.

Han bär tre stora kraschaner på vänster sida av uniformsrocken.

Ned till:

Däcket på Nelsons flaggskepp HMS Victory under slaget vid Trafalgar.

Amiralen har just blivit dödligt sårad och ligger på däcket medan flera sjömän och officerare försöker hjälpa honom.

Runt omkring pågår samtidigt striden för fullt. Sjömän laddar och avfyrar kanoner och hanterar riggen medan röduniformerade marinsoldater avfyrar sina musköter mot närliggande fiendliga skepp.

Flera sjömän, sjöofficerare och soldater träffas av fiendens svarseld.

Några marinsoldater skjuter från en av livbåtarna mitt på däcket.

254

Målning. En höjd med utsikt över en sandgul ökenslätt kantad av bergsområden i samma färg.

I förgrunden står den berömda sfinxen (en jätteskulptur med vilande lejonkropp och människohuvud).

Framför skulpturen sitter en helt ensam Napoleon Bonaparte till häst.

Nere på den avlägsna slätten står en stor armé uppställd.

254

Länsstol där säte, rygg- och armstöd är klädda med rött tyg och där träytorna är förgyllda.

Stolens armstöd vilar på två förgyllda sfinxhuvuden.

254

Foto. Rosettastenen. Stenen är täckt med tre versioner av en och samma text - dels fornegyptiska skriven med hieroglyfer, samma text skriven så kallad demotisk skrift (en senare form av egyptiska skrivtecken), och slutligen; en översättning av samma text till antik grekiska skriven med grekiska bokstäver.

254

Målat porträtt. Jean-François Champollion har yvigt svart hår och stora polisonger.

Han är iförd vit skjorta med hög stjärkrage, vit fluga och svart rock.

Han poserar med blicken riktad mot betraktaren och vänster hand instucken under rockslaget.

I bakgrunden skymtar ett ökenlandskap med kala berg och sandslätter.

255

Titelsidan till "Code Civil".

Rubriken och ingressen lyder:

"Code Civil

Des Français

Titre Préliminaire.

De la publication, des effets e de l'application de lois en général."

255

Europa 1812 (Bakom/vid sidan om kartan: Ett porträtt av en barhuvad Napoleon Bonaparte som intar sin favoritpose - höger hand instucken innanför västen).

Kartan återges:

Kejsardömet Frankrike:

- Frankrike med Piemonte (nordvästra Italien), ett område i västra Italien med staden Rom, Illyriska provinserna (nuvarande Kroatien och delar av nuvarande Slovenien) nutida Belgien, Nederländerna och ett angränsande område i nordvästra Tyskland från Nordsjön till Östersjön, samt Katalonien (nordvästra Spanien).

Stater avhängiga av Frankrike:

- Spanien, Rhenförbundet (omfattar större delen av nuvarande Tyskland), Bayern, Storhertigdömet Warszawa (delar av östra Polen och västra Litauen), Schweiz, kungariket Italien och kungariket Neapel (större delen av Italienska halvön).

Franska allierade:

- Preussen (nuvarande nordöstra Tyskland och norra nuvarande Polen), Danmark (med Norge) samt kejsarriket Österrike som omfattade nuvarande Ungern, Böhmen (nuvarande Tjeckien och Slovakien) och Galizien (i nuvarande södra Polen).

Andra stater på kartan (Neutrala eller fientliga mot Frankrike):

- Portugal, Sardinien, Sicilien, Storbritannien, Sverige, Ryssland (med Finland), Osmanska riket (som vid denna tid omfattade bland annat nuvarande Moldavien, Rumänien, Bulgarien, Bosnien, Serbien och Grekland).

255

Illustration. Vändig triumfbåge (en slags kraftig fristående "portal").

Triumfbågen, som är dekorerad med många reliefer och ornament, står mitt på ett torg där många människor promenerar, rider eller färdas i hästdragen vagn.

Under triumfbågen står två grönmålade vaktkurer.

På andra sidan byggnadsverket mynnar en bred boulevard kantad av lövträdsalléer ut i torget

256

Två målningar.

Upptill: Napoleon tar avsked.

Trupperna i gardet är uppställda i raka led runt en stor gård omgiven av flervåningshus.

I förgrunden står Napoleon själv iförd sin höga trekantiga hatt, kort mörkgrön uniformsrock med röd krage, förgyllda epåletter, vita byxor och knähöga svarta stövlar.

En hög officer som har tappat sin hatt på marken omfamnar den avsatte kejsaren i en känslsam gest.

Fanbäraren som håller upp trikoloren gråter med handen för ögonen.

Officerarna i förgrunden står alla barhuvade.

Soldaterna på bilden har alla kort till halvlångt hår, polisonger och, i mindre utsträckning, skägg och mustascher.

Deras uniformer utgörs av svarta björnskinnsmössor, röda rockar med höga kragar och epåletter och långbyxor med röda revärer (dekorationsband i ljusa eller skarpa färger som löper längs utsidan på byxbenen).

I förgrunden lyfter en gråhårig veteran med ränsel på ryggen sin höga björnskinnsmössa till avskedshälsning.

Nedtill: Napoleons återkomst från Elba. Han får ett tumultartat välkomnande av extatiska soldater som svingar vapen och hattar i luften och faller på knä framför honom.

Även några civila - kvinnor såväl som män - deltar i tumultet.

257

Målning. Bataljscen där långa led av röduniformerade brittiska soldater kämpar mot blåuniformerade fransmän.

Stora rökmoln bolmar upp när musköter och kanoner avfyras. Sårade och dödade ryttare faller ur sadeln. Sårade soldater tas om hand av sina kamrater.

En infälld målning föreställer Napoleon liggande på rygg på dödsbädden med slutna ögon.

Hans huvud, som är krönt med en lagerkrans, vilar på en stor kudde. Ansiktet är tårt och avmagrat.

På täcket över hans bröst ligger ett krucifix.

258

Illustration. Mannen är kortklippt och har polisonger. Han bär en rock med hög krage och långa skört över en vit skjorta med hög stärkt krage, kravatt, kort väst, vita åtsittande byxor och smala kragstövlar.

I höger hand håller han en svart cylinderhatt med uppsvängt brätte, i vänster hand en smal spatserkäpp.

258

Illustration. Kvinnan bär bahytt (en hatt med hakband och stort frambrätte) och har en löst knuten skarf kring halsen.

Hon är klädd i en fotsid lång klänning med korta puffärmar som är skuren med midjan under bysten

Till klänningen bär hon en lång gul halsduk av tunt tyg som hon har virat flera varv kring vänster arm.

258

Foto. Vitputsad slottsbyggnad med två våningsplan, sadeltak och stora fönster.

Huset är försett med två flygelbyggnader med brutna tak och var sitt litet "torn" med ett runt fönster.

På ömse sidor av huvudbyggnaden ligger två mindre hus som även de är vitputsade.

Framför huset ligger en grusplan med vita trädgårdssoffor och en gräsmatta. I bakgrunden växer höga lövträd.

259

Foto. Fem volymer av Germaine de Staëls roman "Delphine".

Ett bokuppslag bär följande rubrik:

"Delphine

par madame de Staël-Holstein".

Ett infogat målat porträtt återger Germaine de Staël iförd röd och vit turban och uringad röd klänning med puffärmar och högt skuren midja.

Hon bär ett stort svart tyg med mönstrad bård kring midjan och över vänster arm och håller en kvist med gröna blad i vänster hand.

260

Teckning. Gustav IV Adolf sitter lutad över sitt skrivbord.

Bakom kungen sitter en annan man med en bok och kliar sig i huvudet.

260

Foto. Utsikt över en befäst ö där kraftiga murar löper utmed branta stenstränder.

En andra befästningslinje löper längs en tvärbrant klippsida längre in på ön.

En infogad bild återger ett handskrivet dokument som nedtill är försett med sju namnteckningar ovanför samma antal sigill.

261

Målat porträtt. Jean Baptiste Bernadotte står med en behandskad hand mot höften.

Han har kort "rufsigt" hår och polisonger och bär en svart uniformsrock med epåletter, hög guldbroderad krage och breda guldbroderade slag till vita åtsittande byxor och smala svarta stövlar.

Han bär ett stor guldglänsande tygstycke med fransar virad kring midjan och ett orangefärgat ordensband.

På vänster sida bär han två medaljer och en stor kraschan.

På hans vänstra sida hänger en sabel i ett långt gehäng.

Han tittar åt sidan med ett bestämt ansiktsuttryck som väntade han otåligt på att en given order skall utföras.

261

Dokument skrivet med frakturstil. Dokumentet behandlar villkoren för hur makten över Norge skall överföras från Danmark till Sverige.

261

Unionsflaggan. Den ser likadan ut som den nutida svenska flaggan förutom att det övre vänstra fältet innehåller ett "extra" kors där den vågrätta armen är gul medan den lodrätta armen är mörkblå med vita kanter medan var och en av de fyra fälten mellan korsets armar är diagonalt indelade i ett blått och ett rött fält.

262

Politisk karta över Europa.

Området är nu indelat i följande länder:

- Portugal
- Spanien
- Frankrike
- Storbritannien och Irland
- Kungariket Nederländerna med nuvarande Belgien
- Preussen (delar av nuvarande västra, och nordöstra Tyskland och norra nuvarande Polen)
- Tyska förbundet (större delen av nuvarande Tyskland)
- Danmark
- Sverige och Norge
- Ryssland med Finland och Kungariket Polen (som omfattar en mindre del av nuvarande östra och centrala Polen)
- Österrike som omfattar större delen av Centraleuropa, västra Rumänien, sydvästra Polen, Slovenien, Kroatien och västra Ukraina
- Osmanska riket (som förutom nuvarande Turkiet i Europa omfattar Moldavien, Valakiet (östra Rumänien), Bulgarien, Serbien, Bosnien-Hercegovina, Albanien och Grekland)
- Montenegro
- De båda Sicilierna (södra Italien och Sicilien)
- Mellersta och nordöstra Italien med staden Rom
- Sardinien
- Schweiz

262

Målning. Ett stor skara män sitter och står i en rum där dagsljuset från stora fönster faller över höga väggar med praktfulla mönstrade tapeter, marmorbyster och porträtt av kungligheter i full ornat.

Männen (som är barhuvade) är - så när som på några få undantag - iförda praktfulla uniformsrockar eller uniformsliknande dito i kombination med knäbyxor och låga skor försedda med spännen.

Förutom de i bildtexten omnämnda celebriteterna sitter den franske delegaten Talleyrand som en av många runt ett stort bord på höger sida av rummet.

263

Karikaturteckning. Sju av det tidiga 1800-talets betydande politiker/härskare/diplomater befinner sig i ett kallt rum.

Sex av dem deltar i något slags dans, medan den sjunde - den franske diplomaten Talleyrand - beskådar spektaklet medan han står lutad mot väggen med armarna i kors.

Alla männen på bilden bär rockar med långa skört och knäbyxor. Den preussiske kungen har dessutom fötterna trädde i smala stövlar med sporrar.

En man längst ut till höger som hoppar jämfota bär så kallad "frygisk mössa" (en sorts röd toppluva som ofta användes av franska revolutionärer).

263

Målat porträtt. Katarina Bagrations mörka hår är halvlångt och lockat.

Hennes huvud och axlar är delvis insvepta i ett tunt och luftigt halvgenomskinligt vitt tyg med spetsbård..

263

Målat porträtt. Wilhelmine av Kurland är friserad och klädd på ett sätt som är mycket likt det som beskrivits ovan för Katarina Bagration.

Hon har dessutom smyckat sin bara högeraxel med gula rosor (hon står omgiven av samma sorts blommor).

264

Målat porträtt. Klemens von Metternich är slätrakad och har kort lockigt hår.

Han bär en rock med hög krage över en vit skjorta med stärkkrage.

Han tittar åt sidan med ett frånvarande uttryck i de bruna ögonen.

264

Dokument i form av ett bokuppslag med handskriven text följt av två parallella rader av röda sigill med tillhörande namnteckningar.

267

Tidslinje som omfattar åren 1740-1830.

Tidslinjen är i bildbeskrivningen indelad i två delar.

Långvariga skeenden:

- 1810- och 1820-talen: Latinamerikas stater blir självständiga från Spanien.
- 1818–1844: Karl XIV Johan regerar i Sverige och Norge. Han inleder en fredspolitik som blir vägledande för framtiden.
- 1871–1914: Västeuropa upplever en lång fredsperiod.
- 1880–1910: Afrika styckas upp av europeiska kolonialmakter.

Viktiga händelser och kortvarigare skeenden:

- 1788: Storbritannien börjar kolonisera Australien.

- 1823: "Monroe-doktrinen": USA motsätter sig europeiska ingripanden i Amerika.
- 1821–1829: Grekland blir självständigt efter ett frihetskrig.
- 1830: Julirevolutionen i Paris leder till att Karl X störtas från den franska tronen.
- 1840–1842: "Opiumkriget". Storbritannien besegrar Kina.
- 1848: En revolutionsvåg resulterar i oroligheter i hela Europa. Karl Marx och Friedrich Engels publicerar Kommunistiska manifestet.
- 1853: Japan öppnas för omvärlden efter amerikanska påstötningar och börjar moderniseras.
- 1853–1856: Krimkriget. Florence Nightingale utvecklar den moderna sjukvården.
- 1857–1858: Sepoysupproret i Indien nedkämpas och landet läggs direkt under brittiska kronan.
- 1858–1861: Italien enas.
- 1864–1871: Tyskland enas under ledning av Otto von Bismarck.
- 1866: Sverige inför en tvåkammarriksdag.
- 1904–1905: Rysk-japanska kriget slutar med japansk seger.
- 1905: Unionen mellan Sverige och Norge upplöses.
- 1911–1912: Manchuväldet i Kina störtas och landet blir republik.
- 1914: Borggårdskrisen: den svenske kungen (Gustaf V) söker för sista gången utöva politisk makt.
- 1917: Sverige inför allmän och lika rösträtt för kvinnor och män (beslutet träder i kraft 1921).

269

Allegorisk bild. Genom ett öppet landskap med milsvida vyer slingrar sig ett ändlöst tåg av människor under olika flaggor.

I förgrunden passerar detta tåg en vit marmorstaty på en hög sockel som är omgiven av blommande rosor och ett grönt träd.

Statyn, som föreställer en barhuvad ung kvinna i antik fotsid dräkt, håller en brinnande fackla i sin utsträckta vänsterhand medan hon med sin högra hand stöttar en lagtavla med inskriptionen "droits de l'homme".

Människorna som defilerar förbi statyn (kvinnor, barn och män) hyllar statyn genom att ta av sig sina hattar och lyfta sina nationers fanor.

I förgrunden passerar tyskarna statyn med fransmännen framför sig och italienarna efter sig (de senare går under flera flaggor med namn på olika områden som "Deux Siciles", "Lombardie" och "Romagne").

Många av flaggorna i tåget representerar nationaliteter snarare än länder. Till exempel går irländarna under en egen grön flagga (Irland var inte självständigt vid denna tid).

Ett smalt rött band som hålls upp av olika personer i olika åldrar och av olika kön löper genom hela tåget (som en röd tråd).

Bara två personer kan urskiljas som inte faller inom kategorin vita européer: En svart kvinna framför den tyska flaggan som lyfter upp sitt lilla barn så att det skall kunna se statyn bättre.

Längst fram i förgrunden är marken beströdd med sönderslagna vapensköldar och kungakronor.

I himlen ovanför står Kristus och håller sitt kors medan han gör en välsignande åtbörd med sin högra hand. Bredvid honom ligger ett lejon medan det omgivande himlavalvet vimlar av helgon och änglar som håller i palmkvistar eller blåser i guldtrumpeter.

270

Tre målade porträtt av Klemens von Metternicht, Tsar Alexander I och Karl XIV Johan.

Alla tre har kort till halvlångt hår och (i tsar Alexanders fall) polisonger.

De bär alla rockar med höga kragar och skjortor med stärkkragar och är alla dekorerade med ordensband och ordensstjärnor.

Tsaren och den svenske kungen bär dessutom förgyllda epåletter.

271

Målat porträtt. Yvigt och långt grått hår ramar in ett blekt slätrakat ansikte.

John Locke är klädd i en enkel brun rock över en vit skjorta som är öppen i halsen.

Han ser åt sidan med ett bekymrat och tankfullt ansiktsuttryck.

272

Förstasidan på ett exemplar av tidningen "Aftonbladet" från måndagen den 6 december 1830.

I övre vänstra hörnet står det "N:o 1."

Sidan saknar helt illustrationer. Några av rubrikerna är skrivna med frakturstil.

272

Tre vikingar möts på krönet av en liten grön kulle. Två av dem bär kronor kring sina hjälmar. Den tredje (okrönte) håller ett draget svärd i vänster hand.

Över dem bildar ett stort tygstycke som är upphängt mellan några trädgrenar en slags baldakin.

Runt om dem står skaror av krigare tillsammans med en vitskaggig man iförd fotsid vit dräkt.

Krigarnas hjälmar är höga och utformade som frygiska mössor.

273

Skulptur. Moder Svea är krönt med ett stjärnsmyckat diadem.

Hon sitter med ett lejon på sin högra sida medan hon håller en trekantig sköld dekorerad med tre kronor med vänster hand.

Till vänster om henne ligger även ett ankare.

274

Målat porträtt. En gråhårig Charles Fouriers sitter ensam på en solbelyst klippsluttning med händerna lagda över en käpp.

Han är barhuvad, slätrakad och kortklippt och klädd i svart rock med långa skört, svarta långbyxor med lågskor och vit skjorta med kravatt.

Han möter betraktarens blick med ett uttryck av bister beslutsamhet i sitt bleka ansikte.

Bakom honom tornar svarta ovädersmoln upp sig över ett mörklagt landskap.

274

Illustration. En stor sal med högt tak och kala stenväggar och stengolv där ljuset kommer in dels från två stora fönster i väggen längst bort, dels från tre stora takfönster.

Salen är indelad i tre sektioner med hjälp av låga "trästaket".

I förgrunden till vänster dansar pojkar och flickor en ringdans under överinseende av en sköterska (en pojke som spelar fiol står för musiken).

Till höger om de dansande bildar ett stort antal flickor som alla är vända åt samma håll och håller händerna på föregångarens rygg en lång rad som löper utmed trästaketet för att sluta vid en annan sköterska.

Till höger (och på andra sidan trästaketet) tar sköterskor hand om yngre barn. Mitt i sektionen står en stor cirkelrund barnhage med några barn.

Utanför barnhagen får barnen sitta på bänkar eller leka med bollar och andra leksaker medan de vaktas av flera sköterskor.

I sektionen längst bort (vid fönstren) står sex rader med vaggor för de allra yngsta barnen.

Dessa vaggor är alla försedda med små sänghimlar vid huvudändan.

275

Målat porträtt. Karl Marx står vid sitt skrivbord med några papper i händerna.

Han har yvigt vitt hår och ett stort grånande helskägg. Han är iförd svart rock över en vit skjorta.

Bordsytan framför honom (som är belyst av en stor fotogenlampa med skärm) är täckt med bokstaplar och papper.

En infälld bild återger titelsidan på det "Kommunistiska manifestet" som är tryckt med så kallad frakturstil.

277

Målning. Kaotisk gatuscen framför fasaden till ett stort stenhus som är dekorerat med kolonner.

En man som står på en stol håller ett anförande inför en stor folkmassa där flera håller upp röda fanor och vit-röd-blå trikolorer (till och med en ryttarstaty ovanför porten har försetts med en stor trikolor).

I förgrunden har gatstenar, brädor och tunnor släpats ihop till en låg barrikad.

Bland bråten ligger en död man med ett blodigt pappersanslag på bröstet.

Till vänster om barrikaden ligger massor med plundrat gods i form av korgar och lårar fyllda med silverbestick, silverbrickor och prydnadsföremål i guld, silver och porslin.

En man som är beväpnad med musköt visar upp den döde för tre andra män.

Längre bort rider en kvinna iförd frygisk mössa på en vit häst medan hon håller en röd fana med texten "République" i ena handen och ett draget svär i den andra.

Talaren och flera män som står kring honom bär band med trikolorens färger virade kring midjan.

Flera uniformerade soldater har anslutit sig till revolutionärerna.

278

Teckning. Hjälmlädda kavallerister jagar bort en folksamling som har löpt amok (vilket krossade fönsterrutor i bakgrunden bär vittne om).

I spetsen för ryttarna springer en kraftig man iförd skärmmössa och uniform med epåletter.

278

Dokument skrivet med "slarvig" handstil.

280

Utsikt över en del av Paris där förgrunden helt domineras av ett jättelikt rektangulärt byggnadskomplex med takkupoler i hörnen och tre våningsplan med rader av stora fönster (förutom vindsvåningarna).

Byggnaden är omgiven av ett stort öppet område som vimlar av fotgängare och hästdragna vagnar.

281

Målning. En familj med fyra barn i olika åldrar promenerar över ett fält med högt och torrt gulrött gräs en het sensommardag.

I spetsen för den lilla processionen går den stormagade familjefadern som har lagt rocken över ena axeln, knäppt upp västen och hängt upp sin höga svarta cylinderhatt på promenadkäppen.

Han håller sin yngsta dotter i handen (som knappt är synlig i det höga gräset). Efter dem kommer hans fru och två äldre döttrar som alla tre skyddar sig mot solen med hjälp av små handhållna parasoller.

Modern och döttrarna bär alla bahytter (en sorts damhattar med hakband och stora strutformade frambrätten) och är iförda fotsida klänningar med vida ärmar.

Sist i tåget kommer en mössklädd pojke som är upptagen med att försöka fånga något med en fjärlshåv.

Runt dem utbreder sig ett böljande öppet landskap som är obebyggt så när som på en liten kyrkobyggnad längst ut till höger.

282

Svart-vitt fotografi. Sju män står på en frusen sjö. En av männen hukar sig ner och ska till att skjutsa iväg en curlingsten.

282

Karikaturteckning. Oskar Dickson sitter som kusk på skattkistan som dras på stockhjul över en bro lagd av stockar med två flottningschefer som dragdjur.

Dickson själv har en yxa i bältet och håller ett hoprullat dokument i högerhanden i stället för en piska.

Baktill på skattkistan står en småvuxen och mörkhyad lakej med yxa i bältet och extremt långa rockskört som släpar i backen efter honom.

282

Målning. Ett litet segelfartyg slussas genom Göta kanal.

En stor folksamling och soldater i raka led står på ömse sidor av den stenskodda slussen.

283

Målat porträtt. Ludvig Filip står vid ett bord med målningar och statyetter.

Han har lockat hår och polisonger och är iförd en svart uniformsrock med epåletter, ett orangerött ordensband, medaljer och en kraschan.

Vid sina orangeröda långbyxor bär han ett gehäng med en sabel.

283

Målning. En ung kvinna står mitt i striderna kring en barrikad.

Hon bär frygisk mössa och vit nedkasad klänning som lämnar hennes bröst bara.

Hon håller en musköt med bajonett i ena handen och trikoloren i den andra.

Bredvid henne står en ung man med pistoler i båda händerna.

En annan man dör vid hennes fötter med blicken fäst vid henne.

I förgrunden ligger flera stupade.

Hon vänder sig till (och manar på) två revolutionärer som står bakom henne - den ene beväpnad med sabel, den andre med en karbin (kort gevär).

284

Målning. En liten grupp (förmodligen en familj) som omfattar tre generationer är samlade kring ett bord där skålar med frukter och grönsaker och flaskor och karaffer med olika drycker trängs med vinglas.

Rummet bakom sällskapet är försänkt i mörker medan de själva är belysta rakt framifrån som från dagljus genom ett stort fönster.

De ger ett avspänt och gemytligt intryck i det ombonade rummet som förutom bordet är möblerat med pallar, små bord och en stor bekväm dyscha.

En liten flicka står vid bordet med ryggen vänd mot betraktare. Intill henne står en liten svart hund och äter från en stor tallrik som står på golvet.

285

Målning. Ett stort kullerstensbelagt torg i Paris som glänser i det milda ljuset från en jämngrå regnvädersdag.

I förgrunden går ett ungt par arm i arm i riktning mot betraktaren.

Mannen (som skyddar dem båda mot regnet med ett stort paraply) har kort hår och mustasch och bär hög svart cylinderhatt, svart rock med väst över vit skjorta med svart fluga och grå långbyxor.

Kvinnan bär hög brättlös hatt som framtill är försedd med ett genomskinligt tunt flor som når ned till hennes rödmålade läppar och är iförd en dubbelknäppt åtsittande brun jacka över en lång kjol i samma färg.

De ser båda åt sidan som om en och samma företeelse eller händelse fångat deras uppmärksamhet.

Runt omkring dem vandrar andra välklädda människor över torget med uppfällda paraplyer.

286

Målning från slutet av 1800-talet. Ett antal elegant klädda kvinnor står och väntar i ett kallt rum. Mitt i bilden står en kvinna i yngre medelåldern som möter betraktarens blick. En annan kvinna står bredvid henne och lägger, i en gest av sympati, sin hand på hennes axel. Längst bort i rummet, vid en dörr med skylten "Polisläkare" står en poliskonstapel som är iförd den typ av höga hjälmar som än idag används av den engelska polisen. En ung och mycket enkelt klädd kvinna står bredvid honom med nedslagen blick.

286

Svart-vitt foto. En skara människor i olika åldrar badar vid en klippig strand.

Badmodet skiljer sig mycket från dagens. Kvinnorna är mycket påklädda och bär alla stora badmössor för att skydda frisyren. Även flera av männen bär tvärrandiga kombinationer av shorts och kortärmade "tröjor" (andra män bär badbyxor som är lika nutidens).

I förgrunden lutar sig en kvinna över en liten pojke och tar i hans arm som om hon vill uppmuntra honom att "kliva i".

286

Illustration. Två små flickor och en lite äldre flicka som har ett litet barn i knäet roar sig med att projicera bilden av det stora varuhuset på väggen med hjälp av en laterna magica.

287

Målat porträtt. Mary Wollstonecraft mot svart bakgrund iförd en svart klänning som lämnar axlarna bara.

287

Målning. Ett "rum" som till vänster utgör något slags balkong eller veranda med utsikt mot en sandstrand medan den till vänster vetter in mot ett rum med stora välvda fönster.

Några lätt beslöjade kvinnor sitter lutade mot väggarna. En kvinna sitter uppflugen på krönet av den låga muren som vetter mot havet och spelar med händerna på en liten handhållen trumma med blicken vänd mot den öppna horisonten.

En annan kvinna ligger lättjefullt utsträckt på det med vackra mattor täckta golvet med ett guldfat med frukt intill sig.

287

Svart-vit filmscen. Kärleksparet står och håller om varandra på en borggård som är beströdd med döda eller döende människor.

288

Tre framställningar i bild av vampyrer och en titelsida.

Överst återges målningen Vampyren av Philip Burne-Jones där en kvinna i nattlinne lystet lutar sig över en medvetlös ung man som ligger utsträckt på rygg på en dyscha eller säng med en fördragen gardin som bakgrund.

En infälld bild återger titelsidan till den första vampyrromanen "The Vampyre. A tale" av John Polidori. (Under sista delen av titeln har någon infogat "By Lord Byron" för hand).

Därefter följer en illustration ur den irländske författaren Joseph Sheridans berömda novell Carmilla från 1871.

En kvinnlig vampyr kryper fram och sträcker ut armen mot en ung kvinna som sover på rygg i sin säng.

En bister mustaschprydd man som håller i en sabel kommer just in genom dörren.

I en målning av den norske konstnären Edvard Munch med titeln "Vampyren" (1893-1894) biter en rödhårig och bararmad kvinnlig vampyr en man i nacken medan hennes långa röda hårslingor flödar nedför offrets huvud som eld eller blod.

289

Foto. Tegelkyrka med två höga torn med spetsiga tinnar, branta sadeltak och höga smala fönster med spetsiga fönsterbågar.

289

Foto. Två höga kyrktorn med smala spetsig tak och höga och smala fönster.

289

Målning. Ett torg i medeltidens Visby.

Torget är omgivet av mycket höga hus med burspråk och torn.

I förgrunden står en ung kvinna med två små barn och en man. De ser sig omkring med förfäran.

Bakom deras ryggar lägger stadens borgare, under överinseende av danska knektar, guld och silverföremål i stora uppställda tunnor.

Bland människorna som är på väg till tunnorna går en jude som skiljer ut sig från de övriga genom sin klädedräkt: en konformad hatt och en lång mörk kaftan.

I bakgrunden sitter en man med långt skägg på en uppställd tronstol under en baldakin. Han bär rustning och håller ett stort slagsvärd mellan knäna. Runt tronen står tungt beväpnade riddare.

Längre bort skymtar marscherande knektar som leds av en riddare till häst.

289

Målning. Den svenska härens återtag från Norge med den döde Karl XII.

Soldaterna marscherar i ett långt slingrande led genom ett vintrigt fjällandskap.

I förgrunden bärs den döde kungen på en bår längs ett klipputsprång. Han ligger på rygg, fullt påklädd med en stor kudde under sitt bara huvud.

Framför båren går en officer med dragen värja.

En jägare, en pojke och en hund står bredvid processionen.

Jägaren bär en bössa över axeln och en död tjädertupp på ryggen.

Både han och pojken har tagit av sig sina mössor och står med böjda huvuden.

290

Ett färgfoto av toppen på Eiffeltornet med trikoloren. Infogad text upplyser betraktaren bland annat om att tornet är mer än 300 meter högt och att det bär antenner för trådlös telegrafi.

En infogad serie om fem svart-vita foton återger olika stadier i uppförandet av tornet från de första fundamenten till det i stort sett färdiga tornet.

292

Karta över Nordamerika från första hälften av 1800-talet. Vid den aktuella tidpunkten hörde varken Texas eller Kalifornien ännu till "De Förenta Staterna" som - när kartan gjordes - skiljdes från Mexico av det nyförvärvade området "Louisiana".

I kartans övre vänstra hörn återges även de arktiska områdena kring Hudson Bay i nordvästra Kanada.

293

Karta. USA:s expansion, samt årtalen för respektive områdes upptagande som delstat:

De tretton (ursprungliga) staterna 1783:

Förenta Staterna omfattar vid denna tid ett område i östra Nordamerika mellan - och omkring - bergskedjan Appalacherna och Atlanten som i nord-sydlig riktning sträcker sig från Nova Scotia i norr till områden strax norr om Florida i söder och som i väster avgränsas av (eller omger) Ohiofloden upp till Lake Erie (den östligast belägna av de stora sjöarna). Området omfattar följande delstater (från norr till söder): Maine New Hampshire, New York, Massachusetts, Rhode Island, Connecticut, Pennsylvania, New Jersey, Delaware, Maryland, Virginia, North Carolina, South Carolina samt Georgia.

Landvinster:

- Områden som lydde under de tretton staterna 1783: Områden söder om de stora sjöarna ned till Florida och kustområdet väster om Florida.
- Landvinster 1803-1819: Ett stort område mellan Klippiga bergen i väster och floderna Mississippi och Red river i öster som sträcker sig ned till och omfattar Mississippis delta, samt halvön Florida med angränsande kustområden i väster.
- 1845: Texas med angränsande områden i nordväst.
- 1846: Oregon med områdena där delstaterna Washington och Idaho skulle grundas.
- 1848: Stort område mellan Stilla havet och Klippiga bergen (sedermera delstaterna Kalifornien, Nevada, Utah och Arizona).
- 1853: Område i väster mot gränsen till Mexico som kom att höra till södra Arizona.

Upptagande av områden som delstater i USA 1791-1912:

- 1791-1796: Vermont (1791), Kentucky (1792), Tennessee (1796).
- 1803-1819: Ohio (1803), Louisiana (1812), Indiana (1816), Illinois (1818), Mississippi (1817), Alabama (1819).
- 1820-1850: Maine (1820), Missouri (1821), Arkansas (1836), Michigan 1837, Texas (1845), Florida (1845), Iowa (1846), Wisconsin (1848), California (1850).

- 1859-1890: Minnesota (1858), Oregon (1859), Kansas (1861), West Virginia (1863), Nevada (1864), Nebraska (1867), Colorado (1876), Montana, North Dakota och South Dakota (1889), Wyoming och Idaho (1890).
- 1896-1912: Utah (1896), Oklahoma (1907), Arizona och New Mexico (1912).

293

Målningen (Indianerna på "Tårarnas väg"):

Ett landskap med låga buskbevuxna kullar under tunga gråblå ovädersmoln.

En lång karavan som omfattar täckta vagnar av den typ som vanligtvis förknippas med nybyggarna, ryttare och "fotgängare" (mestadels kvinnor och barn) slingrar sig fram mellan kullarna.

Vagnarna är förspända med en blandning av hästar, oxar och åsnor.

Indianerna är för det mesta klädda på traditionellt vis och insvepta i färgstarka filter, men en del använder även bredbrättade hattar.

Kvinnorna som går bär småbarn eller tunga packningar på ryggen. Några av dem har till och med klövjat (lagt packning över ryggen på) sin hund.

Några amerikanska soldater i blå uniformer rider bland de deporterade.

I förgrunden rider en ung indiansk krigare med högburet huvud och geväret lagt framför sig över sadelknappen.

294

Målning. Sacajawea pekar ut något för Lewis och Clark.

Lewis är helt klädd som indianerna, medan Clark kombinerar indianska kläder (kolt dekorerad med långa fransar) med trekantig hatt, brett läderkoppel och kragstövlar.

Båda männen stödjer långa musköter mot marken.

En infogad karta återger området kring (och väster om) de stora sjöarna Lake Superior och Lake Michigan.

295

Del av ett handskrivet dokument.

295

Svart-vitt foto. En åker som på avstånd avgränsas av stora lövträd.

I förgrunden står flera män och en kvinna och arbetar med att ta upp sötpotatis med hjälp av korta hackor med breda blad.

Intill dem sitter en grupp kvinnor och en pojke på marken med högar av sötpotatis och stora flätade korgar bredvid sig.

Några meter bort har en man kört fram en hästdragen tvåhjulig flakvagn.

Längre bort plöjs en åker med häst.

Männen bär skärmmössor och är klädda i rocka med väst och långbyxor (utom i de fall då de har tagit av sig några plagg på grund av värmen).

Kvinnorna har en klut virad om hjässan och bär långa och vida kjolar med förkläden.

296

Målning. I förgrunden störtar blåuniformerade nordstatssoldater fram mot sydstatstruppernas linjer i ett lika våldsamt som dödsföraktande bajonettanfall medan en officer manar på dem genom att peka med sin dragna värja.

Över deras huvuden fladdrar deras regementsfana tillsammans med unionsflaggan.

Flera av de deltagande soldaterna faller handlöst när de träffas av motståndarnas eld och sällar sig därmed till de redan stupade och sårade i det gulbrända gräset.

Sydstatstrupperna framför dem (som bär grå uniformer eller civila kläder) har ställt upp sig i täta led framför en skog.

296

Svart-vitt fotoporträtt. Abraham Lincoln sittande i en länsstol. Han är barhuvad och har skepparkrans (ansat skägg utan mustasch). Hans fårade ansikte domineras av djupt liggande ögon under buskiga ögonbryn och en kraftig, något böjd, näsa.

Han är klädd i rock med väst, vit skjorta med mörk fluga och långbyxor.

297

Svart-vitt foto. Vy längs med ett långt och grunt skyttevärn som löper bakom - och parallellt med - en låg oregelbunden stenmur.

Flera stupade soldater ligger i skyttevärnet.

Över, och runt, värnet ligger även många kvarlämnade muskötter.

297

Svart-vitt foto. Stupade soldater på ett fält som ligger på rygg med magarna uppsvällda av begynnande förruttelse.

Flera av dem har uppknäppta rockar eller västar.

298

Karta över Minnesota från 1800-talets slut.

298

Svart-vitt foto. Täckta vagnar rullar fram längs en väg kantad av skogklädda sluttningar. Två kvinnor står vid vägkanten och betraktar dem.

298

Svart-vitt fotoporträtt av Bengta Nilsson. Hon har mittbenat hår och bär vit sjalett och jacka med knäppning.

299

Illustration. Ett tåg som kommer ut genom en tunnelmynning omgiven ett vintriga granskogar välkomnas av jublande kinesiska "rallare".

299

Efterlysning och foto.

Upptill:

Efterlysningsaffisch tryckt med rött bläck.

Texten lyder:

Reward (\$5,000,00)

Reward for the capture, dead or alive, o one Wm. Wright, better known as "Billy the Kid"

Age, 18, Height,5 feet (och så vidare)

Nedtill:

Svart-vitt foto av William Bonney. Han är slätrakad med halvlångt ostyrigt hår under en hatt med hög kulle.

Han bär halsduk, ärmlös väst, skjorta, bälte med rader av patroner, vida byxor och läderstövlar.

Han håller om pipen på ett Winchester repetergevär (gevär som kan skjuta flera skott i rad utan omladdning).

Han möter betraktarens blick med ett både hånfullt och utmanande ansiktsuttryck.

300

Målat porträtt. Simon Bolivar poserar iförd dubbelknäppt röd och svart uniformsrock med hög krage och förgyllda epåletter, vita, trånga byxor och höga, smala stövlar.

Han håller ett par handskar i sin högra hand och en plymprydd hatt i sin vänstra.

En sabel hänger i ett långt gehäng vid hans vänstra sida.

300

Två foton.

Den större bilden:

Svart-vitt foto som ger en panoramavy över den gigantiska byggarbetsplats där kanalens rad av väldiga slussar byggdes.

Dubbelspårig räls har dragits fram till bygget som kantas av ett antal kilformade "torn" uppförda av järnbalkar (med en teknik liknande som den som användes till Eiffeltornet)

Det mindre (infogade) bilden:

Gruppenfoto. En skara arbetare i olika åldrar har ställt upp sig i trappan till ett trähus.

De har alla skägg eller mustasch och bär baskrar och bredbrättade hattar, kavajer eller västar med skjortor och långbyxor.

Många av dem har en cigarett eller pipa i mungipan eller handen.

De yngre bland dem tittar in i kameran med ett "kaxigt" ansiktsuttryck och kroppsspråk medan de äldre ger intryck av att vara tärda och trötta.

301

Svart-vitt foto. En katolsk präst iförd kaftan och mössa står omgiven av en stor skara flyktingar bestående av kvinnor, barn och några enstaka äldre män.

Många av flyktingarna är insvepta i något som ser ut som stora sjalar eller filter.

Flera av dem sitter på marken.

Till höger, bakom flyktingarna, står några cigaretttrökande män med breda hattar tillsammans med en soldat.

Bakgrunden utgörs av ett högt plank som delvis skymmer stora lövträd.

301

Svart-vitt gruppfoto. Pedro II med familj står på en stenveranda framför ett högt fönster med uppslagna fönsterluckor.

Kejsaren, som är lång och smal och har ett stort vitt helskägg är klädd i mörk rock och mörka byxor. Han håller sin högra hand innanför rockslaget medan han fattar en cylinderhatt med vänster hand.

En barhuvad kvinna står bredvid honom och håller om hans högra arm.

Till vänster om henne sitter en äldre kvinna på en stol.

Två män i olika åldrar står till vänster om Pedro II.

Tre pojkar i olika åldrar ingår i gruppen (varav två i enlighet med tidens mode är iförda så kallad "sjömanskostym").

302

Filmscen. En man med "valrossmustasch" och uppvikt bredbrättad hatt riktar en revolver mot kameran.

302

Filmscen. En flinande man iförd sombrero (vidbrättad halmhatt) riktar den ena av två revolverar mot huvudet på en oberörd hårding spelad av Clint Eastwood.

302

Filmscen. Två män i bredbrättade hattar bråkar (den ene har fattat tag i den andres väst) medan två elegant klädda kvinnor ser på.

307

Målning. Ett mörkt rum där röda draperier och stora målningar skymtar i dunklet.

I förgrunden står drottning Victoria och håller fram en tjock läderinbunden bibel till en mörkhyad man som står på knä framför henne.

Drottningen bär ett diadem av guld och krinolin i blått silke och vit spets med korta ärmor och bara axlar.

Den afrikanske härskaren som sträcker ut händerna för att ta emot gåvan bär turban med en stor plym och mantel av leopardskinn över en lång vit dräkt och ett svärd med förgyllt fäste.

I bakgrunden skymtar en kvinna och flera uniformerade män.

308

Tre svart-vita foton (numreringen är tillagd i bildbeskrivningen).

1. Sex officerare sitter och står framför kameran.
Flera av dem bär dubbelknäppta uniformsrockor och långbyxor med revärer eller höga stövlar.
Sånär som på ett undantag är deras ansikten "dekorerade" med olika kombinationer av polisonger, skägg och/eller mustascher.
De flesta bär uniformsmössor med kort skärm, men även höga hattar och skinnmössor förekommer i sällskapet.
Flera av dem är beväpnade med sablar i långa gehäng som dinglar utmed deras sida.
2. Ökenliknande kalt landskap med låga kullar. En svagt antydd väg eller stig slingrar sig fram utmed sluttningarna.
I förgrunden ligger kanonkulor kringspridda på marken.
3. En man sitter på kuskbocken till en lådlik vagn med påskriften "Photographic Van" (skaklarna ligger för tillfället "hästlösa" på marken framför vagnen).

309

Svart-vitt foto. Florence Nightingale står med ett hopvikt papper i händerna och ser rätt in i kameran med ett beslutsamt ansiktsuttryck.

Hon bär ett slags vit hätta över bakre delen av hjässan som inte döljer hennes mittbenade hår och är iförd en längärmad krinolin med bred spetskrage.

Hennes namnteckning löper tvärs över övre delen av fotot.

309

Målning. Ett rum eller en innergård som, via ett stort öppet portvalv, vetter ut mot en utsikt över Istanbul med vita byggnader och höga minareter.

Inne i rummet står en brokig skara av kvinnor och män från olika kulturer.

I förgrunden ligger en sårad soldat på en bår. En kvinna som står på huk vid båren räcker honom en metallbägare.

Mitt för båren står Florence Nightingale som är precis likadant klädd som på det ovan nämnda fotografiet.

Ett långt tåg av sårade brittiska soldater är på väg till sjukhuset antingen på bårar eller stödda av kamrater.

311

Målat porträtt av Giuseppe Garibaldi som står med en dragen sabel i ena handen och den italienska flaggan i den andra.

Han är barhuvad och har ett stort rödblont helskägg.

Han är röd skjorta med löst knuten halsduk och vida ljusgrå byxor med röda revärer.

Bakom honom skymtar flera segelfartyg och en hjulångare.

En infogad karta över Italien återger följande:

- Kungariket Sardinien 1858: Omfattar ön Sardinien och den nordvästligaste delen av nuvarande Italien med städerna Genua och Turin.
- Annekterat av Kungariket Sardinien 1859: Lombardiet i norra Italien med staden Milano.
- Till Frankrike 1860: Områden i den nordostligaste delen av nuvarande Italien med området Tyrolen och städerna Trento och Trieste (vid Adriatiska havet).
- Annekterat av Kungariket Sardinien 1860: Större delen av Italien med Parma, Modena, Toscana med staden Florens, Kyrkostaten med städerna Bologna och San Marino, de små länderna Pontecorvo och Benevento och Kungariket Bägge Sicilierna med städerna Neapel, Milazzo och Palermo.
- Annekterat av Kungariket Italien 1866: Venetien i nordost med staden Venedig.
- Annekterat av Kungariket Italien 1870: Staden Rom med kringliggande områden i norr och söder.

311

Målat porträtt. En bister Otto von Bismarck sitter med armarna i kors och ser åt sidan.

"Järnkanslern" är flintskallig med buskiga vita ögonbryn och mustasch.

Han bär stärkkrage med fluga och mörk rock.

312

Svart-vitt foto. Ruiner i ett snötäckt landskap.

I förgrunden står en soldat och siktar genom en liten fönsteröppning i en tegelvägg som har hört till ett hus.

Flera andra soldater skymtar i bakgrunden.

312

Målning. En ursinnig strid utkämpas vid en bro som leder till en bräschen (uppsprängd öppning) i en kraftig stenmur.

Preussiska soldater som bär hjälmar med höga kammar stormar fram över bron mot bräschen som försvaras av mörkhyade soldater i blåroda uniformsrockar, röda mössor och vida vita byxor.

I striden, som utkämpas på kort avstånd, håller preussarna på att få övertaget. Flera av försvararna har stupat på bron eller i stenhögarna vid bräschen (tre av dem gömmer sig vadande i det grunda vattnet under bron).

Innanför bräschen skymtar hustak och gavlar som hör till stadsbebyggelsen.

312

Karta över det enade Tyska riket.

Landet gränsade i norr till Danmark, i väster till Nederländerna, Belgien, Luxemburg och Frankrike, i söder och sydost till Schweiz och Österrike-Ungern och i öster till Ryssland.

Följande tyska stater ingick i det nya riket:

- Preussen - Omfattade större delen av västra, norra och östra nuvarande Tyskland med huvudstaden Berlin, samt områden längre österut och utmed Östersjökusten som numera hör till Polen och Ryssland (Kaliningrad med omgivning).
- Bayern - Sydvästligaste delen av nuvarande Tyskland med städerna Regensburg och München.
- Oldenburg - Del av nordvästra nuvarande Tyskland väster om staden Bremen och som når Nordsjön i norr.
- Braunschweig - Område i centrala delen av nuvarande Tyskland.

Följande sex småriken låg alla tätt intill varandra norr om Bayern:

- Sachsen-Meiningen
- Sachsen-Weimar-Eisenach
- Sachsen-Coburg-Gotha
- Sachsen-Altenburg
- Schwarzburg-Rudolstadt
- Reuss-Gera

313

Fotoporträtt av drottning Victoria.

Drottningen bär något som liknar en brudkrona med en lång vit slöja som faller över hennes bakhuvud, nacke och rygg.

Hon är iförd en mörk klänning med spetsbårder under ett ljusblått ordensband, en kraschan och fler ordnar.

313

Två svart-vita foton.

Till vänster:

Tre män som alla har långa helskägg och bär turban.

De är alla iförda vida kläder. Två av dem är beväpnade med sablar.

Till höger:

En grupp med män står och sitter i ett rum. De bär alla stora turbaner och tre av dem har stora helskägg (de två andra är slätrakade) och är iförda vida luftiga kläder.

Flera av dem är beväpnade med sablar och muskötter/gevär.

314

Färglagt fotoporträtt. Chulalongkorn sitter i en länsstol.

Han har kort hår och mustasch.

Han bär en hög avsmalnande "spirlignande" huvudbonad som glänsar av guld och en ljusblå rock med inslag av guld till ljusgrå knäbyxor, vita strumpor och "toffelliknande" förgyllda skor.

På ett litet bord bredvid honom ligger ett svärd.

314

Foto. Byggnad i östasiatisk stil med flera sadeltak som delvis ligger utanpå varandra och en hög och smal, förgylld central spira.

Byggnaden (som avtecknar sig mot ett bakomliggande skogsbryn) speglas i en blank vattenyta.

315

Svart-vitt foto. Deltagare i upproret går längs en bred gata i ett kinesiskt samhälle.

Gatan kantas av låg bebyggelse och en rad telegrafstolpar.

215

Svart-vitt foto. Kejsaren (som är barhuvad och enkelt klädd) sitter på en bänk och håller armarna om två småbarn.

Det ena av barnen sitter på bänken bredvid honom medan det andra står på golvet.

Alla tre är klädda i ett slags kaftaner.

316

Färglagt foto. Två låga gatustånd byggda i trä.

I ståndet till höger hänger olika sorters torkad fisk från det öppna "taket". Nedanför står ett bord som även det är täckt med olika sorters fisk.

I ståndet till vänster (som är under tak) står fat med olika anrättningar framdukad på ett bräde som vetter ut mot gatan.

Flera kvinnor klädda i vida fotsida kläder med breda ärmar sitter eller står kring stånden.

En barhuvad man som håller i en rot eller en fisk bär en väldig packning i ett knyte på ryggen.

En kvinna längst till höger står och håller i något slags stränginstrument med "klossliknande" resonanslåda och ytterst smal hals.

316

Japansk karikatyrteckning där två boxare som utkämpar en match har fått huvudena "utbytta" mot fartyg.

Den japanske boxaren (som har ett japanskt krigsskepp som huvud) ger sin ryske motståndare en väldig smocka som får dennes huvud (i form av ett mycket stort skepp) att vika sig på mitten.

316

Målning. Japanska pansarskepp ångar fram på rad med svart rök bolmande ur skorstenarna medan de vrider sina kanontorn åt sidan och beskjuter ryska befästningar på land.

Därborta stiger tjock svart rök upp från andra sidan en kulle.

I förgrunden slår kaskadrar från rysk svarseld upp bredvid de japanska fartygen.

317

Målat porträtt (i svartvit återgivning).

John Hanning Speke står barhuvad vid stranden av en sjö.

Upptäckaren - som är korthårig och har ett långt yvigt helskägg - är iförd en jacka med rader av fickor på ömse sidor av bröstet/magen, vida långbyxor och svarta skor.

Bredvid honom står en sextant (ett navigationsinstrument för uppmätning av vinklar) på ett lågt staffli.

Sjön bakom honom är kantad av klippiga stränder och utskjutande uddar.

318

Illustration. En vitklädd Stanley - som åtföljs av två unga afrikaner som håller i en amerikansk flagga respektive ett gevär - lyfter på tropikhjälmen för en mörklädd doktor Livingstone som kommer honom till mötes med utsträckt hand.

Händelsen som äger rum i ett afrikanskt samhälle (ett hus med högt vassklätt sadeltak skymtar i bakgrunden) bevittnas av flera män klädda i vitröda turbaner och långa vita dräkter.

318

Två svart-vita foton.

Upptill:

En trupp med brittiska soldater står på en kaj med ett fartyg i bakgrunden.

Soldaterna bär höga ljusa tropikhjälm, uniformsjackor med patronbälten, byxor med benlindor kring smalbenen och lågskor.

Flera av dem har ställt sina tunga packningar och gevär bredvid sig.

Ned till:

Boersoldater tar betäckning bakom en låg stengårdsgård medan de tar sikte på motståndarna.

De bär bredbrättade hattar och är civilt klädda. Några av dem bär patronbälten över bröstet.

319

Karta. Det koloniala Afrika 1914.

- Storbritannien: Egypten, Anglo-Egyptiska Sudan, Brittiska Somaliland, Uganda, Brittiska Östafrika (Kenya), Nyasaland (Malawi), Nordrhodesia (Zambia), Sydrhodesia (Zimbabwe), Bechuanaland (Botswana), Sydafrikanska unionen, Swaziland, Lesotho, Nigeria, Guldkusten, Sierra Leone, Gambia.
- Italien: Libyen, Eritrea, Italienska Somaliland (södra Somalia)
- Frankrike: Senegal, Franska Västafrika (Mauretanien, Mali och Niger), Marocko, Algeriet, Tunisien, Franska Ekvatorialafrika (Tchad, Centralafrikanska Republiken och Gabon), Madagaskar.
- Belgien: Belgiska Kongo (Demokratiska Republiken Kongo).
- Spanien: Spanska Marocko (norra Marocko), Rio de Oro (Västsahara), Kanarieöarna.
- Portugal: Portugisiska Östafrika (Mocambique), Angola, Portugisiska Guinea (Guinea Bissau).
- Tyskland: Tyska Östafrika (Tanzania), Tyska Sydvästafrika (Namibia), Kamerun, Togo.
- Självständig stat: Etiopien.

320

Illustration. Två mustaschprydda och uniformerade män med många medaljer på bröstet (fler hos Voulet än hos Chanoine).

320

Svart-vitt foto. Två små gravkummel ligger sida vid sida i skuggan av ett stort lövträd.

I bakgrunden skimtar de toppiga hustaken i ett afrikanskt samhälle.

320

Omslaget till Joseph Conrads roman med en bild av en båt som stävar uppför en tropisk flod.

321

Två illustrationer.

Upptill:

Straffångar ros ut till ett väntande linjeskepp med dubbla kanondäck.

I förgrunden står en stor skara på stranden för att ta avsked av de förvisade. Flera av människorna på stranden uttrycker förtvivlan och sorg på olika sätt.

Ned till:

Undre däck på ett segelfartyg. Kvinnor barn och män trängs i det svagt upplysta men stora utrymmet.

På ömse sidor är rummet indelat i bås medan dess mitt domineras av ett långt och brett bord omgivet av längsgående bänkar där vuxna och barn sitter och äter från tallrikar med höga kanter (på bordet står stora öppnade burkar fulla med skeppsskorpor).

Hattar och andra klädesplagg är upphängda på många av de bjälkar som bär upp taket/övre däck.

322

Proklamation som är utformad som en slags "seriestripp" om fyra teckningar med den (delvis otydliga) texten "Governor Davey's Proclamation for the Aborigines".

Teckningen/teckningarna återges nedan (numreringen är tillagd i bildbeskrivningen):

1. Till vänster står två likadant klädda unga män - den ene aborigin, den andre britt med var sin likadan hund i koppel vid sin sida och håller armarna om varandras axlar som ett uttryck för vänskap.
I mitten står två små flickor - den ena mörkhyad, den andra ljus - som båda är klädda i likadana gula klänningar och håller varandra i handen.
Till höger står två vitklädda kvinnor - den ena aborigin, den andra brittisk - sida vid sida och håller var sitt litet barn i famnen - den ljushyade i ett mörkhyat barn, den mörkhyade i ett ljushyat barn.
2. I mitten skakar en aboriginsk hövding med fjäderskrud hand med den uniformerade brittiske guvernören.
Hövdingen åtföljs av män, kvinnor och barn från ursprungsbefolkningen som alla går nakna. Guvernörens följe består av två röduniformerade soldater i höga hattar och en civil man iförd cylinderhatt, rock och vita byxor.
3. En aboriginsk man dödar en britt med kastspjut. Guvernören beordrar en soldat att hänga den aboriginske mördaren i ett träd.

4. En brittisk man skjuter en aborigin till döds. Guvernören beordrar en soldat att hänga den brittiske mördaren i ett träd.

322

Samtida illustration. Lola Montez (som står i förgrunden) framför sin dans på den av blommor beströdda scenen inför en talrik (till största delen manlig) publik.

Artisten - som är iförd en kortärmad och vid klänning som når ned till knäna - lutar sig fram samtidigt som hon "gläntar" på sitt dekolletage (urringning) med ena handen.

Majoriteten av publiken reagerar med varierande grader av entusiasm, men två kvinnor som sitter på en loge, och även flera av männen, döljer generat sina ansikten med vad de har till hands; solfjädrar, böcker, näsdukar eller hattar.

På ett infogat svart-vitt fotoporträtt står Lola Montez lutad mot ett litet dukklätt bord. Hon är klädd i krinolin och har draperat en stor vit sjal med spetsbroderier över hjässan och axlar.

325

Ett kullerstensbelagt stadstorg som badar i solsken från en blå himmel

I förgrunden flanerar små grupper av kvinnor klädda i höga hattar och långa kjolar tillsammans med några män som bär cylinderhatt, kostym och promenadkäpp intill hästdragna vagnar.

Längre bort ligger torgstånd i skuggan av planterade lövträd.

En infogad illustration föreställer en mustaschprydd man med glasögon som artigt hälsar på två elegant klädda damer genom att lyfta på hatten.

Alla tre på bilden använder ett slags tidiga rullskridskor som består av små "cykelhjul" på ställningar som är fastspända vid vristen och strax under knäet.

325

Illustration. Tidig vattenklosett. Behållaren med vatten är monterad högt upp på väggen ovanför själva toastolen (som är ansluten till "skålen" medelst ett långt lodrätt rör som löper längs med väggen).

Toastolen själv saknar ring men är försedd med en bred kant.

326

Starkt stiliserad målning som är bild och ornament på en gång (lite som så kallade illuminationer i medeltida handskrifter).

Två kvinnor står med sina intill förväxling lika ansikten vända mot varandra.

De har båda samma ansiktsuttryck med nästan slutna ögon och ett vagt leende på sina putande läppar.

Deras "droppformade" kroppar är däremot (i likhet med deras yviga upplagda hår) oproportionerligt stora och såväl omgivna som definierade av långa, böjda kala "stänglar" som efter vissnade växter.

Kroppen på kvinnan till vänster (som står i förgrunden) innehåller en vinröd sfär med ett naket spädbarn som ligger på rygg med hjässan omsluten av de nyss nämnda stänglarna. Flera rosor i olika dämpade färger är infogade i målning (till exempel vid de två kvinnornas tinningar).

326

Reklamaffisch. Under texten "Bières de la Meuse" står en ung kvinna lättjefullt lutad mot ett litet bord med en skummande ölsejdel i ena handen och hakan stödd mot den andra.

Hon bär en överdimensionerad krans hopfogad av solmoget gula ax av korn och vete och stora röda blommor med breda kronblad på sitt rödblonda hår vars långa slingor böljar ned för hennes rygg och höft.

Hennes bruna kjol är delvis neddragen från hennes högra skuldra och bröst.

Hon bär ett bälte av stora ovala plattor av gul metall.

Bakom henne skymtar höga humlestänger med slingrande humle.

Bordet under henne pryds framtill av en liten "medaljong" med en kvinna som sitter vid en flödande källa.

327

Målning. En man lutar sig ömsint över en kvinna som vänder sitt ansikte upp mot honom med slutna ögon.

Mannen (som är återgiven snett uppifrån) håller sina händer om kvinnans huvud.

Hon omfamnar honom med ena armen och lägger sin andra hand över hans.

Mannens hjässa är smyckad med gröna blad, kvinnans med blå och vita blommor.

Kärleksparet är omgivna av en varmt gul sfär fylld av stiliserade blommor i form av koncentriska cirklar och mönster i form av blommor och olika sorters rutor.

Sistnämnda sfär är i sin tur omgiven av ett brunt fält bestrött med en "stjärnhimmel" av oregelbundna gula fläckar.

327

Målning. En vitklädd kvinna med långt blont hår blir angripen av en örn som försöker slita en stor bok ur händerna på henne.

Dramat utspelar sig under en himmel höljd i mörkgrå ovädersmoln och mot fonden av ett grönsvart stormande hav med vita bränningar.

328

Titelsidan till Theodor Herzls "Der Judenstaat" med undertiteln "Versuch einer modernen Lösung der Judenfrage von Theodor Herzl.

Doctor der Rechte".

328

Svart-vitt foto. Theodor Herzl sitter på ett skeppsdäck med korslagda ben tillsammans med en grupp andra män. Flera i gruppen är klädda i traditionellt arabisk klädesdräkt - andra - bland dem Herzl själv - är västerländskt klädda.

329

Två svart-vita foton.

Upptill:

Foto taget snett uppifrån.

Höga värn byggda av bråte täckt med gatsten. Två fältkanoner är uppställda bakom värnen som har "luckor" för kanonernas eldrör.

Ned till:

Samma sorts värn som beskrivits ovan men nu fotograferat rakt framifrån.

En stor trupp med uniformerade soldater är uppställda bakom, och kring, värnet (som är försett med en kanon vars mynning pekar rakt mot betraktaren).

En av soldaterna håller upp en laddstake (en sorts cylindrisk "borste") med långt skaft som användes vid laddning av kanoner)

330

Svart-vitt foto. En vilt protesterande Emmeline Pankhurst lyfts upp bakifrån av en bastant poliskonstapel så att hennes fötter inte når marken.

Två kostymklädda män går bredvid.

330

Svart-vitt foto. En kapplöpningsbana där en stor publik trängs bakom ett staket till höger.

På banan ligger en kvinna, en häst och en ryttare efter varandra.

Två efterföljande ryttare försöker väja för att inte rida på någon av dem.

330

Svart-vitt foto. Fredrika Bremer sitter i en stoppad länsstol eller fåtölj.

Hon bär ett slags mönstrad "hätta" över hjässan och är klädd i kortärmad pälsbrämad jacka och krinolin.

Hennes högra arm vilar på ett litet bord där det står en jordglop intill en stapel med böcker och en liten vit byst.

331

Svart-vitt fotoporträtt av Harriet Beecher Stowe med en infogad bild av omslaget till en utgåva av romanen Uncle Tom's Cabin.

Omslagsbilden föreställer en arg slavägare beväpnad med en käpp som hotfullt lutar sig över en slav som ligger på rygg framför honom.

331

Svart-vitt foto. En gymnastiksal där de höga väggarna är täckta av ribbor.

I förgrunden står en stor grupp kvinnor klädda i knälånga mörka kjolar som alla unisont böjer sig bakåt med uppsträckta armar.

332

Svart-vitt foto. William Booth sittande i en öppen vagn (eller bil).

Han har långt vitt helskägg och bär en uniformsmössa liknande de som används av officerare inom militären.

332

Svart-vitt foto. Ett långt tåg med "finklädde" människor vandrar längs en väg som till höger kantas av en gårdsgård (ett slags staket uppbyggt av snedställda störar).

I förgrunden går många ungdomar under en stor banderoll med något slags "vapensköld".

De flesta av flickorna bär ljusa klänningar och vida ljusa hattar medan pojkarna bär svarta kostymer och skärmmössa.

I bakgrunden skymtar hus med vita knutar.

333

Två svart-vita foton.

Till vänster:

Fotoporträtt. Hjalmar Branting har tjockt grånat hår som står rakt upp över hjässan, buskiga ögonbryn och stor vit mustasch.

Han bär mörk kostym, vit skjorta med stjärkrage och slips.

Till höger:

Inifrån första kammaren. Riksdagsledamöterna på bilden är genomgående medelålders - eller äldre - vitskäggiga män.

På väggarna hänger stora inramade porträtt av äldre män.

334

Valaffisch med en teckning omgivet av röd text.

Under exklamationen "Män och Kvinnor!" står en man och en kvinna sida vid sida.

Mannen, som är barhuvad och bär uppknäppt skjorta med uppkavlade ärmar, långbyxor och breda skor håller ett hoprullat dokument i vänster hand (höger hand håller han om ryggsidan på kvinnan bredvid sig med en beskyddande gest).

Kvinnan, som står med ena handen på höften, möter betraktarens blick med ett beslutsamt ansiktsuttryck.

Hon är klädd i vit blus med sjal kring axlarna och en kjol som slutar strax över vristerna.

Under bilden står det: "Rösta med socialdemokratiska arbetarpartiet".

334

Svart-vitt foto. Gustav V står och talar från ett tygtäckt podium dekorerat med små kronor. Såväl kungen som hans entourage (följe) som omger podiet bär hjälmar och hattar prydda med stora "mopplika" plymer och varma rockar (till och med en av två små pojkar i sällskapet är utstyrd på detta sätt).

I förgrunden skymtar huvuden och nackar på en talrik publik.

335

Svart-vitt familjefoto. Nathan och Anna Söderblom sitter omgivna av nio barn och ungdomar som (ungefärligen) omfattar åldrarna 5 till 20 år (den yngste - en pojke - sitter i Annas knä).

Flickorna och kvinnorna är klädda i långa mörka klänningar.

De yngre pojkarna bär sjömanskostymer med kortbyxor, de äldre mörk kostym med vit skjorta och fluga.

336

Svart-vitt foto. En skara flottare står på en låg brygga som blänker av väta.

De flesta av dem bär bredbrättade hattar och varma tröjor, rockar eller jackor över byxor och höga stövlar.

Bortom dem skymtar en skogklädd strand.

336

Svart-vitt foto. Vy över ett stort upplag med staplade brädor.

På andra sidan upplaget ligger tre stora segelfartyg förtöjda vid en brygga.

Vart och ett av dessa fartyg är omgivet av två eller fler skjul uppförda på små flottar.

I bakgrunden skymtar ett likadant brädupplag på en utskjutande udde.

336

Foto. Stor stenbyggnad i "gotisk stil" med torn med spetsiga tak och tinnar, höga trappstegsformade gavlar, stora välvda fönster och burspråk.

Byggnaden är omgiven av välklippta gräsmattor och stora lövträd.

336

Svart-vitt foto. En ung barnfamilj med fyra barn (varav den yngsta sitter på pappas arm) står i snön utanför ett envånings kyffe som är hopfogat av alla möjliga disparata brädor och stockar

Långa istappar hänger framför byggnadens enda fönster.

Ett högt kaminrör sticker upp genom taket som en fabrikkorsten i miniatyr.

339

1. Foton av samer (numreringen är tillagd i bildbeskrivningen).
Färglagt foto. En ung kvinna klädd i traditionell samiskt dräkt står framför en målad kuliss som föreställer ett landskap med snötungda granar och en liten ensam stuga. Hennes långa mörkblonda hår är kammat i mittbena och flätat i flera smala flätor som når ned över hennes axlar.
Hon bär en hög, röd, toppig mössa och en lång svart kjolliknande kolt med hög krage och en v-formad öppning över bröstet täckt av en halsduk eller tröja med rutmönster i klara gröna och röda färger.
I bältet bär hon något slags börs (penningpåse) dekorerad med långa röda, svarta och vita band.
På fötterna har hon kraftiga läderskor över svarta strumpor.
Hon håller en lång stav i ena handen.
Två infogade svart-vita foton återger tre kvinnor (varav en sittande i en pulka med tömmar i handen) som är klädda och utrustade på liknande sätt.
2. Svart-vitt foto. Samisk kvinna som bär ett litet barn på ryggen i en kont (cylinderformad behållare av näver)
Hon är i övrigt klädd och utrustad på samma sätt som beskrivits ovan (förutom att hennes kolt är längre och mössan högre).
3. Två svart-vita foton av en samisk kvinna och ett litet barn som båda är klädda på samma sätt och bär den tidigare nämnda toppiga mössan.
4. Svart-vitt foto. En samiskt man står med korslagda armar och tittar rakt in i kameran.
Han har långt hår men inget skägg och är klädd som de tidigare beskrivna kvinnorna förutom att hans kolt har en hög uppfälld krage som når upp till hans kinder.
5. Svart-vitt foto. Samisk man som står med ett kraftigt spjut i ena handen och en bössa i en rem över ryggen.
Han bär den höga mössan och en kortärmad kolt med uppfälld krage som når ned till hans knän över veckade byxor i något glänsande material och därtill grova skor.
I bakgrunden skimtar stängsel och ett timrat skjul med sadeltak.

340

Skämtteckning och svart-vitt foto.

Upptill: Teckning där den dåvarande svenska statsministern sitter vid sitt skrivbord med en liten handdriven brandpump bredvid sig.

Framför honom står en ilsket ryggkrökande katt (Norge) som är hopbunden med en oförstående hund (Sverige) medelst ett brinnande rep som utvecklar ett stort mörkt rökmoln.

Nedtill: Foto. Ett skara högtidliga medelålders eller äldre män står och sitter runt ett stort bord där ett antal dokument är framlagda.

340

Följande text är skriven med svarta bokstäver över en norsk flagga:

"13. August 1905

JA

vi elsker dette Landet!"

341

Teckning. Fem män som representerar stormakterna Tyskland, Frankrike, Storbritannien, Japan och USA (företrätt av "Uncle Sam") sitter och spelar poker.

I stället för pengar spelar de om vapensystem som pansarskepp, ubåtar, flygplan och luftskepp (alla deltagarna har en hög av sådan krigsmateriel på golvet bredvid sig).

Japanen satsar ett stort pansarskepp.

Tysken (som bär vit uniform med epåletter och skinande hjälm krönt av en förgylld örn) håller en zeppelinare i beredskap under bordet.

341

Foto. Ett gråmålat slagskepp ångar fram genom ett lugnt hav.

Skeppet har rak förstäv, flera rörliga kanontorn med två eller fler kanoner i varje torn och en överbyggnad med två låga master och flera våningsplan.

Stäven är dekorerad med en stiliserad svart örn.

342

Illustration. Den vituniformerade ärkehertigen och hans likaledes vitklädda gemål färdas i en öppen bil.

Gavrilo Princip (som står vänd med ryggen mot betraktaren) har just träffat ärkehertigen som sjunker tillbaka i sätet och avfyrar nu sin revolver mot den förskräckta ärkehertiginnan som står och stirrar på sin döende make..

Flera poliser och soldater rusar fram till fots eller på hästryggen - men försent.

I bakgrunden skimtar många människor som från trottoaren eller från fönster blir vittnen till händelsen.

Den ovan beskrivna bilden är infogad i ett foto av en ljusblå uniform med förgyllda kragsspeglar och knappar.

346

Målning. En kvinna iförd en röd- och svarttrutig klänning som slutar ovanför knäna sitter vid ett runt cafébord mot en fond av serisröda väggar.

Hon har kort sidbenat hår och bär monokel över det ena av sina insjunkna och halvslutna ögon som är svullna av trötthet och sömnbrist.

Hon tittar åt sidan medan hon drar upp sin rödmålade överläpp över framtänderna i en grimas som skulle kunna vara ett uttryck för avsmak eller förakt.

I den ena av sina oproportionerligt stora händer håller hon en brinnande cigarett.

På det vita marmorbordet framför henne står en drink i ett glas med hög fot bredvid ett öppnat cigarettpaket och en ask med tändstickor.

347

Tidslinje som omfattar perioden 1910 till 1945.

Tidslinjen återges:

- 1914: Skotten i Sarajevo. Första världskriget börjar. Västfronten utvecklas snart till skyttegravskrig.
- 1916: Slaget vid Somme kostar 1,5 miljoner soldater livet.
- 1917: Tsarens regim i Ryssland faller. På hösten tar bolsjevikerna över makten.
- 1917: USA inträder i kriget på ententens sida.
- 1918: Ryssland erkänner sig besegrad av Tyskland, men senare under året lider Tyskland nederlag mot briter, fransmän och amerikaner.
- 1918–1919: Spanska sjukan skördar över 20 miljoner människoliv.
- 1919: Versaillesfreden.
- 1922: Sovjetunionen upprättas. I Italien upprättar Mussolini en fascistisk diktatur.
- 1924: Lenin dör och en maktkamp utbryter i Sovjetunionen, vilket leder till att Stalin tar över.
- 1929: Börskraschen på Wall Street blir början på en världsomspännande depression.
- 1931: Skotten i Ådalen.
- 1933: Nazisterna tar makten i Tyskland.
- 1936–1939: Spanska inbördeskriget.
- 1937: Japan angriper Kina och Östasien kastas in i ett förödande krig.
- 1939: Andra världskriget börjar med den tyska invasionen av Polen.
- 1939–1940: Finska vinterkriget.

- 1941: Genom det japanska anfallet mot Pearl Harbor dras USA in i andra världskriget.
- 1942: I striderna vid Stalingrad, el-Alamein och Guadalcanal vänder kriget till de allierades förmån. På Wannseekonferensen dras riktlinjerna upp för utrotningen av judar i tyskkontrollerade områden.
- 1944: D-dagen: de allierade invaderar Normandie, varefter Frankrike befrias.
- 1945: Tyskland och Japan besegras. USA fäller atombomber över Hiroshima och Nagasaki.

348

Svart-vitt fotomontage.

I förgrunden rusar brittiska soldater upp ur sina skyttegravar för att anfalla genom ett fullständigt ödelagt landskap.

Soldaterna bär skålformade hjälmar och är beväpnade med gevär med bajonetter.

Ovanför dem flyger tre biplan (flygplan med två vingpar - det ena ovanför det andra) som omges av svarta krevader från luftvärnskanoner.

350

Två svart-vita foton och en värningsaffisch (numreringen är tillagd i bildbeskrivningen).

1. Entusiastiska tyska soldater står i fönstren till en järnvägsvagn och vinkar.
Under dem (på sidan av vagnen) har någon målat följande text:
"Von München über Metz nach Paris".
2. Människor står och läser löpsedlar med rubriken "Zu den Waffen!"
3. Engelsk värningsaffisch med en bild av St Paul's Cathedral som till vänster är flankerad av Storbritanniens, Belgiens och Rysslands flaggor, och till höger av Frankrikes, Serbiens och Japans.
Texten på affischen lyder:
"Men of London! Remember! We must have more men so join now and help to shorten the Duration of War.
God save the King."

351

Karta. Europa, Nordafrika och norra Mellanöstern 1914. Militärallianser och neutrala stater.

- Centralmakterna 1914: Tyskland och Österrike-Ungern (som omfattar Tjeckien, Slovakien och delar av Polen, Slovenien, Kroatien och Bosnien Hercegovina).
- Med centralmakterna senare allierade stater: Bulgarien och Osmanska riket (som förutom nuvarande Turkiet omfattar Syrien, Libanon, Palestina, Jordanien, och Irak).
- Ententen 1914: Storbritannien (med Irland, Egypten och Kuwait), Frankrike (med Marocko, Algeriet och Tunisien), Belgien, Ryssland (som omfattar Finland, Baltikum,

Polen, Vitryssland, Ukraina och länderna i södra Centralasien och Kaukasus), samt Serbien och Montenegro.

- Med ententen senare allierade stater: Portugal, Italien (med Libyen), Rumänien och Grekland.
- Neutrala stater: Spanien, Danmark (med Island), Norge, Sverige, Nederländerna, Schweiz, Albanien, Persien och Arabien (med undantag för Kuwait som hör till Storbritannien).

352

Svart-vitt foto.

Brittiska soldater sitter i en grund skyttegrav.

Framför dem är två kulsprutor uppställda bredvid flera lådor med ammunition.

Soldaterna bär skålformade stålhelmar med breda brätten.

Ett infällt foto visar hur en stor skara brittiska soldater "rider" på en stridsvagn som är på väg uppför en slänt.

Stridsvagnen - som saknar kanontorn - har (sedd från sidan) formen av ett flackt parallelogram med larvfötter som löper runt dess sidor/gavlar (kanoner sticker ut ur små "utbuktningar" på sidorna).

353

Svart-vitt foto. Den uniformerade tsaren som rider in bland manskapet i sällskap med två officerare visar upp en liten ikon för soldaterna där de står på knä med långa ränslor över ryggen.

354

Svart-vitt foto. Italienska soldater har byggt ett kulsprutenäste kantat av sandsäckar och flata stenar vid kanten av ett stup.

På botten av dalgången långt nedanför dem ringlar en väg.

354

Svart-vitt foto. Två brittiska officerare poserar vid en stor förviden och trasig konstruktion av pansarplåt. I bakgrunden skymtar flera japanska soldater.

355

Svart-vitt foto. Australiska soldater rusar uppför en slänt i ett kallt landskap.

De bär bredbrättade hattar och är beväpnade med gevär med bajonetter.

355

Propagandaaffisch. Bilden föreställer tre soldater med platta helmar som bemannar en kulspruta.

Det långa patronbältet som matas in i vapnet består närmast åskådaren istället av en lång rad med frimärken med texten "War savings stamp".

Texten på affischen lyder:

"Help them keep your war savings pledge".

356

Propagandaaffisch och svart-vitt foto.

Affischen föreställer en brittisk stridsvagn av den typ som beskrivits på sidan 352 som avfyrar sina kanoner samtidigt som den stegrar sig när den tar sig över ett hinder.

I förgrunden flyr skräckslagna tyska soldater i panik.

I bakgrunden skimtar framryckande brittiska soldater.

Fotot återger en djup och lerig skyttegrav.

Tre soldater sover sittande eller liggande på olika ställen i skyttegraven medan en fjärde håller vakt vid dess kant med ett gevär i händerna.

Hela bilden ger ett intryck av smuts och djup misär.

356

Svart-vitt foto. Två tyska soldater sitter och tittar på ett stort antal råttor som har hängts upp i svansarna på uppspända linor (ungefär som torktvätt).

Några av råttorna sprattlar för att komma loss.

358

Svart-vitt foto. Georg Trakl iförd uniform.

359

Svart-vitt foto. Lawrence klädd som beduin med huvudduk och dräkt i vitt tyg och med en stor krokig dolk smyckad med rikliga ornament instucken i bältet.

359

Svart-vitt foto av Arthur Balfour ovanför ett maskinskrivet brev med följande ordalydelse:

November 2nd, 1917

Dear Lord Rotschild,

I have much pleasure in conveying to you on behalf of His Majesty's Government, the following declaration of sympathy with Jewish Zionist aspirations which has been submitted to, and approved by, the Cabinet.

"His Majesty's Government view with favour the establishment in Palestine of a national home for the Jewish people, and will use their best endeavours to facilitate the achievement of this object, it being clearly understood that nothing shall be done which

may prejudice the civil and religious rights of existing non-Jewish communities in Palestine, or the rights and political status enjoyed by Jews in any other country"

I should be grateful if you would bring this declaration to the knowledge of the Zionist Federation.

(Balfours namnteckning)

359

Filmscen från filmen "Lawrence av Arabien" där huvudrollsinnehavaren är utstyrd på samma sätt som den verkliga Lawrence på det nyssnämnda fotot.

360

Två svartvita foton.

Upptill: Ett långt tåg av frihetsberövade armenier omgivna av gevärsbeväpnade vaktposter drar fram längs en gata kantad av flervåningshus.

Ned till: En dunge med glest växande små träd omgiven av slättmarker.

Under träden ligger massor av uppsvällda döda kroppar av kvinnor, barn och män.

Många av kropparna är mer eller mindre avklädda.

361

Två svartvita foton.

Upptill:

En stora grupp med uniformerade polismän som står på ett stadstorg bär vita masker som täcker ansiktet upp till ögonen.

De flesta av konstaplarna på bilden bär den sortens höga hattar som numera associeras med engelska "bobbies".

Ned till:

En luftig och ljus sjukhussal där sängarna står på en lång rad mitt emot en vägg med stora fönster.

Vita lakan är upphängda mellan sängarna.

I förgrunden hjälper en vitklädd sjuksköterska som bär ett skydd över näsa och mun en manlig patient.

362

Svart-vitt foto och dokument.

Upptill: De omtalade fyra står framför en öppen port. Lloyd Georg och Orlando utväxlar ett handslag.

Ned till: Dokument med sju namnteckningar till höger om samma antal sigill.

363

Svart-vitt foto taget snett uppifrån. Ett hav av människor av båda könen och i olika åldrar deltar i demonstrationen (även om yngre män är i klar majoritet).

Många av deltagarna bär skärmmössor som påminner om svenska studentmössor.

Över folkmassorna fladdrar flaggor bland plakat vars texter är skrivna med frakturstil.

366

Svart-vitt foto taget snett uppifrån.

Folkskaror rusar bort åt alla håll från en bred gatukorsning.

Mitt i korsningen ligger ett stort antal människor utspridda på gatan som om de tar betäckning från eldgivning eller har träffats av skott.

367

Svart-vitt familjefoto. Tsaren, som är barhuvad och klädd i uniform sitter omgiven av sin familj med tsarinnan (som har en liten krona på hjässan) stående bakom sig.

All kvinnorna på bilden bär vitt.

Tsarevitj (den unge prinsen) är klädd i sjömanskostym.

367

Fotoporträtt. Rasputin har långt stripigt hår och ett mycket långt vildvuxet helskägg.

Han är klädd i en gråbrun enkel dräkt.

Han drar i sitt skägg med ena handen medan han kastar en misstänksam blick mot kameran.

368

Svart-vitt foto. Kullerstensbelagt torg som kantas av höga flervåningsbyggnader.

I förgrunden står ett antal män på knä och tar sikte med sina gevär.

369

Propagandaaffisch. En teckning föreställer folkets fiender (som alla fyra är påtagligt korpulenta).

Längst fram står en rödnäst högre militär iförd paraduniform och håller i en svart fana med kyrilliska bokstäver.

Efter honom följer en kapitalist klädd i cylinderhatt, vitt skjortbröst, väst med guldrova, frack, byxor med pressveck och svarta glänsande skor.

Den sistnämnde följs en ryskortodox präst iförd hög hatt, kaftan och guldkors i kedja på bröstet.

Sist står jordägaren iförd väst, svarta byxor och glänsande stövlar.

369

Svart-vitt foto. En skara beväpnade män klädda i olika militära uniformer för bort två civilklädda män iförda skinnmössor och varma rockar.

370

Två svart-vita fotoporträtt.

Upptill: Leo Trotskij har mörkt yvigt hår, pencené (små skalmlösa glasögon), mustasch och litet "bockskägg".

Han bär en uniformsrock över en tröja med hög krage.

Nedtill: Lenin är flintskallig med bred panna och kort helskägg och har en genomträngande blick under markerade ögonbryn.

Han är klädd i kostym med vit skjorta och slips.

371

Karta. Västra och södra Ryssland med angränsande länder.

Ryssland omfattade vid denna tidpunkt (1918-1921) både Vitryssland, Ukraina och Kazachstan. I norr löpte landets gräns mot Finland betydligt längre österut på Karelska näset än den gör i dag (och därmed närmare Petrograd/Leningrad (St Petersburg)).

Stor delar av landet i väster, söder och öster kontrollerades emellertid inte av den bolsjevikiska regimen i Moskva utan av olika "vita" motståndare till regimen.

Bland annat följande är utmärkt på kartan:

- Ryskt territorium 1914: Ryssland omfattade vid denna tid Finland, de baltiska staterna och Polen.
- Ryska fronten, mars 1917: Fronten löpte från Östersjökusten strax öster om Riga och söderut genom Vitryssland, Ukraina och Rumänien till västra Svartahavskusten.
- Gräns dragen i Brest-Litovsk, mars 1918: Gränsen drogs strax öster om Baltikum och Polen för att söderut omfatta hela Ukraina med städerna Novotjerkassk och Rostov-na-Don samt halvön Krim.
- Sovjetisk gräns, mars 1921: Gränsen gick genom västra Vitryssland och den västligaste delen av Ukraina till Svartahavskusten väster om staden Odessa.
- Vitryska arméer: Vita arméer hotade regimen västerifrån från norra Baltikum, söderifrån från områden öster om Kiev i Ukraina och Volgakröken i Sydryssland samt österifrån från områden norr om staden Ufa vid Uralbergen.
- Icke-ryska anti-bolsjevikstyrkor: Ententens flotta hotade regimen norrifrån från Ishavskusten vid Murmansk och Archangelsk vid Vita havet och söderifrån (via Svarta havet) där de bland annat hotade städerna Odessa, Sevastopol och Batuni. På samma sätt hotade de staden Baku vid Kaspiska havet från Persien. Tyska och

österrikiska trupper hotade västerifrån från östfronten som löpte genom Vitryssland, Ukraina och Rumänien.

Städer erövrade av bolsjevikerna, nov 1917-feb 1918:

- I väster (från norr till söder): Archangelsk, Petrozavodsk, Petrograd (Leningrad) (7 nov 1917), Novgorod (27 nov 1917), Reval (Tallin 8 nov 1917), Pskov, Vitebsk, Smolensk, Minsk, Gomel, Kiev, Zitomir, Kisjinnjov, Odessa.
- I den centrala (europeiska) delen (från norr till söder): Vologda, Vjatka, Kostroma, Ivanovo, Niznij Novgorod, (Gorkij), Moskva (15 nov 1917), Kaluga, Tula, Penza, Orel, Tambov, Saratov, Voronezj, Poltava, Charkov (24 dec 1917), Tsaritsyn (Stalingrad, Volgograd)(27 nov 1917), Novotjerkask, Rostov-na-Don, Jekaterinoslav (Dnepropetrovsk), Nikolajev, Simferopol (på Krim),
- I öster (från norr till söder): Jekaterinburg (Sverdlovsk) (8 nov 1917), Izjevsk, Kazan, Ufa, Samara (Kujbysjev), Orenburg, Astrachan, Batumi (vid Svarta havet), Tiflis (Tbilisi), Baku, Krasnovodsk, Kars.

Gräns runt bolsjevikkontrollerade områden:

- Augusti 1918: I väst löper fronten från Finska viken genom staden Pskov och vidare öster om staden Gomel och norr om Charkov, genom Tsaritsyn och vidare i sydostlig riktning till Kaspiska havets västra kust.
- Östfronten april 1919: I sydväst löper fronten nu längre västerut (utmed gränsen mellan nutidens Ukraina och Ryssland)
- Oktober 1919: I norr (vid Ishavet) tvingas bolsjevikerna retirera söderut. I Vitryssland och norra Ukraina avancerar de däremot.
- Sovjetkontrollerat område maj 1920: I norr omfattar området Kolahalvön, området kring vita havet med staden Archangelsk. I väster sträcker sig gränsen väster om städerna Petrograd (St: Petersburg), Pskov och vidare söderut öster om Kiev ned till Svarta havets kust väster om staden Odessa. I söder löper gränsen mellan Svarta havet och Kaspiska havet. Längre öster ingår alla landområden förutom ett stort område som omfattar norra Kaspiska havets kust med angränsande landområde.

372

Målning. Lenin talar från ett podium i en stor sal med vita pelare som är upplyst av stora ljuskronor i taket.

Hans lika talrika som hänförda publik utgörs av idel beväpnade hårdföra revolutionärer med patronbälten över axlarna och röda armbindlar.

Bolsjevikernas ledare står rak i ryggen med energiskt framskjuten haka och sträcker ut sin öppna högerhand mot de församlade.

373

Svart-vitt foto. En varmt klädd kvinna står och trycker fingertopparna mot en valsedel som ligger på ett bord framför henne.

374

Propagandaaffisch. I förgrunden står en arbetare omgiven av röda fanor med text på många olika språk.

Han är klädd i röd kortärmad skjorta med uppknäppt krage och svarta byxor och står med rak rygg och svällande muskler framför ett smidesstäd.

I ena handen håller han handtaget till en väldig slägga medan han höjer den andra till hälsning.

Bortom/ovanför honom utbreder sig en vy över en stad omgiven av röda murar med höga torn.

Stadsbebyggelsen innanför dessa murar ser till stor del mycket modern ut.

375

Svart-vit filmscen. En rad bistra revolutionärer (varav en är påtagligt lik Leo Trotskij) sitter på rad vid ett bord eller podium.

På väggen bakom dem hänger en banderoll och flera flaggor med revolutionära texter. (Endast en kvinna ingår i sällskapet).

En infogad filmaffisch är delad diagonalt i följande två bildfält:

Uptill/till höger håller en förgylld rysk örnen (tsarväldets symbol) något slags bomb eller mina i sina klor. Under örnen står en "knallblå" matros som riktar en revolver ned mot bildfältet till vänster.

Därnere drar ett följe av "helröda" revolutionärer fram med röda fanor mot en fond bestående av stora ventilrör och fartygsskorstenar.

375

Affischbild som leker med perspektiv.

I förgrunden korsar de långa kanonerna på en pansarkryssares kanontorn (återgivna rakt uppifrån) varandra.

På mynningen till en av kanonerna balanserar en matros som om han står rakt upp.

Bortom kanonerna tornar sidan på ett stort fartyg (sett underifrån) upp sig.

En man i blå jacka och vita byxor ser ut att falla handlöst över sidan på fartyget.

375

Målning. Fem andäktiga barn (fyra pojkar och en flicka) uppvaktar en vitklädd Stalin med blombuketter.

Barnen är klädda i en slags uniform bestående av svarta shorts (i flickans fall kort kjol) vit kortärmad skjorta och röd halsduk.

Den mäktige står med en bukett med vita och röda rosor och håller sin hand om en pojkes skuldror i en beskyddande gest.

Men Stalin ser inte på barnen. Hans blick förlorar sig i stället i fjärran.

Bakgrunden utgörs av en sluttning med lummiga lövträd och cypresser som ramar in en milsvid utsikt mot en blånande horisont.

375

Svart-vitt foto. Anna Achmatova och en man i officersuniform står på var sida om en liten pojke.

376

Blyinfattat glasfönster (av den typ som brukar förekomma i kyrkor).

På det här fönstret avbildas istället Lenin iförd skärmmössa, kavaj med väst, vit skjorta och slips med röda fanor till vänster och moderna fabriksbyggnader till höger.

377

Filmscen. En kvinna och en man står omgivna av en stor grupp beväpnade revolutionärer med röda armbindlar.

379

Svart-vitt foto. Aleksandra Kollontaj sitter vid ett bord omgiven av fem andra revolutionärer, däribland Lenin och Stalin.

379

Svart-vitt fotoporträtt. En ung Aleksandra Kollontaj ser rakt in i kameran. Hon har tjockt mörkt hår och bär en tunn guldkedja över en enkel mörk klänning.

380

Foto. Jättelik kyrkogård med långa rader av likadana vita kors.

I bakgrunden skymtar det stora benhuset: En långsträckt grå "bunkerliknande" byggnad som är försedd med ett högt "raketformat" torn.

382

Svart-vitt foto. En varmt klädd man fingrar på en 50-miljarderssedel.

Han sitter på en säck och tittar på flera meterhöga staplar med sedelbuntar bredvid sig.

383

En ondskefullt blängande kosack med knutpiska i handen rider rakt emot betraktaren (hans häst sträcker redan ut huvudet utanför bildfältet).

Kosacken flankeras av två "rödarmister" med brutala anletsdrag som bär röda flaggor.

I bakgrunden skymtar en hel armé av likadana figurer som marscherar fram över döda kroppar.

Texten under bilden lyder:

En var som röstar på "Arbetarepartiet" röstar för Moskva.

383

En "självkarikerad" Albert Engström med några kokta kräftor med krondill framför sig pekar på ett snapsglas och en flaska som står bredvid skaldjuren.

Texten lyder:

Nej! Kräftor Kräva Dessa Drycker!

Du måste avstå från kräftor om du icke röstar nej den 27 Augusti.

(Följt av Albert Engströms namnteckning)

383

Svart-vitt foto. Två män tömmer ett stort fat (tunna) med öl i en gatubrunn under överinseende av en civilklädd man och flera uniformerade poliser.

384

Svart-vitt fotoporträtt. Józef Pilsudski klädd i uniformsrock med hög krage.

Han är barhuvad. Hans ansiktsdrag domineras av buskiga ögonbryn över djup liggande ögon och en stor mustasch.

385

Svart-vitt foto. Benito Mussolini marscherar flankerad av två anhängare.

Alla tre är barhuvade och klädda i likadana svarta jackor av glänsande material.

Mussolini bär ett ordensband över bröstet.

Hos hans två anhängare är höger sida täckt av en "matta" av medaljer.

385

Foto. Fasaden på en vit sexvåningsbyggnad där varje våningsplan är försett med en rad höga och djupa fönstervalv.

Längst upp bär byggnaden följande inskription:

Un Popolo di Poeti Di Artisti Di Eroi Di Santi Di Pensatori Di Scienziati Di Navigatori Di Transmigatori.

385

Svart-vitt foto. Utsikt över centrala New York. Skyskrapor och andra höga hus tornar upp sig kring en bred gata där många fotgängare (men alltså få bilar och vagnar) strömmar fram som en flod.

I förgrunden står en ensam man klädd i hatt och overall och röker pipa på taket till ett bygge.

386

Två svart-vita foton.

Till vänster: Henry Ford som, iförd plommonstop och rock, sitter i förarsätet (som utgör det enda sätet) på ett litet fordon som närmast kan beskrivas som ett chassi med förarsäte och fyra cykelhjul.

Fordonet styrs med en slags bakvänd rorkult istället för en ratt.

Till höger: Foto av en barhuvad och leende Henry Ford.

386

Svart-vitt foto. Louis Armstrong sitter och spelar på en flygel med ena handen medan han håller sin trumpet med den andra.

Runt flygel står fyra andra musiker: en banjospelare, två trombonister som har lagt sina instrument på flygellocket samt en kvinnlig vokalist.

387

Svart-vit filmscen. Theda Bara som Cleopatra sitter på en tröskel och stödjer hakan mot ena handen med blicken riktad mot publiken.

Hon bär en stor huvudbonad som närmast påminner om en lampkrona och är klädd i en genomskinlig negligé dekorerad med pärlband.

387

Teckning och foto som är infogade på var sin sida av ett stort svart fält med texten "Zelda".

Teckningen återger Zelda som en ung, mycket slank kvinna med shinglat rödblont hår vars anletsdrag och kroppshållning uttrycker nonchalans där hon står med ena handen på höften och röker en cigarett med långt munstycke.

Hon är iförd en urringad och ärmlös aftonklänning som når ned till knäna men som är försedd med något slags längre "släp" baktill

Fotot återger en pälsklädd Zelda bredvid sin make.

388

Filmscen. En barhuvad Greta Garbo som drottning Christina står i förstäven till ett segelskepp och skådar ut mot horisonten.

En infogad bild återger henne som krönt drottning.

389

Svart-vitt foto. Lise Meitner står bredvid Otto Hahn och tittar på medan han skriver något i en anteckningsbok.

Båda bär långa vita laboratorierockar som i Otto Hahns fall är uppknäppt.

389

Foto. Marie Curie och hennes vuxna dotter arbetar tillsammans med något slags instrument bestående av ett lodrätt metallrör som står på ett stativ.

De är båda harhuvade och klädda i enkla blå laborerierockar.

390

Svart-vitt foto. Bröderna Wrights första flygplan lyfter från en ödlig sandstrand.

Planets dubbla vingpar (det ena ovanför det andra) hålls ihop med hjälp av vertikala stag.

Motorn driver två propellrar med hjälp av drivremmar.

Höjdrodren sitter framtill.

Piloten ligger ned under flygningen.

Planets landningsställ består av medar i stället för hjul.

390

Svart-vitt foto. En tidig Zeppelinare svävar över den lugna ytan på en stor sjö eller havsbukt.

Zeppelinaren utgörs av en mycket stor och avlång "stel" cylinderformad fackverkskonstruktion täckt av duk som baktill är försedd med styrfenor.

Besättningen/passagerarna sitter i två gondoler på "skeppets" undersida.

Farkosten drivs framåt av förbränningsmotorer med propellrar som är monterade på ömse sidor om gondolerna.

Under skeppet står ett stort antal personer på en lång brygga.

390

Svart-vitt foto. Charles Lindberg stående med händerna i byxfickorna framför Spirit of St. Louis.

Flygplanet är kraftigt byggt med fasta (ej infällbara) landningsställ, högt placerade vingar, små fönster och ett nosparti klätt i "fiskfjällsmönstrad" metall där motorns cylindrar sitter som en "krans" bakom propellern.

390

Svart-vitt foto. En leende Amelia Earhart sitter i en öppen cockpit (förarplatsen på ett flygplan) där piloten bara skyddades av en liten vindruta.

Hon bär skinnhuva med flygarglasögon och varm jacka.

391

Svart-vitt foto. Byggnad som består av en central rektangulär byggnad med fler än åtta våningar där varje våningsplan är försett med rader av höga fönster.

Denna byggnad är på ömse sidor hopbyggd med två lägre flygelbyggnader med rundade hörn som omfattar fem våningsplan med långa fönster som löper längs varje våningsplan i dess helhet (det lägsta av de sistnämnda våningsplanen är bredare än de andra).

Byggnaderna har genomgående platta tak.

391

Svart-vitt foto. Gertrud Stein sitter tillbakalutad i en bekväm dyscha. Hon är iförd en mörk morgonrock och håller en bok i knäet.

På väggarna ovanför henne hänger två kubistiska målningar och Picassos porträtt av henne.

392

Foto. Två händer håller upp förstasidan på tidningen "Brooklyn Daily Eagle".

(Under rubriken om börskraschen står en artikel som handlar om ett attentatsförsök riktat mot den italienske kronprinsen).

392

Svart-vitt foto. En stor folksamling som nästan helt består av yngre eller medelålders män trängs på gatan utanför börsern.

Det överväldigande flertalet av dessa slätrakade män är klädda på ett och samma sätt: Stetsonhatt till kostym med vit skjorta och slips.

395

Svart-vitt foto. Dorothea Lange sitter på taket till sin bil med en stor kamera i knäet.

Bakgrunden utgörs av en gräsbevuxen kulle.

395

Två svartvita foton.

Florence Thomson kurar i ett egenhändigt byggt tält tillsammans med några av sina många barn.

Hon håller ett litet spädbarn i famnen medan två av de äldre barnen trycker sig emot henne som för att söka skydd.

Såväl hennes egna kläder som barnens är slitna och barnen har tovtigt och ovårdat hår.

Hennes ansikte - präglad av hårda villkor - och med en blick som förlorar sig som i en avlägsen horisont - uttrycker den sammanbitna förtvivlan hos en människa som befinner sig vid vägs ände.

396

Två svart-vita foton.

Till vänster: Adolf Hitler i ett valbås.

Till höger: Interiör från den tyska riksdagen efter nazisternas maktövertagande (väggen ovanför/bakom talarstolen är dekorerad med ett stort hakkors).

397

Svart-vitt foto. En åldrad Hindenburg och Hitler sitter sida vid sida i en öppen bil. Hitler gör sin karakteristiska hälsning med höjd hand.

397

Svart-vitt foto taget snett underifrån.

Leni Riefenstahl sitter med en filmkamera i en liten hiss.

Den lodräta rännan som hissen löper längs är på höger sida hopfogad med en jättelik hakkorsfana.

398

Svart-vitt foto. Tre SA-män står utanför en judisk butik med stora plakat skrivna med frakturstil där uppmaningen att inte handla hos judar är understruken.

På en pelare bakom dem står affärsägarens namn: N. Israel.

En infogad bild återger en så kallad judestjärna. Den utgörs av en gul sexuddig stjärna (även känd som Davidsstjärna) med texten "Jude" skrivet med latinska bokstäver som ändrats så att de skall påminna om hebreisk skrift.

398

Foto. Hitler står barhuvad på en högt belägen balkong eller tribun med ryggen vänd mot kameran.

Framför honom ligger ett jättelikt torg eller annan öppen plats där långa led av brununiformerade SA-män står uppställda.

"Stormtrupperna" är så många att de nästan fyller hela torget.

399

Svart-vitt foto. En glatt leende Neville Chamberlain som sitter i baksätet på en bil håller ett hopvikt dokument och en tänd cigarr i samma hand.

399

Gruppenfoto. Kvinnorna på bilden varierar stort vad beträffar ålder och klädstil. Många av de äldre bär sjalett medan de yngre är barhuvade eller använder mössa (en av dem har huvudet rakat).

Hos flera är ansiktet härjat med ärr efter utslag.

Två av dem håller något slags kvistar i händerna.

399

Svart-vitt foto. Några Gulag-fångar arbetar på något som ser ut som ett stort stenbrott.

Fångarna är klädda i vadderade jackor och skinnmössor men saknar verktyg.

En smalspårig räls löper tvärs över området.

I bakgrunden avtecknar sig ett avlägset skogsbyn mot himlen.

400

Svart-vitt foto. Molotov sitter vid skrivbordet med ett dokument framför sig och pennan i handen. En yngre man som står bredvid honom, lutar sig fram som för att visa honom något.

Bakom dessa två står (från vänster till höger) en man i militäruniform, Joachim von Ribbentrop, en leende Josef Stalin i ljus uniform samt en ung man som håller i en bunt med papper.

401

Svart-vitt foto. Prins Carl talar från en blomstersmyckad talarstol.

Bakom honom flankeras en svensk flagga av två rödakorsflaggor under ett stort anslag med texten "Välkomna till Sverige".

Kring talarstolen flockas en stor samling välklädda människor (där står även en grupp manliga studenter).

401

Svart-vitt foto. En grupp gammalsvenskbybor står vid en spårvagn.

De flesta av männen och pojkarna bär skärmmössor till jackor och långbyxor medan kvinnorna och flickorna har knutit vita sjaletter över hjässan och bär långa klänningar med förkläden.

Många av dem bär på packning i form av paket, korgar eller väskor.

402

Foto av Chiang Kai-shek. Han är slätrakad och har en liten mustasch.

Han är klädd i brun uniform. Hans bruna skärmmössa är framtill försedd med ett litet emblem i form av en stiliserade vit sol på blå botten.

402

Foto av en leende Mao Zedong.

Han är slätrakad och bär en brun skärmmössa med kort skärm och brun jacka.

I ena handen håller han en cigarett.

402

Svart-vitt foto. En grupp japanska soldater hukar bakom en mur.

De bär alla skålformade stålhjälmarna och gasmasker med runda glas för ögonen.

Närmast kameran ligger en av soldaterna raklång bland nedrasade tegelstenar och tar sikte med en kulspruta.

403

Svart-vitt foto. En stor propagandaaffisch med en stålhelmsklädd Benito Mussolini omgiven av två "fasces" (spöknippen med infogade bilor) är uppsatt bland några träd.

Tre passerande etiopiska män gör fascisthälsningen (uppsträckt högerarm) när de passerar affischen.

403

Foto. Mussolini och Hitler sitter sida vid sida i baksätet på en öppen bil.

I bakgrunden skimtar ett stort antal karabinjärer (svartuniformerade poliser).

404

Två svart-vita foton.

Upptill: Mahatma Gandhi är barhuvad och slätrakad och bär runda glasögon

Hans klädsel utgörs av ett vitt tyg som är virat kring honom.

Hans närmaste följeslagare är även de klädda i vitt.

Ned till: En stor skara vitklädda indiska män har samlats i en torr sluttning med gles buskvegetation.

I förgrunden håller några av dem i stora kägelformade behållare.

Till vänster skimtar en parkerad bil.

405

Svart-vitt foto. Franklin D. Roosevelt sitter i en länsstol med händer och knä fulla av lösa papper medan han läser ett uppslaget dokument som hålls upp framför honom.

Flera män står, eller sitter på golvet, runt omkring honom.

405

Svart-vitt foto. Ett ödsligt slättlandskap där den mörkmulna himlen flyter samman med en mark helt täckt av grått damm.

I förgrunden går en man i bredbrättad hatt och två pojkar i olika åldrar förbi ett lågt envåningshus hopsnickrat av diverse disparata brädbitar och skivor av korrugerad plåt.

406

Svart-vitt foto. En dalgång som på ena sidan kantas av några hus och ett skogsbryn.

Ett långt demonstrationståg som slingrar sig fram så långt ögat når är på väg mot kameran.

Längst fram går några män som bär en banderoll flankerad av två fanor.

Flera av deltagarna leder cyklar.

I förgrunden står några unga män och barn vid väggkanten och tittar på tåget.

406

Foto. Per Albin hanson sitter på baksidan av talarstolen och tittar igenom ett papper. Han är barhuvad och klädd i frack med väst till grå byxor.

408

Expressiv målning där alla proportioner och perspektiv är förvrängda i syfte att förstärka uttrycksstyrkan.

Till vänster, intill en bröljande tjur och en skräckslaget gnäggande häst, håller en skrikande kvinna ett dött barn i famnen

Golvet framför de tre (som är belyst av en glödlampa i taket) är bestrött med avslitna armar, ben och huvuden.

Från höger skyndar två gestalter till undsättning med långa framsträckta ansikten och frågande ansiktsuttryck (en av dem, som tittar in genom ett fönster, håller fram en fotogenlykta).

Längst ut till höger förtärs en skrikande gestalt med utsträckta armar av lågor som till formen påminner om tänderna i gapet på ett väldigt odjur.

408

Svart-vitt foto. En soldat träffas just av en kula och faller baklänges samtidigt som han släpper sitt gevär.

Han är inte klädd i uniform utan i vit kortärmad skjorta och ljusa byxor men bär stora patronväskor över magen.

Omgivningarna utgörs av låga trädlösa kullar och berg bevuxna med torrt gräs.

408

Svart-vitt foto. Kajsa Rothman står tillsammans med en liten flicka och en äldre man.

En infogad bild återger omslaget till hennes häfte. Omslagsbilden föreställer en liten pojke som ritar en bild där en människa skadas av bomber från ett flygplan.

411

Foto. Hitler (klädd i officersmössa och lång läderrock) beser segerparaden i sällskap med två högre officerare.

Trupperna, som utgörs av hästdraget artilleri, drar fram längs en bred aveny kantad av höga lövträd som bara har börjat få en antydning till höstfärger.

En infogad förstasida innehåller bland annat följande två texter:

Hitlers proklamation till krigsmakten.

Berlin 1 sept. (TT).

Deutsches Nachrichtenburo meddelar:

Der Führer har utfärdat följande dagorder, daterad den 1 sept, 1939, till den tyska krigsmakten:

"Den polska staten har vägrat att gå med på den av mig efterstävade fredliga regleringen av grannskapsförhållandena, den har i stället vädjat till vapen. Tyskarna i Polen förföljas med blodig terror, fördrivas från hus och hem. En rad för en stormakt outhärdliga gränskränkningar bevisar, att polackerna icke länge äro villiga att respektera den tyska riksgränsen. För att göra slut dessa vanvettiga förhållanden återstår mig intet annat medel än att från och med nu sätta våld mot våld. Den tyska krigsmakten skall med hård beslutsamhet föra striden om det återuppståndna tyska folkets ära och livsrättigheter. Jag väntar att varje soldat, ihågkommande det eviga tyska soldatskapets stora traditioner, skall göra sin plikt in i det sista. Varen alltid och i alla situationer medvetna om att ni äro det nationalsocialistiska Stortysklands representanter. Leve vårt folk och vårt rike!"

Andra rubriker på sidan:

"Tyska angreppet mot Polen nu ett fullbordat faktum."

"Vi tackar Gud att han givit Führern kraft!"

412

Svart-vitt foto. Polska beridna soldater. De bär hjälmar med breda brätten och en låg kam längs hjässan och bär sina gevär på ryggen. Flera av dem håller även i långa lansar.

412

Svart-vitt foto. Tyska stridsvagnar passerar över en bro.

På den närmaste stridsvagnen ligger en fascin (hopbundet knippe av spön) bakom tornet. Soldaterna i pansarfordonen bär svarta uniformer och stora svarta baskrar.

413

Svart-vitt foto. Finska skidtrupper i vita snödräkter.

En av dem drar en pulka med förråd efter sig.

De tar sig fram genom ett flackt landskap bevuxet med låg granskog.

413

Affisch. Två skidburna soldater klädda i likadan vit snödräkter är på väg rakt emot åskådaren.

Soldaten till vänster bär en finsk flagga på bröstet, medan kollegan till höger bär en dito svensk.

Texten lyder:

Finlands sak är vår!

För en större kamp, kom med i Frivilligkåren

413

Svart-vitt foto. En väg kantad av snöklädd skog med björk och gran.

Vägen är helt belamrad med massor av utslagna lastbilar, pansarfordon och högar av stelfrusna lik (varav några är barfota).

I förgrunden står en ensam finsk soldat i snödräkt och tittar på en utslagen stridsvagn som delvis är täckt av snö.

414

Svart-vitt foto. Tyska infanterisoldater tar betäckning bakom en stridsvagn.

Längs väggkanten ligger en rad cyklar slängda.

Framför dem skymtar en brant, skogbevuxen bergssida som delvis är snöklädd.

415

Foto. Tyska infanterisoldater marscherar genom en belgisk stad. De bär hjälmar med sluttande brätten som ger skydd åt sidorna och nacken och grågröna uniformer.

En infogad löpsedel från tidningen Daily News bär följande rubrik:

"Germany invades Holland, Belgium".

415

Svart-vitt foto. I förgrunden står några soldater och lutar sig mot en skeppslejdare med ryggarna mot kameran.

Framför, och nedanför, dem sträcker sig en lång kö av deras vapenbröder mellan stranden och skeppet.

Flera av soldaterna som befinner sig närmast fartyget står med vattnet upp till halsen.

416

Svart-vitt foto. Tyska tvåmotoriga bombplan flyger över England. (Fotot är taget från ett av planen).

416

Foto. En dubbeldäckad buss har rasat ned i en stor bomkrater mitt en bred Londongata (stolpen vid busshållplatsen står kvar oskadd).

Det intilliggande flervåningshuset är helt urblåst med bortsprängda ytterväggar.

En ensam man står på kanten av kratern och tittar på förödelsen.

417

Foto. Italienska örlogsfartyg utanför en bergig kust.

(Fotot är taget från befälsbryggan på ett slagskepp där besättningen står uppställda på led på styrbords förskepp).

417

Svart-vitt foto. En leende Haile Selassie kliver ut ur en bil. Han bär vit tropikhjälm och är klädd i militäruniform under en ljus rock som ligger löst över hans axlar.

En uniformerad man som håller ett hoprullat dokument (eller en marskalksstav) i ena handen tar emot honom.

I bakgrunden står led med etiopiska soldater i givakt.

418

Foto. Två soldater står upp i en tysk pansarbil (sedd framifrån). Soldaten längst fram står bakom en stor kulspruta medan han håller i en ställning som löper runt fordonets överdel.

Den andre besättningsmedlemmen bär hörlurar.

418

Svart-vitt foto. Medlemmarna i styrkan sitter i en rad uppställda jeepar.

De har alla helskägg och bär den traditionella arabiska huvudduken till brittiska uniformer med shorts.

De är beväpnade med lätta kulsprutor och har spänt fast vattendunkar på fordonens motorhuvar.

419

Foto. Tyska infanterisoldater klädda i sommaruniform stretar fram i snöyra.

Fotot är taget från tornet på en efterföljande stridsvagn (En röd och vit hakkorsfana är fastspänd över tornets framdel).

419

Karta över Europa och Medelhavsområdet 1942.

Följande återges på kartan:

- Axelmakterna, Stortyskland och Italien: Stortyskland inkluderade Österrike, Polen, Tjeckien och delar av östra Frankrike. Italien omfattade även Albanien.
- I förbund med eller av axelmakterna ockuperade områden december 1942: Frankrike, Belgien, Holland, Danmark, Norge, Finland (med stora områden i nordvästra Ryssland) Estland, Lettland, Litauen, dagens Vitryssland och Ukraina med stora delar av västra och södra Ryssland från strax söder om Leningrad (St Petersburg) i norr till Stalingrad (Volgograd) och nordvästra Kaukasus (området

mellan Svarta havet och Kaspiska havet) i söder. Andra förbundna eller ockuperade länder är Slovakien, Ungern, Kroatien, Serbien, Bulgarien, Montenegro, västra Libyen, Tunisien, östligaste Algeriet samt Grekland.

- De allierade: Storbritannien (med östra Libyen Egypten och Iran, Sovjetunionen, Island, Marocko, Algeriet, Syrien och Irak.
- Neutrala stater: Spanien, Portugal, Irland, Sverige, Schweiz och Turkiet.

420

Foto. Överbyggnaden och masterna på ett brinnande amerikanskt slagskepp.

421

Bilden på affischen föreställer ett slagskepp som forsar fram samtidigt som det avfyrar sina kanoner.

421

Karta. Östasien, Sydasien och Oceanien.

På kartan är dels japanskkontrollerade områden utmärkta (inklusive årtalen för när japanerna tog över dem), dels den japanska expansionen mellan den 7:e december 1941 och den 6:e augusti 1942.

Japanska erövringar eller allierade områden/länder:

- 1875 Kurilerna (kedja av öar mellan norra Japan och Kamtjatkahalvön)
- 1895 Taiwan
- 1905 Södra delen av ön Sachalin (stor ö norr om Japan)
- 1910 Korea
- 1931 Manchuriet (område i nordöstra Kina)
- 1937 Östra Kina från områden norr om Peking och ned till och med Shanghai
- 1941 Områden i Kina väster och Shanghai, Franska Indokina (Vietnam), Thailand (Allierad med Japan från dec. 1941), Hong Kong (under Storbritannien)
- 1942 Filippinerna, Burma (under Storbritannien), Malackahalvön med staden Singapore (under Storbritannien), Nederländska Indien (Indonesien), norra delarna av Nya Guinea, Guadalcanal (ö tillhörande Salomonöarna öster om Nya Guinea)
- Gräns för japansk kontroll 7 dec. 1941: Område vars gräns i norr sträcker sig från Japanska havet och södra Sachalin och vidare söder om Kamtjatkahalvön. Därefter söderut (ungefär längs den 170:e längdgraden) för att därefter löpa västerut norr om Nya Guinea och (efter en "utbuktning" öster om Filippinerna) fortsätta mellan Taiwan, Hong Kong och norra Filippinerna och ned mellan Franska Indokina, Filippinerna, Nederländska Indien och Malackahalvön till gränsen mellan södra Thailand och Franska Indokina.
- Gräns för japansk kontroll 6 aug. 1942: I norr samma gräns som tidigare fram till Kamtjatkahalvön. Därefter sträcker sig gränsen nu bort mot Alueuterna (ögrupp öster om Alaska) för att därifrån sträcka sig söderut förbi ön Midway och ned till ön

Guadalcanal bland Salomonöarna öster om Nya Guinea. Därefter sträcker sig gränsen västerut genom Nya Guinea och vidare nordväst ut söder om ön Java i Nederländska Indien och Malackahalvön till Burmas kust.

421

Svart-vitt Foto. Hjälmlädda japanska soldater sitter tillsammans under en stor japansk flagga.

De betraktar alla en brinnande byggnad som ligger i en sluttning mitt emot dem.

422

Svart-vitt foto. Djup massgrav med tvärbranta sidor.

Ena sidan av graven är nästan helt fylld med en hög av utmärglade och nakna lik.

I nedre högra hörnet står en fånge (svårt att avgöra om han är död eller levande) som fortfarande bär de randiga fångkläderna lutad mot gravens kant med slutna ögon.

422

Svart-vitt foto. Ett delvis övervuxet järnvägsspår leder till en stor port i en avlång byggnad.

Portöppningen är krönt av ett högt vaktorn med spetsigt tak.

422

Svart-vitt foto. Anne Frank klädd i en stor baskermössa och en jacka med stora slag som hon har dekorerat med en blomma.

423

Två barhuvade män går mot kameran med uppsträckta händer och nedslagen blick.

Flera tyska soldater som står bakom dem betraktar dem hotfullt.

423

Svart-vitt foto av en ung Raul Wallenberg som står med korsade armar och tittar rakt in i kameran.

Han är barhuvad och bär en kritstrecksrändig kostym med skjorta och slips.

Bakom fotot återges ett så kallat skyddspass utfärdat av den svenska ambassaden till en viss Judith Kopstein.

Skyddspasset har ett foto av Judith som är försett med en rund stämpel och uppgifter på tyska om henne hemort, födelsedatum, födelseort, samt uppgifter om hennes längd, hår- och ögonfärg.

I övrigt omfattar passet text på tyska respektive ungerska.

424

Foto. En amerikansk soldat står och håller i handtaget till det långa munstycke som hör till en eldkastare. På ryggen bär han en tub med bränsle för vapnet.

I bakgrunden brinner ett område under en bergknalle.

424

Svart-vitt foto. Två brittiska soldater rusar fram och tar en soldat ur besättningen på en tysk stridsvagn tillfånga.

Britterna bär skålformade hjälmar och är beväpnade med bajonettförsedda gevär.

De är iförda uniformer med shorts på grund av ökenvärmen.

Fången sticker ut överkroppen genom en sidolucka på stridsvagnens torn och håller upp händerna för att visa att han ger sig.

Hela scenen är insvept i moln av damm eller rök.

425

Två svart-vita foton.

Uptill: En tysk soldat som håller i en erövrade rysk kulsprutepestol skådar ut över ett fullständigt ödelagt stadslandskap.

Bortom en stor yta täckt av stenhögar och rester av bjälkar skymtar ruinerna efter några stora flervåningshus.

Ned till: Sovjetiska stridsvagnar omgivna av springande infanterisoldater rycker fram genom ett öppet landskap.

426

Foto. Soldaterna i en amerikansk landstigningsbåt som är på väg mot stranden.

Båten är fram till försedd med en nedfällbar ramp som samtidigt fungerar som skydd för soldaterna innan den fälls ned.

De flesta av soldaterna i båten sitter hopkrupna på båtens botten.

De bär stålhjälmar överdragna med nät, gevär och stora ränslar fulla med utrustning.

426

Foto taget från stranden. Massor av allierade landstigningsbåtar och fartyg täcker den lugna havsytan så lång ögat når.

Ovanför båtarna svävar ett stort antal spärrballonger.

428

Svart-vitt foto. En V2 raket står i en diagonal ställning försedd med hjul.

Bakom raket (som är många meter lång med spetsig nos och styrfenor baktill) tornar en hög vertikal ramp upp sig.

I bakgrunden skymtar något slags plank eller mur som är inklädd med glänsande material. Flera soldater står och tittar på raket.

428

Svart-vitt foto. I förgrunden monterar en soldat ur Röda Armén den sovjetiska flaggan på riksdagshusets tak.

Nedanför honom skymtar människor som rör sig bland lastbilar och stridsvagnar.

429

Svart-vitt foto. En kvinna som håller om ett litet barn sitter vid ett svartbränt träd.

Bortom dem utbreder sig den fullständigt ödelagda staden.

Fotot är infogat i ett större fotomontage med en väldig explosion över ruinerna efter Hiroshima.

430

Svart-vitt foto. De två huvudansvariga för Manhattanprojektet står inbegripna i ett samtal intill ett litet "staket" av brända och skadade armeringsjärn.

Den omgivande kala jorden är täckt med ett nätverk av sprickor.

Båda männen saknar helt skyddskläder så när som på vita "skoskydd".

I bakgrunden skymtar en tredje person som står på huk för att studera något på marken.

Runt om dem utbreder sig ett ödsligt landskap med låga höjdsträckningar.

430

Svart-vitt foto. Två flickor iförda gasmask.

Gasmaskerna de bär täcker hela ansiktet och är försedda med stora runda glas för ögonen ovanför ett "duschmunstyckeliknande" filter.

431

Svart-vitt foto av en svensk soldat som står vakt i ett översnöat landskap med skogklädda höjder i bakgrunden.

Vaktposten, som stödjer gevärskolven mot marken, är varmt klädd i pälsmössa och lång pälsjacka med uppfälld krage.

Ett foto av en radionapparat från 40-talet är infogat i bilden.

432

Svart-vitt foto där ledarna för de tre allierade stormakterna Storbritannien, USA och Sovjetunionen sitter bredvid varandra omgivna av höga officerare.

432

Foto. Inne i rättegångssalen. Längst bak i salen sitter ledande medlemmar i nazistpartiet sida vid sida med höga tyska militära ledare och tjänstemän (längst till vänster sitter Herrman Göring bredvid Rudolf Hess).

Bakom dem står en rad amerikanska militärpoliserna med vita hjälmar.

432

Ett stort antal engelskspråkiga tidningar vars rubriker handlar om atombomberna som just fällts över Japan.

En tidning som ligger överst i "högen" är utmärkt med avvikande färg: Det rör sig om förstasidan på Aftonbladet från den 7:e maj 1945 där huvudrubriken lyder:

"Allmän tysk kapitulation. Order av Dönitz i dag".

437

Svart-vitt foto. Två mörkhyade sjuksköterskor hälsar på en liten ljushårig flicka som står på ett bord eller en stol bredvid dem.

Flickan (som trycker en pandaliknande nallebjörn mot bröstet) bligar försiktigt och blygt mot dem.

437

Tidlinje som omfattar perioden från 1945 till 1970.

Tidslinjen återges:

- 1945: FN bildas.
- 1946: Begreppet "järnridån" lanseras i Winston Churchills Fultontal. Kalla kriget börjar.
- 1947: Indien och Pakistan blir självständiga stater.
- 1948: Pragkuppen: kommunisterna tar makten i Tjeckoslovakien.
- 1948: Israel blir självständigt.
- 1948–1952: "Marshallplanen" bidrar till Europas återuppbyggnad.
- 1949: NATO, Europarådet och COMECON grundas.
- 1949: Kommunisterna tar makten i Kina.
- 1950–1953: Koreakriget.
- 1952: Europeiska kol- och stålgemenskapen bildas.
- 1954–1962: Algerietkriget slutar med att fransmännen erkänner landets självständighet.
- 1957: På en regeringskonferens i Rom beslutas om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen (EEC).
- 1957: Sovjetunionen sänder upp världens första konstgjorda satellit, Sputnik 1, i rymden.
- 1958–1962: "Det stora språnget framåt" leder till mellan 36 och 45 miljoner döda i Kina.
- 1959: Fidel Castro tar makten på Kuba.
- 1960: Sharpevillemassakern i Sydafrika.
- 1961: Berlinmuren byggs.
- 1962: Kubakrisen.
- 1967: EEC omvandlas till EG.

- 1969: USA genomför världens första månlandning.

439

Foto. Soldaterna (som står vid ett staket med ryggen vänd mot kameran) skådar ut över en stadsbebyggelse som till stora delar har "reducerats" till högar av sten och bråte.

En fabriksskorsten som undgått förstörelsen tornar upp sig som ett fyrtorn över den utbombade staden.

440

Svart-vitt foto. Demonstrationståg där människor av båda könen och alla åldrar deltar.

Upptill:

En stor banderoll i förgrunden bär texten:

"Gegen Marshallplan. Bringt Arbeitslosigkeit"

En annan banderoll som är dekorerad med "hammaren och skäran" förespråkar ökad handel med öststaterna.

Ned till:

Affisch med en fotogenlyckta där texten lyder:

"Achtung Bauarbeiten

Es geht vorwärts durch den Marshallplan"

440

Fotoporträtt. George C. Marshall iförd generalsuniform.

441

Foto. En leende står vid ett vidöppet kylskåp med ett paket smör i ena handen.

Hon är barhuvad och bär en kortärmad klänning som når ned över knäna, ett litet vitt förkläde kring midjan, samt pumps.

Det lilla kylskåpet bredvid henne är fyllt med livsmedel som läskedrycker, mjölk (i flaska), frukter och grönsaker.

Köket är målat i ljust blått och vitt.

442

Två foton.

Upptill: En man sitter i en liten trehjulig bil som kan beskrivas som en miniatyrvariant av Volkswagens klassiska personbil "bubblan".

I bakgrunden står en lång rad personbilar av olik modell.

Ned till: En man i Japan står och tittar på ett stort antal svart-vita teveapparater i en affär.

Ett infogat foto återger en mörkblå Datsun personbil från 1967.

443

Foto. En lång rad kostymklädda män sitter på rad vid ett långt bord med dokument och pennor framför sig.

I bakgrunden skymtar väggar klädda med stora målningar.

Ett infogat bokuppslag återger fördragets namn på de fyra språken franska, tyska, italienska och holländska.

443

Comecons "logga": En röd flagga med en femuddig röd stjärna omgiven av fem rödvita halvcirklar.

444

Två svart-vita foton.

Upptill: En TV-kamera (som befinner sig i förgrunden) filmar en fotbollsmatch. Längre bort skymtar välfyllda läktare där sargarna längst ned gör reklam för bland annat "Telefunken TV".

Ned till: Några pojkar ligger och/eller sitter på golvet medan de andäktigt tittar på skärmen till en liten svart-vit TV som "rattas" av en medelålders man.

445

Svart-vitt foto. En leende tonårstjej lutar sig mot en vägg medan hon tar på sig en nylonstrumpa.

445

Två foton.

Upptill: Ett gäng glada killar och tjejer klädda i badkläder går tillsammans längs en sandstrand.

Med sig har de olika tillbehör för en trevlig strandutflykt som badbollar, picknickkorgar, handdukar och parasoll.

Ned till: En tjej och en kille sitter sida vid sida vid ett bord och ler mot varandra medan de äter glass ur skålar.

446

Svart-vitt foto. En svagt upplyst sal full av ungdomar.

I förgrunden dansar flera par. Paret närmast kameran håller i varandras händer medan killen lutar sig så långt bakåt att han nästintill sitter på golvet medan han stödjer sig med ena handen.

446

Foto. James Dean. Han är slätrakad och har håret bakåtkammat över hjässa.

Han bär en kort röd jacka av glänsande rött material över en vit T-shirt och blå jeans.

448

Reklamfoto. Den högljansiga bilen står uppkopplad mot en bensinpump medan en uniformsklädd man står på huk bredvid den och kontrollerar däckstrycket

Bredvid bensinpumpen står en pojke klädd i mörka långbyxor och skjorta och håller i en fotboll.

En kvinna med den sortens "voluminösa" frisyra som var på modet vid denna tid tittar ut genom bilfönstret.

I bakgrunden står ytterligare en person ur personalen och kollar oljenivån medan han samspråkar med mannen i familjen.

450

Svart-vitt foto. En leende kvinna står och håller en trave med papper som når henne nästan ända upp till hakan.

Bredvid henne står en hög hylla med många hyllplan som vart och ett är fyllt med likadana papperstravar.

451

Svart-vitt foto. Barn i någon av de lägre årsklasserna sitter och äter lunch i matsalen.

Barnens klädsel skiljer sig inte så mycket från nutidens förutom att många bär stickade tröjor och pullover.

Dessutom är pojkarna genomgående kortklippta, medan flera av flickorna bär stora rosetter i håret.

(En pojke har dessutom på sig ett par alldeles för stora solglasögon).

452

Foto. Ett ungt par har stannat för att äta lunch invid ett kallhygge.

De sitter på hopfällbara pallar vid ett litet campingbord och steker sin måltid på ett primuskök.

På marken bredvid bordet står en picknickkorg som innehåller ytterligare ett primuskök med tillbehör.

Bakom bilen står en öppen resväska.

Bakgrunden utgörs av en milsvid vy över ett långt blånande vattendrag omgivet av öppna landskap med spridd bebyggelse.

453

Reklamaffisch och svart-vitt foto

Reklamaffischen: Modernistisk bild från 30-talet som föreställer en glatt vinkande man med en resväska.

Över/bortom honom flyger ett "ålderdomligt" tremotorigt trafikflygplan med flottörer istället för hjul.

Bakom mannen skymtar en karta där destinationerna Stockholm, Mariehamn, Visby, Åbo, Helsingfors och Tallin är sammanlänkade tillsammans med tidsuppgifter för flygtiderna från Stockholm (t.ex. 70 minuter till Visby och över 3 timmar till Tallin).

Fotot. Passagerare med packning går över ett flygfält.

I bakgrunden står ett tvåmotorigt trafikflygplan.

454

Två svartvita foton är infogade i ett foto av en röd stuga omgiven av frodiga lövträd.

Det övre fotot föreställer skådespelaren John Elfström som Åsa-Nisse, det undre Snoddas framför en mikrofon (den senare iförd en stor ljus keps).

455

Två foton av Klarakvarteren i centrala Stockholm.

Till vänster: Gatubild från kvarteren mellan Hötorget och Sergels torg i centrala Stockholm. Flanörer passerar långa glasklädda fasader med flera höga byggnader ("skrapor") i bakgrunden.

Till höger: Svart-vitt foto där förgrunden helt domineras av en jättelik rivningsgrop.

I bakgrunden tornar Klara kyrkas spetsiga tinnar upp sig mot himlen.

456

Två svartvita foton.

Upptill: Nybyggt ljus höghus om nio våningsplan med balkonger.

En kvinna iförd en 50-talsklänning med en barnvagn går förbi huset.

Nedtill. Förort med höghusbebyggelse. Husen tornar upp sig omgivna av stora "tomma" ytor täckta av gräsmattor och asfalt.

I förgrunden har en liten pojke klättrat upp på en hög gatskylt.

457

Två foton.

Upptill: Svart-vitt foto av ett långt trähus med två våningsplan och sadeltak.

Flera affärer är inhyta i bottenvåningen/gatuplanet.

Nedtill: Ett nybyggt varuhus i betong som - förutom gatuplanet - har en våning.

Huset är dekorerat med Domus logotyp: evighetstecknet (kan beskrivas som en liggande åtta).

En uniformerad blåsorkester spelar utanför entrén.

Ett stor folkmassa som är iförda sommarkläder av tidig 60-talsmodell har samlats utanför varuhuset.

458

Foto. Förortscentrum med byggnader av varierande höjd, många och stora fönster och platta tak.

På en stor tvåvåningsbyggnad i förgrunden är butikerna i gatuplanet skyddade av markiser.

459

Tre bilder från H55.

Upptill: Svart-vitt foto. Besökare står utomhus och tittar i en lång rad skyltfönster där olika exempel på modern design ställs ut (i skyltfönstret närmast kameran visas kastruller).

Till vänster: En liten kryddbark i grå och mörkbrun keramik med korklock och påskriften "curry".

Till höger: Svart-vitt foto där Signe Persson-Melin sitter på golvet omgiven av grytor, skålar, tallrikar och tillbringare som hon har designat.

459

Handduk dekorerad med mönster i form av en rad kryddbark i grönt, koboltblått (djupblå nyans) och ljusblått med respektive kryddas namn skrivet på sidan och kryddplanter spirande upp ur överdelen.

460

Foto. Rosafärgad och "ullig" nallebjörn.

460

Serie med numrerade svartvita foton av tänder som i varierande grad är gravt skadade av karies (många av tänderna på bilderna är så gott som helt bortfräta).

463

Svart-vitt foto. En stor samling berlinbor i olika åldrar har samlats på en ruinhög för att åse hur ett transportflygplan av typ DC-3 går in för landning.

464

Svart-vitt foto. En rad DC-3:or står med öppna lastluckor. Långa lastbilar har körts fram för att lasta ur varorna som planen medfört.

464

Svart-vitt foto. Förutom presidenten står tre män (varav en i militär uniform) och en kvinna iförd stor hatt och pälsboa bakom den amerikanske utrikesministern.

I bakgrunden skimtar en lång rad stora nationsflaggor.

464

Karta över Europa.

Följande återges på kartan:

- Medlemsländer i NATO: Island, Norge, Danmark, Nederländerna, Storbritannien, Belgien, Västtyskland, Luxemburg, Frankrike, Portugal, Italien, Grekland och Turkiet.
- Medlemsländer i Warszawapakten: Sovjetunionen, Polen, Östtyskland, Tjeckoslovakien, Ungern, Rumänien och Bulgarien.
- Andra kommuniststater: Jugoslavien och Albanien.
- Neutrala länder: Sverige, Finland, Irland, Schweiz, Österrike, Spanien och Cypern.

465

Svart-vitt foto. Mao Zedong rider omgiven av kommunistiska fotsoldater.

De är omgivna av ett torrt och bergigt landskap.

466

Propagandabild och foto.

Upptill: Affischens bild föreställer Mao iförd bredbrättad halmhatt. Han står omgiven av mognande veteax som böjer sig av sin egen tyngd.

Ned till: Svart-vitt foto från ett stort byggprojekt där allt görs manuellt.

Arbetarna bär upp sten och jord i korgar som hänger mellan käppar.

467

Foto. Amerikanska marinsoldater avfyrar raketvapen från små tvåhjuliga ramper.

467

Karta. Koreahalvön med angränsande områden.

Följande är utmärkt på kartan:

- Nordkoreas längsta framryckning 1950: Nordkoreanerna erövrar hela halvön så när som på ett litet område kring staden Pusan i den sydvästligaste delen av landet.
- FN-styrkornas och sydkoreanernas längsta framryckning 1950: FN-styrkorna erövrar hela halvön, men lyckas inte inta de nordligaste "fastlandsdelarna" utmed gränsen till Kina.
- Nordkoreas och Kinas längsta framryckning 1951: Nordkorea och Kina återtar norra och mellersta delarna av halvön ned till en linje söder om Seoul.
- Stilleståndslinjen 1953: En linje som löper tvärs över halvön norr om Seoul (vid 38:e breddgraden).

467

Foto. En sandtäckt "gata" mellan två låga baracker.

I förgrunden står några nordkoreanska gränsvakter som är klädda i stora officersmössor, uniformsjackor, långbyxor och lågskor.

Längre bort skymtar två av deras sydkoreanska "kollegor". Dessa bär istället camouflauniformer och militärkängor.

468

Svart-vitt foto. En stor raketmissil avfyras från en ramp som är monterad på en lastbil.

468

Skisser och foto.

Till vänster: Skisser för hur en familj kan bygga sitt eget skyddsrum med hjälp av bland annat sand och sandsäckar.

Till höger: Svart-vitt foto av en man, en kvinna och en flicka i yngre tonåren som sitter på väggfasta bänkar i ett litet skyddsrum medan de uppmärksamt lyssnar till en transistorradio.

Rummets väggar och tak är indelade i cirkelformade segment (som på insidan av ett stort rör).

I förgrunden står bord och hyllor med all möjlig utrustning som ficklampor, klockor, lådor med konserver, böcker och leksaker.

469

Foto. Imre Nagy gestikulerar med händerna medan han talar.

469

Svart-vitt foto. Stora folkmassor som springer längs en mycket bred aveny. Några personer står även på flaket till en liten lastbil som är på väg att samma håll.

469

Svart-vitt foto. Flera män står runt den skadade vattenpolospelaren.

470

Svart-vitt foto. Flera män arbetar med att uppföra en hög mur krönt av y-formade järnbalkar med taggtråd.

Arbetet övervakas av några beväpnade vakter.

470

Svart-vitt foto. Stort plakat med ett foto av Walter Ulbricht bredvid den i bildtexten citerade texten.

471

Svart-vitt foto. En ramp med två missiler har ställts upp på strandpromenaden.

I förgrunden sitter en kvinna och betraktar missilerna med kikare medan en shortsklädd man fotograferar dem.

471

Två foton.

Upptill: Foto av John F. Kennedy.

Nedtill: Flygfoto med två fartyg: Ett fraktfartyg och ett örlogsfartyg som forsar fram sida vid sida över en blå havsyta.

472

Två foton.

Upptill: Sputnik 1 kan beskrivas som en stor metallfär med fyra vidhängande antenner.

Nedtill: Svart-vitt foto. Hunden Laika ligger inklämd i ett litet fack i den rörformade (ännu öppna) rymdfarkosten.

472

Foto. Armstrong iförd vit helskyddande rymddräkt står framför en liten amerikansk flagga (som besynnerligt nog står ut som om det blåste på månen).

Hans skoavtryck framträder tydligt på månytan runt omkring honom.

Himlen ovanför honom är kolsvart.

Ett infällt suddigt foto återger hur Neil Armstrong just skall sätt ned foten på månytan.

474

Svart-vitt foto. En barhuvad tjej sticker ut överkroppen genom ett bilfönster och ropar ut sin glädje.

I bakgrunden skymtar en trädkantad gata.

475

Världskarta där ländernas tillhörighet till respektive europeisk kolonialmakt och året för deras grundande som självständiga nationer är utmärkta (det senare inom parentes).

Kartan återges:

Afrika:

Nordafrika:

- Franska kolonier: Marocko (Södra och norra delarna under Spanien till 1956), Algeriet (1962), Tunisien (1956)
- Brittiska kolonier och protektorat: Libyen (1951), Egypten (självständigt före 1945), Sudan (1956)

- Spansk koloni: Västsahara (Numera ockuperat av Marocko)

Västafrika:

- Franska kolonier: Mauretanien (1960), Mali (1960), Burkina Faso (1961) Senegal (1960), Elfenbenskusten (1960), Niger (1960)
- Brittiska kolonier: Gambia (1965), Nigeria (1960), Guinea (1958), Sierra Leone (1961), Ghana (1957)
- Portugisisk koloni: Portugisiska Guinea (1974)
- Land som var självständigt före 1945: Liberia

Östafrika:

- Franska kolonier: Djibouti (1977), Madagaskar (1960)
- Brittiska kolonier: Sudan (1956), Uganda (1962), Kenya (1963), Tanzania (1961), Zimbabwe (Ej självständigt 1968), Zambia (1964), Malawi (1964)
- Belgiska kolonier: Ruanda (1962), Burundi (1962)
- Italienska kolonier: Somalia (1960), Eritrea (övergår till Etiopien 1952)
- Portugisiska kolonier: Moçambique (Ej självständigt 1968)
- Land som var självständigt före 1945: Etiopien

Centralafrika:

- Franska kolonier: Tchad (1960), Kamerun (1960), Centralafrikanska republiken (1960)
- Brittiska kolonier: Kongo Brazzaville (1960), Gabon (1960)
- Spansk koloni: Ekvatorialguinea (1968)
- Belgisk koloni: Kongo (Kinshasa) (1960)
- Portugisisk koloni: Angola (Ej självständigt 1968)

Södra Afrika:

- Brittiska kolonier: Botswana (1966), Swaziland (1968), Lesotho (1966), Sydafrika (Självständigt före 1945)
- Tysk koloni: Namibia (Annekteras av Sydafrika till 1990)

Asien och Oceanien:

Mellanöstern med Arabiska halvön:

- Franska kolonier: Libanon (1946), Syrien (1946)
- Brittiska kolonier och protektorat: Cypern (1960), Israel (1948), Jordanien (1948), Kuwait (1948), Qatar och Förenade arabemiraten 1971 (Ej självständiga 1968), Sydjemen (1967)
- Självständigt före 1945: Nordjemen

Sydasien:

- Franska kolonier: Laos (1954), Vietnam (Tills landet delas 1954), Kambodja (1954), Laos (1954), Kambodja (1954)

- Brittiska kolonier: Pakistan (med Bangladesh) (1947), Indien (1947), Burma (1948), Malaysia (1963), Singapore (från Malaysia 1965), Brunei (1984)
- Nederländska kolonier: Indonesien (1949), Östtimor (från Indonesien 2002).
- Koloni under USA: Filippinerna (1946)
- Självständigt före 1945: Thailand

Östasien:

- Japanska kolonier: Korea (Tills landet delas 1945), Taiwan (Övergår till Kina 1945).

Oceanien:

- Område delat mellan Tyskland och Australien: Papua Nya Guinea (1975) (Ej självständigt 1968).

476

Svart-vitt foto. David Ben Gurion står och läser upp självständighetsförklaringen under ett porträtt av sionismens grundare Theodor Herzl.

Händelsen utspelar sig i en stor sal där "publiken" består av många allvarligt lyssnande män.

477

Svart-vitt foto. Shahan går utmed ett led av soldater som skyldrar gevär.

Shahan och officerarna som följer honom gör honnör.

477

Svart-vitt foto. Några soldater tar betäckning intill en telefonstolpe vid en palmkantad gata. En bit därifrån stiger en stor mörk rökpelare upp mot skyn.

478

Svart-vitt foto. Utsikt över ett jättelikt flyktingläger där en hel "stad" av små hoplappade kyffen och egentillverkade "tält" breder ut sig.

I förgrunden sitter en pojke på huk uppe på ett murkrön och håller huvudet i händerna i en gest av förtvivlan och uppgivenhet.

478

Svart-vitt foto. Flyktingar går till fots genom ett torrt landskap.

Flera av dem går barfota.

De har med sig ytterst få tillhörigheter.

En vitskägig man bär en kvinna på sina axlar.

479

Svart-vitt foto av en demonstration med unga män som håller i banderoller med arabiskt text.

Många av deltagarna håller upp knutna nävar.

I en infogad filmscen sitter en ung västerländsk man med uppknuten skjorta i en riksha. Bakom (och runt om) honom pågår en demonstration där unge män med röda pannband håller upp röd-vita flaggor med hammaren och skäran.

Såväl mannen i rikshan som de som står omkring honom, tittar spánt åt ett och samma håll.

480

Foto. Viêt-minh-ledaren och en fransk general sitter sida vid sida i en soffa och skålar med varandra i all vänskaplighet.

Generalen bär brun uniform medan Hô Chi Minh är klädd i vitt.

480

Svart-vitt foto. En vietnamesisk soldat skådar upp mot en himmel som är full av de franska soldaternas fallskärmar.

481

Svart-vitt foto. Hjälmklädda och tungt beväpnade franska soldater/poliser konfronterar ett väldigt demonstrationståg som väller fram mot dem längs en stadsgata som delvis är blockerad av en nödortfögt barrikad.

En fransk soldat (som står i förgrunden med ryggen mot kameran) skall just till att kasta något mot demonstranterna.

Runt soldaten står flera pansarbilar med kanontorn.

481

Svart-vitt foto. Jomo Kenyatta, som går över en grusplan, kastar en blick mot kameran.

Han följs av soldater i bredbrättade hattar och shorts som marscherar med gevären över axeln.

482

Svart-vitt foto av diktatorn Idi Amin som, iförd paraduniform med guldtråns och medaljer, håller en marskalksstav i handen.

482

Filmscen. Idi Amin klädd i ljus kostym och en annan (yngre) man som hukar bredvid honom är omgivna av ett stort antal pojkar.

482

Svart-vitt foto. En bister Dag Hammarskjöld i sällskap med några lika bistra officerare går mot kameran.

I förgrunden (till höger) skymtar spetsarna på ett antal horisontellt riktade bajonetter.

483

Svart-vitt foto. Offentlig toalett för män med två ingångar.

En skylt över den vänstra ingången återger en stiliserad "gubbe" intill följande text på tre språk:

Non European

Nie-Blanke

Amadoda-Banna

Över den högra ingången sitter en annan skylt med följande text på två språk:

Openbare Toiletgeriewe Vir Blanke-Mans

Public Conveniencias for European Men.

483

Svart-vitt foto. Två svarta män går förbi en stor skylt vid väggkanten med texten "Caution Beware of Natives".

483

Svart-vitt foto. En leende Mugabe som ung man.

Han bär kavaj och mönstrad skjorta med mycket stora slag.

484

Svart-vitt foto. En ung och mycket välkammad Evert Taube sitter i en soffa och spelar gitarr.

Han är klädd i kostym med skjorta och slips, ljusa byxor och ridstövlar.

484

Svart-vitt foto. Paret Perón står på en balkong och vinkar åt stora folkmassor som har samlats på ett torg nedanför dem.

485

Foto. Glamoriserad bild av det argentinska presidentparet med Juan Perón klädd i frack med ordensband över bröstet och Evita iförd en lång vit aftonklänning som lägger sig i långa veck på golvet kring henne.

På ett infogat svart-vitt foto sitter en omsorgsfullt permanentad Evita och läser tidningen.

486

Färglagt foto. Emilio Zapata poserar inför kameran med ett gevär i ena handen och den andra på sabelfästet.

Han bär en sombrero (mycket vidbrättad halmhatt) och har två korsande patronbälten över bröstet.

I bakgrunden skymtar några av hans följeslagare.

486

Svart-vitt foto. Frida Kahlo sitter och arbetar med burkar fulla av penslar och öppnad målarlåda bredvid sig.

Diego Rivera står bakom henne och tittar på ett papper.

Frida Kahlo har sitt mörka hår uppsatt i en fläta med ett stort blomsterarrangemang över hjässan och är klädd i en lång vid kjol med en stor sjal över axlarna.

På väggen i bakgrunden hänger bland annat en stor målning där hon har målat sig själv i två upplagor som sitter vid sida och håller varandra i handen.

489

Svart-vitt foto. Efter Sharpevillemassakern. Döda och sårade ligger om varandra på marken. I bakgrunden har några personer sökt skydd bakom en parkerad personbil.

490

Svart-vitt foto. Shirley Chisholm har en 60-talsfrisyr med högt "uppbullat" hår och glasögon.

Hon är klädd i svart- och vitrutigt.

491

Tidslinje som omfattar åren 1960-1995.

Tidslinjen är i bildbeskrivningen indelad i två delar.

Långvariga skeenden:

- 1965–1975: Vietnamkriget.
- 1975–1979: Röda khmerernas skräckvälde i Kambodja.
- 1979–1989: Afghanistankriget resulterar i kalla krigets sista fas, med kapprustning mellan supermakterna.
- 1980-talet: Hiv-epidemin drar fram över världen.

Viktiga händelser och kortvarigare skeenden:

- 1963: Martin Luther King håller sitt "I Have a Dream-tal".
- 1966: Kulturrevolutionen i Kina. Mao Zedongs diktatur stärks.
- 1967: Sexdagarskriget i Mellanöstern.
- 1968: Pragvåren: tjeckerna söker förändra det kommunistiska systemet inifrån, men försöket krossas av Warszawapaktens trupper.
- 1973: Militärkupp i Chile.
- 1973: Oktoberkriget i Mellanöstern, vilket resulterar i en global oljekris.

- 1974: I USA tvingas president Richard Nixon avgå i svallvågorna av Watergateskandalen.
- 1976: I Kina dör Mao Zedong, och under det decennium som följer utvecklas landet i kapitalistisk riktning.
- 1979: Revolutionen i Iran leder till upprättandet av en islamisk republik.
- 1982: Israel invaderar Libanon. Massakern i Sabra och Shatila.
- 1985: Michail Gorbatsjov blir Sovjetunionens ledare. Han inleder ett omfattande reformarbete, med ekonomiska reformer och ökad öppenhet.
- 1986: Sveriges statsminister Olof Palme mördas.
- 1986: Tjernobylyolyckan i Ukraina.
- 1989: Kommunistregimerna i Östeuropa faller och Berlinmuren rivs. I Kina krossas oppositionen i massakern på Himmelska fridens torg.
- 1993: EG utvecklas till EU. Sverige blir medlem 1995.

493

Foto. Ett rockband spelar mot en väldig fond där diffusa former i starka färger flödar om varandra.

Längst ut till höger stirrar en tonårsflicka, vars högra ansiktshalva är täckta av ett "fläckigt" ljusmönster, rakt in i kameran.

Ovanför hennes huvud står en flödande text med olika stora bokstäver som lyder "The New Generation" över en rund knapp med texten "Revolution means revolutionary closeness".

494

Förstasidan på tidningen "Washington Afro American". En rubrik med stora röda bokstäver som berättar om den diskriminerande lagens ogiltighet är placerad ovanför ett foto av Irene Morgan.

494

Svart-vitt foto. Rosa Parks sittande i en buss.

495

Fotomontage. Ett foto av Martin Luther King som höjer handen till hälsning är infogat i ett större svart-vitt foto av en jättelik demonstration i Washington D.C..

495

Filmscen från filmen "Shaft" där huvudrollsinnehavaren tar skydd bakom en parkerad bil.

En infogad filmaffisch gör reklam för filmen "Blacula".

Affischen har en stor bild av en svart manlig vampyr som just har fått hjärtat genomborrat av en påle och en mindre bild där samma vampyr biter en vit kvinna klädd i nattlinne i halsen medan tre kvinnliga vampyrer tittar på.

Affischens rubrik lyder: "Blodsucker! Deadlier than Dracula!"

496

Svart-vitt foto. Skrattande Elise Ottesen-Jensen iförd varm kofta.

497

Svart-vitt foto. Demonstrationståg helt dominerat av unga män.

I spetsen för tåget bärs en banderoll där två symboler för det kvinnliga könet har länkats i varandra och manliga dito har länkats på samma sätt.

497

Foto. En rödklädd Simon de Beauvoir sitter i en fåtälj.

498

Svart-vitt foto. Valerie Solanas sitter vid ett bord med pennan i handen.

Hon är klädd i en keps med kort skärm och en uppknäppt jacka med hög ullklädd krage.

Hon stirrar rakt in i kameran under en okammad lugg som hänger ned över hennes panna.

Ett infogat foto återger hur Andy Warhol har tagit av sig på överkroppen för att visa ett långt och djupt ärr under höger bröstvårta.

498

Foto. En kille och en tjej dansar fridans i förgrunden. De bär båda jeans och går barfota. De har smyckat sig med blommor och killen bär massor av halsband på sin bara överkropp.

I bakgrunden har andra ungdomar slagit sig ned på ett stort fält.

499

Svart-vitt foto. Elvis Presley uppträder iförd brun öppen jacka, tvärrandig skjorta och jeans.

499

Foto. Artisterna Joan Baez och Bob Dylan sjunger tillsammans.

499

Foto. Medlemmarna i The Beatles står under stora ballonger utformade som jordglobar.

499

Svart-vitt foto. De "svarta" tjejbandet "The Marvelettes" uppträder. I bakgrunden skymtar deras ackompanjerande blåssektion.

500

Svart-vitt foto. Målle Lindberg talar framför en mikrofon. Han är klädd i vit skjorta med vit slips och svart väst.

500

Svart-vitt foto. Långhåriga och ytterst vänliga ungdomar talar med några äldre personer.

En av ungdomarna håller i en gitarr.

I bakgrunden står en buss som bär texten "Jesus revolution".

501

Svart-vitt foto. En flicka som håller fram en blomma konfronterar ett led med hjälmklädda nationalgardister som bilda front med bajonettförsedda gevär.

502

Affischens centrum utgörs av en ung kvinna som håller i en uppslagen bok medan hon uppmärksam lyssnar till något.

Hon är omgiven av mindre bilder och en fond som återger följande:

Kvinnliga och manliga forskare som arbetar i ett laboratorium.

En sjuksköterska som vaccinerar en liten flicka.

Ett modernt fartyg som går av stapeln.

Ett eldrivet tåg.

Ett oljeraffinaderi.

Moderna jetjaktplan som lämnar vita kondensstrimmor efter sig på en blå himmel.

Höga radiomaster.

En stor radarskärm.

Interballistiska robotar.

En kvinnlig chaufför som kör två soldater ur "Folkets befrielsearmé".

503

Klassiskt svart-vitt fotoporträtt av Che Guevara.

Han har kort helskägg och bär en svart basker som framtill är dekorerad med en femuddig stjärna över sitt långa ostyriga hår.

Blicken är drömsk och fjärrskådande.

Han är klädd i en läderjacka med blixtlås.

504

Foto. I förgrunden sitter en pilot i cockpit med ryggen vänd mot betraktaren.

Utanför flyger ett amerikanskt propellerdrivet attackplan med bomber under vingarna.

En jättelik rödbolmande explosion tornar upp från landskapet under planen.

Horisonten domineras av bergsområden vid en avlägsen kust.

505

Svart-vitt foto. Flera skräckslagna barn springer gråtande längs en väg rakt mot kameran.

Ett av barnen - en liten flicka - är helt naken.

Barnen följs av flera amerikanska soldater.

Bortom soldaterna döljs allt i ett jättelikt rökmoln.

505

Foto. Nordvietnamesiska soldater sitter på tornet till en stridsvagn.

Soldaterna, som bär gröna tropikhjälm, har fäst FNL:s flagga (en gul stjärna mellan blå och röda fält) på stridsvagnens radioantenn.

506

Två svart-vita foton.

Upptill: Olof Palme och den nordvietnamesiske ambassadören går sida vid sida i ett fackeltåg. Det är kallt och båda bär pälsmössa (i likhet med andra deltagare i tåget). Ett märke för FNL är infogat på höger sida av fotot. Märket består av FNL:s flagg omgivet av texten "Med FNL för Vietnams folk".

Ned till: Foto taget snett uppifrån av ett demonstrationståg med påtagligt unga deltagare där många bär plakat med texter som "Indokinas kamp är vår", "Krossa imperialismen", "Stöd FNL" och "USA ut ur Indokina".

506

Foto. I förgrunden spelar ett rockband under en utomhuskonsert.

En talrik publik lyssnar till dem.

I bakgrunden sitter spridda grupper i en slänt som gränsar till gles tallskog.

506

Svart-vitt foto. En bred innerstadsgata där en ung man i förgrunden kastar något mot/över kameran.

Längre bort står en stor folkmassa.

En infogad affisch framställer ett antal människor som röda silhuetter som sitter ihop så att de bildar en enhet (en av dem håller i ett verktyg).

En text som är skriven med vita bokstäver i folkmassan lyder: "la lutte continue".

507

Två filmscener där "Uhuru" deltar (varav den ena visar den "kontroversiella" kyssen).

508

Efterlysningsaffisch med en rad svartvita foton av medlemmar i "Röda armé-fraktionen" - däribland Ulrike Meinhof och Andreas Bader.

Texten (skriven i rött) upptill på affischen lyder:

"Anarchistische Gewalttäter - Baader/Meinhof-Bande-"

508

Röda brigadernas flagga: En vit femuddig stjärna inskriven i en vit cirkel och omgiven av texten "Brigate Rosse" skrivet i vitt på röd botten.

508

Två foto.

Till vänster: En barhuvad man som är iförd en knallröd träningsoverall med vita revärer hukar sig på taket till ett modernt flervåningshus med en kulsprutepistol i händerna.

Till höger: En person som har maskerat sig med hjälp av en "strumpa" med hål för ögon och mun tittar över kanten på en balkong.

509

Två foton från Prag 1968.

Upptill: Rester av fordon som står i lågor på en stadsgata.

Ned till: Sovjetiska pansarfordon omges av stora skaror av protesterande ungdomar (mest män).

De sovjetiska soldaterna på fordonen ser förvirrade och lite skrämda ut.

510

Foto. Män och kvinnor som alla är bär likadana ljusblå kepsar med en röd stjärna fram till håller upp små röda böcker.

510

Svart-vitt foto. Några personer som står på flaket till en lastbil skändas och hånas av en stor folksamling.

511

Svart-vitt foto. Dödsfallarna efter offer för terrorn. En av skallarna bär fortfarande en ögonbindel.

511

Filmscen där huvudpersonen står med vatten upp till midjan vid en strand som är täckt av skelett.

512

Filmscen. Några vuxna "hissar" en pojke utomhus.

517

Svart-vitt foto. Tre romska kvinnor står och samtalar. De bär sjaletter över bakre delen av huvudet och bär långa klänningar och jackor. En av dem håller i några inslagna paket i famnen.

Ett litet barn som bär mössa står intill en annan av dem.

I bakgrunden passerar en spårvagn och flera cyklister.

518

Svart-vitt foto från 1913. En medelålders kvinna, en liten ljushårig pojke och en ung kvinna iförd hatt står bredvid varandra framför en stor hölada.

Den äldre av kvinnorna håller en hatt i händerna medan den yngre bär en låda eller korg på ena armen.

518

Foto. En skogsslänt där den murade spisen och tröskelstenen alltjämt är klart urskiljbara medan allt i övrigt har återgått till skogsmark med gran och lövträd.

519

Svart-vitt foto. Katarina Taikon sitter bakom ett stort bord med flera uppslagna papper, ett vattenglas och ett cigarettpaket bredvid sig.

På framsidan av bordet sitter en skylt med texten: "Du kan göra mig lycklig genom att inte ställa fler dumma frågor."

519

Svart-vitt gruppfoto. En grupp arbetare (varav endast två, längst till vänster, är kvinnor) står utanför fabriken och håller i små skyltar som anger nationell tillhörighet.

Följande länder är representerade i skaran (från vänster till höger): Jugoslavien, Polen, Norge, Spanien, Australien, England, Österrike, Nederländerna, Danmark, Litauen, Estland, Finland, Lettland, Grekland, Ungern, Tyskland, Sverige, Ryssland och Bulgarien.

520

Svart-vitt foto. Den solglasögonprydda kuppledaren Augusto Pinochet står och gör honnör tillsammans med andra högre officerare.

520

Svart-vitt foto. Flera ungdomar tvingas gå på led med händerna bakom huvudet av automatvapenbeväpnade soldater.

Händelsen utspelar sig framför ett modernt flervåningshus.

520

Svart-vitt foto av Victor Jara med en häst i bakgrunden.

521

Svart-vitt foto. En kolonn med israeliska militärfordon som kör genom öknen river upp stora dammoln.

521

Foto. Palestinska flyktingar tar sig till säkerheten på smala spångar som har lagts över resterna av en sönderbombad bro.

522

Svart-vitt foto. Ett flyktingläger som består av tält uppslagna ute i öknen.

I förgrunden sitter en liten pojke på marken.

Balgrunden domineras av låga kala kullar.

522

Foto. En kvinna och en flicka går längs en gata som är kantad av högar med lik och stora pölar med blod.

523

Svart-vitt foto. En kvinna klipper till en demonstrerande nazistisk "skinnskalle" med sin handväska.

523

Två valaffischer.

Upptill: Affisch för partiet "Ny Demokrati" där texten lyder:

"Importera gärna

Men inte arbetslöshet eller aids

Ditt val, Ny Demokrati".

Ned till: Affisch för Sverigedemokraterna med en bild av en man som angriper en kvinna genom att bakifrån vrida om hennes arm och tvinga ned henne på knä. Texten lyder:

"I kväll våldtas ännu en svensk kvinna.

Kvinnofrid nu!

Rösta svenskt!

Sverigedemokraterna"

524

Svart-vitt foto. En ung man som arbetar vid ugnen i en pizzeria kastar just upp en bit utkavlad pizzadeg i luften.

Framför honom står ingredienser och staplar med tallrikar.

525

Svart-vitt foto. En regnblänkande järnvägsperrong.

I förgrunden hjälper en uniformsklädd kvinna en skara allvarliga barn i olika åldrar som alla är försedda med en slags "adresslappar" som hänger i snören kring deras halsar.

528

Svart-vitt foto. En kille fyller på medhavda bensindunkar vid en bensinpump.

528

Svart-vitt foto. Arbetare går ut genom fabriksportarna till "Öresundsvarvet".

529

Svart-vitt foto. Tessa Pollitt spelar elbas

Hon bär en löskrage med slips till en topp som lämnar axlar och överarmar bara till långbyxor i glittrande material.

Ari Up, som sjunger, bär en läderjacka och kort-kort läderkjol till nätstrumpor.

Ett infogat foto återger en T-shirt som bär ett tryck i form av en helt naken Kristus som hänger upp och ner på korset under ett stort ljusblått hakkors med texten "Destroy".

530

Svart-vitt foto. Rachel Carson håller ett uppslaget exemplar av sin bok "Silent Spring".

530

Foto. Fartyget (som har en flygande vit duva med en kvist i näbben målad på stäven) ligger omgivet av packis.

Några ur besättningen står bredvid på isen.

531

Svart-vitt foto. Anslagstavla täckt med annonser för teaterrevyer, fester, med mera. Den största annonsen lyder: "Miljöpartiet bildat!".

Andra som annonserar är bland annat Fria Teatern med Revyn "Flor och Frack", Fria Proteatern, Konstfacksskolan, Brygghuset (med inbjudan till en "Kubafest") samt ABF (som erbjuder ett studieprogram för hösten 1981).

531

Foto. Ett svartvitt foto av Olof Palme ligger på en väldig hög av röda blommor.

532

Foto. Francisco Franco och Juan Carlos står bredvid varandra. Båda är uniformsklädda.

533

Europakarta. Följande är utmärkt på kartan:

- Europeiska kol- och stålgemenskapen 1952: Frankrike, Västtyskland, Italien, Belgien, Luxemburg och Nederländerna.
- Nya medlemsländer 1973: Irland, Storbritannien och Danmark.

- Nya medlemsländer under 80- och 90-talen: Portugal, Spanien, före detta Östtyskland, Österrike, Sverige, Finland Grekland och Cypern.
- Nya medlemsländer 2004: Estland, Lettland, Litauen, Polen, Tjeckien Slovakien och Ungern.
- Nya medlemsländer 2007: Rumänien och Bulgarien.
- Kroatien 2013

534

Svart-vitt foto av Margaret Thatcher. På en vägg bakom henne står det "Strong" med stora bokstäver.

534

Foto. Sighsten Herrgård sitter och tittar in kameran.

Han är påtagligt märkt av sjukdomen - Ansiktet är fårat och armarna ytterst tunna.

536

Foto. En stor folkmassa har samlats vid västsidan av muren (som är täckt av graffiti)

Ett långt led av östtyska gränsvakter står uppe på murkrönet.

Längre bort tornar den väldiga portalen Brandenburger Tor upp sig mot himlen.

537

Fyra foton, varav tre återger politiska toppmöten. Mötet mellan den sovjetiske ledaren Gorbatsjov och president Reagan ger intryck av betydligt större hjärtlighet än de mellan Nixon och Brezjnev respektive Mao Zedong.

Än mer hjärtligt är mötet mellan astronauten och kosmonauten.

538

Foto. USA:s just avgångne president Richard Nixon slår leende ut med armarna och gör "V-tecknet" innan han går in i helikoptern som skall flyga iväg med honom.

I förgrunden står soldater från de olika vapenslagen uppställda.

538

Foto. Ruholla Khomeini höjer handen till hälsning.

Han har vitt helskägg och bär svart turban till svarta och grå kläder med en glimt av vitt vid ärmarna och halsen.

538

Svart-vitt foto. Några unga män som står på ett hustak eller ett murkön bränner en amerikansk flagga.

539

Foto. I förgrunden står två afghanska gerillasoldater vid någon typ av artilleripjäs med långt eldrör.

Den ene soldaten bär turban, den andre ett slags platt mössa. Båda är klädda i varma rockar.

Bortom dem utbreder sig ett landskap med torra berg bevuxna med gles buskvegetation.

540

Ett foto av den amerikanske presidenten Ronald Reagan taget framför den amerikanska flaggan är infogat i en teckning som föreställer hur kärnvapenspetsar som avfyras mot USA från en ubåt ute i Atlanten möts - och oskadliggörs - av amerikanska antirobotmissiler.

540

Filmscen. Filmhjälten "Rambo" exponerar sina svällande muskler medan han avfyrar ett överdimensionerat automatvapen.

541

Foto taget snett uppifrån.

Den polske fackföreningsledaren Lech Walesa talar inför en mycket stor och entusiastisk publik från ett blomstersmyckat podium.

Bredvid sig har han den rödvita polska flaggan.

542

Foto. Paret Gorbatsjov står framför/under en stor svart byst som föreställer Lenin.

542

Foto. Utsikt över det ödelagda området kring kärnreaktorn i Tjernobyl.

543

Foto. En student står omgiven av flera stora fanor i rött, orange och lila som alla är försedda med kinesisk skrift.

543

Foto. En ensam man med en väska stoppar en kolonn med stridsvagnar genom att ställa sig i vägen.

544

Foto. En folkmassa strömmar igenom en bred öppning i Berlinmuren.

Massor med människor sitter eller står uppe på muren på ömse sidor om öppningen.

En man som står precis vid öppningen gör "v-tecknet" med båda händerna.

547

Foto. De tre fredspristagarna är "finklädna" i enlighet med sina respektive hemländers tradition.

547

Tidlinje som omfattar perioden mellan 1990 och 2015.

Följande händelser och skeenden är utmärkta:

- 1990–1991: Kuwaitkriget.
- 1991: Sovjetunionen upplöses.
- 1991–1995: Jugoslavien sönderfaller i krigiska uppgörelser. Kroatien, Slovenien och Bosnien-Hercegovina blir självständiga.
- 1992: Tjeckoslovakien delas i Tjeckien och Slovakien.
- 1993: Osloavtalet mellan Israel och PLO.
- 1994: Fria val hålls i Sydafrika, sedan apartheid avskaffats. 1994: Hutumilisen begår folkmord på tutsibefolkningen i Rwanda.
- 1997: Regimen i Kongo störtas. Detta leder till ett långvarigt krig, som åtskilliga afrikanska stater blir indragna i.
- 1998–1999: Kosovokriget.
- 2001: En islamistisk attack genomförs mot World Trade Center i New York. En USA-ledd FN-allians erövrar därefter Afghanistan från talibanerna.
- 2002: Euron tas i bruk som valuta.
- 2003: En USA-ledd allians invaderar och erövrar Irak. Kriget följs av en längre ockupation och hårda strider mot gerilla och terrorister.
- 2011: "Arabiska våren" leder till regimförändringar i Tunisien, Egypten och Libyen. Inbördeskrig utbryter i Syrien.
- 2011: al-Qaidaledaren Usama bin Ladin dödas av amerikanska soldater i Pakistan.
- 2011: Ett terrordåd på norska Utøya leder till att 69 personer dödas.

549

Foto. En man som står på toppen av en barrikad byggd av brädbitar viftar med en stor rysk flagga.

Bakom, och ovanför honom, tornar en modern vit husfasad med många våningar upp sig.

Byggnaden ifråga - som upptill är försedd med en "kamliknande" struktur som påminner om kylflänsar - kröns av en förgylld urtavla och en flagga.

550

Foto. Boris Jeltsin står och viftar med en liten rysk flagga.

550

Foto. Lukasjenka sitter bakom en skog av mikrofoner och dricker en kopp te eller kaffe.

551

Karta och foto.

Upptill:

Karta över etniska grupper i Jugoslavien 1991.

Av kartan framgår att de enda länderna i Jugoslavien som hade en nästan "etniskt enhetlig" befolkning var Slovenien och Montenegro.

En stor del av befolkningen i östra Kroatien utgjordes t.ex. av serber.

I Bosnien-Hercegovina bodde de tre befolkningsgrupperna muslimer, serber och kroater dels var för sig i vissa områden, dels "blandade" med varandra i stora områden.

Serbien omfattade albanska minoriteter i söder (Kosovo med angränsande områden), muslimer i väster, ungrare i norr och bulgarer i sydost.

Detta mönster återfinns i varierande grad i alla de övriga länderna som ingick i Jugoslavien.

Ned till:

Svart-vitt foto. En uniformsklädd Tito sitter vid ett schackbräde och suger på en pipa medan han samtidigt håller en tänd cigarett mellan fingrarna.

552

Foto. En FN-soldat iförd blå hjälm med skyddsglasögon och camouflaguniform bemannar en kulspruta på ett pansarfordon.

Bortom, och nedanför honom skymtar en snöklädd dalgång med skogar och fält.

552

Foto. Några män med nakna överkroppar som är så "avmagrade" att revben, skulderblad och ryggkotor är tydligt skönjbara.

553

Foto. En grupp civila och tre uniformerade personer (varav en är en kvinna) kryper ihop i ett förtvivlat försök att söka skydd. En av soldaterna till höger tar sikte mot angriparna.

553

Foto. Slobodan Milošević under rättegången.

En blåklädd vakt står bredvid honom.

554

Två foton.

Första bilden: Ett stort antal brittiska och kinesiska dignitärer uppträder på ett stort podium tillsammans med brittiska och kinesiska soldater i paraduniform.

Till vänster har kinesiska flaggor hissats i topp medan brittiska flaggor till höger har tagits ned.

Andra bilden: Demonstrant med den omtalade munkavlen.

554

Foto. En brittisk soldat i grön basker och camouflageuniform står med ryggen vänd mot kameran och skådar ut mot stadsbebyggelse med många skyskrapor på andra sidan en kanal eller flod.

Soldaten står på en högt placerad betongyta omgiven av frodig grönska.

555

Fotomontage. Fader och son står sida vid sida omgivna av ett mäktigt bergslandskap med molnomgivna toppar.

Kim Il Sung, som bär vit hatt och solglasögon till kostym med slips och mörk rock, pekar ut något för en brununiformerad Kim Jong Il.

555

Foto. Indira Gandhi iförd sari (traditionell indisk kvinnodräkt).

556

Foto. Aung San Suu Kyi framför ett stiliserat jätteporträtt av sin far Aung San.

556

Foto. Aun Suu Kyi står tillsammans med tre män bakom krönet till ett slags högt plank som upptill är försett med rader av röda järnspetsar.

Framsidan av planket vaktas av en rad bistra poliser klädda i vita skjortor och svarta byxor. Längst ned på bilden skymtar händerna på åhörare som bland annat höjer kameror för att fotografera fredspristagaren.

557

Foto. Nelson Mandela står framför ett par mikrofoner och höjer handen med knuten näve. Över honom hänger en flagga i gult, grönt och svart.

I bakgrunden skymtar publikfyllda läktare.

557

Foto av Winnie Mandela.

558

Foto. En pojke klädd i röd t-shirt står och tittar rakt in i kameran.

Bakom honom - i ett kyrkorum där stora hål har slagits i tegelväggarna - är golvet täckt av en blandning av skeletterade mänskliga kvarlevor och de dödas ägodelar i form av resväskor, lerkärl, klädesplagg med mera.

558

Foto. En väldig folkmassa, där många bär sina tillhörigheter på huvudet eller ryggen, trängs på en väg som löper längs en grön bergssida.

560

Målat porträtt. Ada Lovelace bär ett diadem på hjässan och är klädd i en fotsid uringad klänning med korta puffärmar som baktill är försedd med ett slags rött "släp".

561

Foto. En man sitter vid ett tangentbord som utgör en del av en större apparat. Intill operatören står en dator stor som ett kylskåp (modell större).

Bakom honom (och närmare kameran) skymtar en datorskärm med tillhörande tangentbord.

561

Foto. En ung Steve Jobs visar upp en liten persondator med skärm, separat tangentbord och datormus.

562

Svart-vitt foto. Denna föregångare till den moderna datorn består av ett stort antal "kylskåpsstora" apparater med långa rader av lampor och härvor av sladdar.

562

Karta över USA som visar hur universitet och vetenskapliga centra längs väst- och östkusten är länkade till varandra i ett nätverk.

562

Foto. Dator med tangentbord och skärm.

564

Foto. Isabella Löwengrip har långt blondt hår. Hon sitter vid en laptop med en mobiltelefon i ena handen.

564

Foto. Korvgrill med rader av vegetariska varmkorvar.

En flicka tar just emot en varmkorv i bröd.

565

Foto och kampanjmärke.

Fotot: Demonstration där flera av deltagarna håller i facklor eller röda fanor.

Märket: Rund knapp med två flaggor - En svart i förgrunden och en röd i bakgrunden.

Texten som löper runt märkets kant lyder:

"Antifascistisk aktion".

566

Foto. En maskerad och svartklädd aktivist korsar ett spårvagnsspår på en bred aveny. I bakgrunden brinner en barrikad byggd av stolar och bord från en uteservering.

566

Foto. Ebba Busch Thor poserar omgiven av kala lövträd.

568

Foto. Sekvens som omfattar två foton från ögonblicken för terrorattacken mot skyskraporna vid World Trade Centre.

Till vänster: Den ena skyskrapan har träffats av ett flygplan och brinner med tjock mörkgrå rök.

Det andra flygplanet är samtidigt nästan framme vid sitt mål: den andra skyskrapan.

Till höger: Flygplanet träffar just den andra skyskrapan i en våldsamt explosion.

570

Foto. En tungt rustad amerikansk soldat möter några somaliska barn vid ett litet torg där flera av de omgivande husen är skadade efter tidigare strider.

570

Filmscen. Strid i stadsmiljö.

Amerikanska soldater försöker bära bort en sårad från en nedskjuten helikopter på en bår.

De skyddas av pansarbilar med FN-soldater.

570

Foto. En ung "krigare" poserar framför en sliten stridsvagn.

Han är barhuvad och bär stora speglade solglasögon och två patronband över en t-shirt med engelsk text.

Han håller i ett stort automatvapen.

571

Foto. En ensam barhuvad irakisk soldat står mitt på en asfalterad väg och viftar med en vit flagga.

Bredvid honom på marken ligger en påse.

På ömse sidor om den spikraka vägen utbreder sig ett platt och trädöst ökenlandskap utan några spår av bebyggelse.

572

Foto. Demonstranten som bränner flaggan är maskerad och bär t-shirt och avklippta jeans.

572

Foto. Usama bin Ladin sitter på golvet med en stor karta framför sig.

Han bär vit turban, vit skjorta och bruna byxor.

Bredvid honom ligger en lång utsirad käpp.

573

Foto. Människor rusar rakt emot kameran.

Bortom den försvinner allt i ett vitaktigt moln av damm och spillror.

En man som har sitt långa hår knutet i en hästsvans står emellertid kvar med ryggen vänd mot kameran och armarna framsträckta som om han skulle försöka stoppa katastrofen "egenhändigt".

573

Foto. Brandsoldater arbetar med brandslangar bland bråten.

De skyddar sina luftvägar med tygstycken knutna för näsa och mun eller munskydd.

Bortom dem tornar ruinrester som påminner om revbenen efter ett jättedjur upp sig i den rök- och dammfyllda luften.

574

Foto. Två kvinnliga soldater - varav den ena bär burka - står och samtalar med varandra.

574

Foto. President Obama, följer angreppet på Usama bin Ladin i realtid tillsammans med andra medlemmar i den amerikanska administrationen.

Utrikesministern Hillary Clinton håller handen för munnen i en gest av förfäran.

575

Foton av George W. Bush och Saddam Hussein.

575

Foto. Ett och samma nyhetsinslag med Åsne Seierstad visas på flera TV-apparater samtidigt inne i en affär.

576

Foto Yitzhak Rabin och Yassir Arafat skakar hand uppmuntrade av USA:s dåvarande president Bill Clinton som står mellan dem.

Rabin och Clinton är klädda i svart kostym och slips medan Arafat är iförd traditionell arabisk huvudduk till olivgrön uniform.

577

Foto. Jeansklädda palestinska ungdomar utmanar israeliska soldater.

I förgrunden kastar en tonårspojke just en sten.

Flera av hans kamrater har maskerat sig med hjälp av näsdukar eller masker.

Händelsen utspelar sig på en stadsgata där affärerna gömmer sig bakom nedfällda järnjalousier och elledningars korsar varandra här och tvärs ovanför gatuplanet.

578

Foto. En kvinna klädd i orange slöja höjer sin knutna näve.

578

Foto. En man som har knutit en halsduk över näsa och mun står framför en flammande eld som ger ifrån sig tjock brunsvart rök.

580

Foto. Milsvid utsikt över ett stadslandskap med utspridda höghus.

Rök bolmar ur en jättelik fabrikkorsten som därmed lämnar ännu ett bidrag till den redan disiga luften i området.

582

Upptill: Affisch med en visionärt framåtblickande Barak Obama ovanför ordet "Hope".

Ned till: Foto av en fundersam Dilma Rousseff som stödjer hakan mot handen.

583

Foto. Kvinnliga studenter konfronterar camouflagede soldier.

583

Foto. En kvinna bär en jättelik knippe med pinnar och kvistar på huvudet.

Som om det inte räckte bär hon dessutom ett barn på ryggen (två små fötter sticker ut på ömse sidor om hennes midja).

584

Foto. En ung gerillasoldat som står med fingret på avtryckaren stirrar rakt in i kameran.

Han är iförd kortärmad camouflagede uniform och bär en röd-vit-mönstrad huvudduk under sin uniformsmössa.

584

Foto. Vladimir Putin sittande bredvid en stor rysk flagga.

585

Två foton.

Upptill: En jättelik explosion lyser upp natthimlen och får byggnader att framträda i silhuett mot det röda skenet.

Ned till: Förvirrade och chockade människor irrar omkring i mörkret bland brinnande hus och utbrända bilvrak.

586

Foto taget från en tvärgata till Drottninggatan i centrala Stockholm.

Det är på kvällen och gatan är täckt med is och snö.

En polisbil står parkerad i gatukorsningen.

Bortom bilen passerar många fotgängare som går på Drottninggatan.

586

Foto taget snett uppifrån. De två mördarna rör sig i något slags café möblerat med runda bord.

En av dem håller i en kulsprutepistol.

587

Flygfoto. Utsikt över ön Utøya. Ön, som kan beskrivas som "hjärtformad", är liten till ytan och till största delen täckt av skog.

Förutom några mindre hus nere vid öns hamn inskränker sig bebyggelsen till ett större T-format hus i anslutning till en campingplats med många tält.

Stränderna består huvudsakligen av klippor.

587

Foto. Brygga mitt emot Utøya som är täckt av blommor och tända ljus.

Havet kring ön ligger lugnt i kvällsljus.

Ett infogat foto återger Breivik som fundersamt tar sig om hakan under rättegången.

589

Foto taget uppifrån. Demonstranter bär en stor gul "fallskärmsliknande" duk med texten "Our future, our choice. Let's raise our voice."

589

Foto. Demonstration där en rad unga män har målat vita bokstäver på sina ryggar så att när de står sida vid sida framträder texten "Climate Justice".

I förgrunden står gråklädda poliser med ryggen mot kameran.

590

Foto. Motorväg under en lång bro.

Allt på bilden tonar bort i grå smog.

Några passerande mopedförare i förgrunden har täckt näsa och mun med tygstycken.

590

Foto. En grönögd flicka med två spänner i sitt mörka hår tittar in i kameran. I bakgrunden skymtar andra flyktingar och flyktinglägret som hon befinner sig i.

592

Foto. Malala Yousafzai i talarstolen. Hon bär slöja och är klädd i rosa tyger med vita mönster.

631

Världskarta. Världens länder.

Nord- och Sydamerikas länder:

- Nordamerika: Alaska (USA), Kanada, Grönland, USA, Mexico.
- Centralamerika: Guatemala, Belize, El Salvador, Honduras, Nicaragua, Costa Rica, Panama.
- Karibien: Bahamas, Cuba, Jamaica, Dominikanska republiken, St. Kitts och Nevis, St Vincent, Grenada, Antigua och Barbuda, Dominica, St Lucia, Barbados, Trinidad och Tobago.
- Sydamerika: Guyana, Surinam, Venezuela, Colombia, Ecuador, Peru, Brasilien, Bolivia, Paraguay, Uruguay, Chile, Argentina.

Afrikas länder:

- Nordafrika: Västsahara, Marocko, Algeriet, Tunisien, Libyen, Egypten, Nordsudan.
- Västafrika: Mauretaniens, Kap Verde (öar), Senegal, Gambia, Guinea-Bissau, Guinea, Sierra Leone, Liberia, Elfenbenskusten, Ghana, Togo, Benin, Ekvatorial Guinea, Mali, Burkina Faso, Nigeria, Niger.
- Centrala Afrika (kring ekvatorn): Chad, Kamerun, Gabon, Centralafrikanska Republiken, Kongo, Demokratisk Republiken Kongo, Rwanda, Burundi, Angola.
- Östafrika: Sydsudan, Eritrea, Djibouti, Etiopien, Somalia, Kenya, Uganda, Tanzania, Zambia, Malawi, Madagaskar, Moçambique, Zimbabwe.
- Södra Afrika: Namibia, Botswana, Sydafrika, Swaziland, Lesotho.

Asiens länder:

- Västra Asien: Israel, Jordanien, Irak, Saudiarabien, Yemen, Oman, Förenade Arabemiraten, Qatar, Kuwait, Iran.
- Södra Asien: Pakistan, Indien, Sri Lanka, Nepal, Bhutan, Bangladesh, Maldiverna (öar), Malaysia, Brunei, Singapore, Indonesien, Östtimor.
- Indokina: Burma, Thailand, Kambodja, Vietnam, Laos.
- Sydöstra Asien: Filippinerna, Palau (ö).
- Centralasien: Afghanistan, Turkmenistan, Uzbekistan, Kirgistan, Tadzjikistan, Kazakstan, Mongoliet, (västra Kina).

- Östasien: Kina, Taiwan, Nordkorea, Sydkorea, Japan.

Oceaniens länder:

- Papua Nya Guinea, Australien, Nya Zeeland, Mikronesiska Federationen, Salomonöarna, Vanuatu, Fiji, Tuvalu, Kiribatu, Marshallöarna.

Europas länder:

- Norden: Island, Färöarna, Danmark, Norge, Sverige, Finland.
- Baltikum: Estland, Lettland, Litauen.
- Sydeuropa: Portugal, Spanien, Andorra, Monaco, San Marin, Italien, Malta, Cypern.
- Balkanområdet: Kroatien, Bosnien Hercegovina, Serbien, Kosovo, Montenegro, Albanien, Makedonien, Bulgarien, Moldavien.
- Västeuropa: Frankrike, Irland, Storbritannien, Luxemburg, Belgien, Nederländerna.
- Centraleuropa: Tyskland, Polen, Tjeckien, Slovakien, Österrike, Ungern, Liechtenstein, Schweiz, Slovenien.
- Östra Europa: Vitryssland, Ukraina, Rumänien, Ryssland.
- Kaukasus (mellan Svarta havet och Kaspiska havet): Georgien, Armenien, Azerbajdzjan.
- Angränsande länder (återgivna från väster till öster): Marocko, Algeriet, Tunisien, Libanon, Syrien, Irak, Iran, Turkiet, Kazakstan.